

Міністерство освіти і науки України
Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу
Інститут гуманітарної підготовки та державного управління
Кафедра публічного управління та адміністрування

ЗДРІЛА МАРІЯ ІГОРІВНА

(прізвище, ім'я, по батькові)

УДК 352:332

(індекс)

МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

**Роль міжнародної технічної допомоги в сприянні соціально-
економічному розвитку громади
(на прикладі Городенківської міської територіальної громади)**

(назва роботи)

Публічне управління та адміністрування

(назва освітньої програми)

281 «Публічне управління та адміністрування»

(шифр і назва спеціальності)

_____
(підпис, ініціали та прізвище здобувача освітнього ступеня)

Науковий керівник

Баран М. П., к.держ.упр.,

доцент

_____
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання, підпис)

Допущено до захисту

Завідувач кафедри

Лопушинський І.П., д.держ.упр., професор

_____
(прізвище та ініціали, науковий ступінь, вчене звання, підпис)

Рецензент

_____
(прізвище та ініціали, науковий ступінь, вчене звання, підпис)

Робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

Івано-Франківськ – 2024

АНОТАЦІЯ

Здріла М. І. Роль міжнародної технічної допомоги в сприянні соціально-економічному розвитку громади (на прикладі Городенківської міської територіальної громади). Рукопис.

Магістерська робота за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування». Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу. Івано-Франківськ, 2024

У магістерській роботі розкрито теоретико-правові основи дослідження питання ролі міжнародної технічної допомоги у соціально-економічному розвитку громад. Детально охарактеризовано роль міжнародної технічної допомоги у соціально-економічному розвитку громад, правові засади міжнародної технічної допомоги в Україні та стан надання міжнародної технічної допомоги Україні.

Здійснено аналіз ролі міжнародної технічної допомоги для соціально-економічного розвитку Городенківської територіальної громади.

Сформовано рекомендації щодо підвищення ефективності залучення міжнародної технічної допомоги для соціально-економічного розвитку Городенківської територіальної громади.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що робота може стати основою для дослідження шляхів вдосконалення процесу залучення міжнародної технічної допомоги в Городенківській міській територіальній громаді. Результати дослідження можуть слугувати матеріалом для формування навчальних курсів, тем, програм підвищення кваліфікації посадових осіб місцевого самоврядування, депутатів, працівників комунальних установ, підприємств, організацій.

Ключові слова: територіальна громада, міжнародна технічна допомога, соціально-економічний розвиток, Городенківська територіальна громада.

ANNOTATION

Zdrila. I. The role of international technical assistance in promoting the social and economic development of the community (on the example of the Horodenka City Council). Manuscript.

Master's thesis on specialty 281 «Public management and administration». Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas. Ivano-Frankivsk, 2024

The master's thesis reveals the theoretical and legal foundations of the study of the role of international technical assistance in the socio-economic development of communities. The role of international technical assistance in the socio-economic development of communities, the legal basis of international technical assistance in Ukraine and the state of providing international technical assistance to Ukraine are described in detail.

An analysis of the role of international technical assistance for the socio-economic development of the Horodenka territorial community was carried out.

Recommendations have been made to improve the effectiveness of attracting international technical assistance for the socio-economic development of the Horodenka territorial community.

The practical significance of the obtained results is that the work can become the basis for researching ways to improve the process of attracting international technical assistance in the Horodenka urban territorial community. The results of the research can serve as material for the formation of training courses, topics, programs for improving the qualifications of officials of local self-government, deputies, employees of communal institutions, enterprises, organizations.

Keywords: territorial community, international technical assistance, socio-economic development, Horodenka territorial community.

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1	9
ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ МІЖНАРОДНОЇ ТЕХНІЧНОЇ ДОПОМОГИ У СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОМУ РОЗВИТКУ ГРОМАД	9
1.1 Нормативно-правова база надання міжнародної технічної допомоги	
1.2 Вплив міжнародної технічної допомоги на розвиток громад: огляд досвіду України та світу	20
1.3 Роль міжнародних організацій в наданні технічної допомоги для соціально-економічного розвитку громад України	27
РОЗДІЛ 2	30
АНАЛІЗ РОЛІ МІЖНАРОДНОЇ ТЕХНІЧНОЇ ДОПОМОГИ В СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОМУ РОЗВИТКУ ГОРОДЕНКІВСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ	
2.1 Городенківська міська територіальна громада: коротка характеристика соціально-економічного розвитку	30
2.2 Вплив міжнародної технічної допомоги на соціально- економічний розвиток Городенківської територіальної громади	50
2.3 Виклики у залученні проєктів/програм міжнародної технічної допомоги	72
РОЗДІЛ 3	79
РЕКОМЕНДАЦІЇ З ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЗАЛУЧЕННЯ МІЖНАРОДНОЇ ТЕХНІЧНОЇ ДОПОМОГИ ДЛЯ СОЦІАЛЬНО- ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ГОРОДЕНКІВСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ	
ВИСНОВКИ	88
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	97
ДОДАТКИ	105

ВСТУП

Актуальність обраної теми. З початку відновлення своєї незалежності Україна утвердилась в сприйнятті світом як країна, що обирає європейський вектор розвитку, прагне утверджувати європейські цінності та стандарти. На сьогодні міжнародна технічна допомога є важливим інструментом реалізації політики міжнародної інтеграції України, здійснення структурних реформ і створення ринкової інфраструктури, розв'язання економічних та соціальних проблем. Відповідно до завдань Паризької декларації щодо підвищення ефективності зовнішньої допомоги, до якої Україна приєдналась згідно з Указом Президента від 19.04.2007 № 325/2007 «Про приєднання України до Паризької декларації щодо підвищення ефективності зовнішньої допомоги», країна-партнер зобов'язується взяти на себе провідну роль у координуванні зовнішньої допомоги й інших ресурсів для розвитку на всіх рівнях під час діалогу з країнами-донорами.

Як інструмент міжнародного співробітництва між країнами з різним рівнем економічного розвитку, міжнародна технічна допомога застосовується у вирішенні таких глобальних проблем людства як ліквідація крайньої бідності та голоду, гендерна рівність, рівний доступ до публічних послуг, покращення екології та захист навколишнього середовища тощо.

Обґрунтованість теми наукового дослідження полягає в актуальності надання міжнародної технічної допомоги Україні зважаючи на агресію росії на територію нашої країни та її вплив на соціально-економічний розвиток держави.

Проблемами дослідження ефективності застосування міжнародної технічної допомоги в Україні займалися численні науковці, серед яких М. Васильєва, Р. Войтович К. Антонюк, І. Бекешкіна, Л. Кістерський, В. Князєв, Ю. Ковбасюк, В. Нанівська та інші.

Об'єкт дослідження – міжнародна технічна допомога як інструмент для підсилення ресурсної бази та сприяння соціально-економічному розвитку

громади.

Предмет дослідження – специфіка залучення, вплив та виклики, що виникають у процесі реалізації проєктів міжнародної технічної допомоги в Городенківській міській територіальній громаді.

Метою роботи є дослідження ролі міжнародної технічної допомоги у соціально-економічному розвитку громад, вивчення правових основ та сучасного стану міжнародної правової допомоги в Україні, аналіз впливу міжнародної технічної допомоги на соціально-економічний розвиток Городенківської територіальної громади, а також розробка рекомендацій для підвищення ефективності залучення такої допомоги з метою соціально-економічного розвитку громади.

У відповідності до зазначеної мети було поставлено такі **завдання** роботи:

- розкрити нормативно-правову базу надання міжнародної технічної допомоги в Україні;
- дослідити вплив міжнародної технічної допомоги на розвиток громад: огляд досвіду України та світу;
- виокремити роль міжнародних організацій в наданні технічної допомоги для соціально-економічного розвитку громад України;
- охарактеризувати соціально-економічний потенціал Городенківської міської територіальної громади;
- проаналізувати стан та досвід залучення МТД та вплив міжнародної технічної допомоги на соціально-економічний розвиток Городенківської територіальної громади;
- виокремити труднощі у залученні проєктів/програм міжнародної технічної допомоги;
- сформулювати рекомендації щодо підвищення ефективності залучення міжнародної технічної допомоги для соціально-економічного розвитку Городенківської територіальної громади.

Дана робота ґрунтується на використанні комплексу загальнонаукових та спеціальних **методів** дослідження. Системний аналіз надав можливість

комплексного дослідження поняття та нормативного визначення міжнародної технічної допомоги в національному законодавстві. Аналітико-синтетичні методи, методи узагальнення використовувалися для дослідження соціально-економічного потенціалу Городенківської міської територіальної громади. Методи порівняння, індукції та аналогії дозволили визначити труднощі та проблеми залучення МТД, її реалізації в громаді, на прикладі Городенківської територіальної громади. Компаративний метод, метод спостереження та теоретичне узагальнення були використані при дослідженні існуючого стану МТД в Україні та Городенківській громаді. Метод прогнозування використаний для формулювання рекомендації з пошуку шляхів подолання існуючих проблем залучення МТД для розвитку соціально-економічного потенціалу України.

Інформаційною базою дослідження стали законодавчі акти України, укази Президента України, постанови Кабінету Міністрів України, локальні документи Городенківської міської територіальної громади, а також наукові дослідження в згаданій сфері та офіційні статистичні дані.

Новизна одержаних результатів дослідження полягає в розроблених науково-методичних рекомендаціях щодо підвищення ефективності залучення міжнародної технічної допомоги для соціально-економічного розвитку Городенківської територіальної громади.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що робота може стати основою для дослідження шляхів вдосконалення процесу залучення міжнародної технічної допомоги в Городенківській міській територіальній громаді. Результати дослідження можуть слугувати матеріалом для формування навчальних курсів, тем, програм підвищення кваліфікації посадових осіб місцевого самоврядування депутатів, працівників комунальних установ, підприємств, організацій.

Основні **наукові результати роботи апробовані** під час 1-ї Всеукраїнської науково-практичної конференції за міжнародної участі «Публічне управління та адміністрування в Україні: євроінтеграційний

поступ», що відбулась 31 травня 2024 року (Здріла М., Баран М. Професіоналізація у сфері проєктного менеджменту: досягнення та виклики Городенківської територіальної громади. Публічне управління та адміністрування в Україні: євроінтеграційний поступ: матеріали 1-ї Всеукраїнської науково-практичної конференції. Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу, 2024).

Структура роботи: робота складається зі вступу, трьох розділів, шести підрозділів, висновків, списку використаних джерел, додатку.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ МІЖНАРОДНОЇ ТЕХНІЧНОЇ ДОПОМОГИ У СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОМУ РОЗВИТКУ ГРОМАД

1.1. Нормативно-правова база надання міжнародної технічної допомоги

Нормативно-правова база є фундаментальним інструментом у регулюванні міжнародної технічної допомоги (МТД) на всіх етапах – від укладання договорів до контролю за їх виконанням. Вона забезпечує ефективне використання ресурсів та досягнення стратегічних цілей соціально-економічного розвитку. У цьому пункті ми розглянемо міжнародні та національні правові акти, що визначають рамки надання МТД, а також світовий досвід у розробці таких механізмів.

Міжнародна технічна допомога (МТД) підпорядковується міжнародним угодам і нормам, які закладають основи співпраці між країнами-донорами та реципієнтами. Основними регуляторами на глобальному рівні виступають:

- Організація Об'єднаних Націй (ООН), через програми на зразок UNDP (Програма розвитку ООН)¹, що сприяє сталому розвитку країн-реципієнтів.
- Світовий банк та Міжнародний валютний фонд (МВФ)², які надають фінансову та технічну допомогу, впроваджуючи проекти на підтримку економічної стабільності.
- Європейський Союз (ЄС), через інструменти підтримки сусідніх країн, зокрема «Європейський інструмент сусідства» (ENI)³ та «Програма

---

¹ Офіційний сайт програми ПРООН в Україні <https://www.undp.org/ukraine>

² Офіційний сайт Міжнародного валютного фонду <https://www.imf.org/en/Home>

трансграничної співпраці»⁴ та інші програми, які ініціюються країнами-партнерами.

Також важливо відзначити роль двосторонніх угод між країнами, які часто базуються на міжнародному праві та включають інституційні механізми моніторингу і оцінки ефективності наданої допомоги.

Європейський Союз є одним із найбільших донорів технічної допомоги у світі. Основні документи, що регулюють надання допомоги країнам-сусідам, включають:

– Регламент ЄС №232/2014⁵, що встановлює рамкові положення програми Європейського інструменту сусідства (ENI), який спрямований на підтримку реформ у сферах управління, соціальної політики та економічного розвитку.

– Стратегічні документи для кожної країни-партнера, що визначають пріоритети та напрями технічної допомоги, зокрема програми інтеграції в європейський ринок, підтримку соціальних стандартів та прав людини.

Серед нормативно-правових міжнародних документів слід окремо виділити Паризьку декларацію щодо підвищення зовнішньої допомоги (2005 р.), яка визначає принципи та механізми реформування системи надання й управління допомогою, формує систему з 12 показників оцінювання прогресу її виконання.

Також, Паризька декларація визначає 6 взаємопов'язаних принципів підвищення ефективності зовнішньої допомоги:

1. Керівна роль країни-бенефіціара: країни відповідають за розробку чітких національних стратегій розвитку та забезпечують їх реалізацію, поліпшують власні державні інститути і ведуть боротьбу з корупцією.

---

³ ДОДАТКОВА УГОДА № 1 між Урядом України та Європейською Комісією, що діє від імені Європейського Союзу, про внесення змін до Угоди про фінансування «Програма технічного співробітництва 2019» (ENI/2019/041-718)https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_003-21#Text

⁴ Офіційний сайт програми Interreg Europe <https://www.interregeurope.eu/>

⁵Регламент (ЄС) № 232/2014 Європейського Парламенту та Ради від 11 березня 2014 року про створення Європейського інструменту сусідства на офіційному сайті Європейського Союзу URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32014R0232>

2. Узгодження: поліпшення узгодження зовнішньої допомоги з пріоритетами, системами та процедурами країни-бенефіціара; країни-донори надають свою допомогу відповідно до визначених цілей країною-бенефіціаром.

3. Звітність: підвищення рівня підзвітності країн-донорів і країн-бенефіціарів перед своїми громадянами й урядом для розробки політичних курсів, стратегій та забезпечення їхнього виконання.

4. Гармонізація: уникнення дублювання проєктів шляхом надання інформації щодо завершених проєктів, забезпечення більш раціональної донорської діяльності для максимального підвищення її економічної ефективності.

5. Реформування та спрощення стратегій і процедур країн-донорів для заохочення спільної роботи й прогресивного узгодження з пріоритетами, системами й процедурами країн-партнерів.

6. Визначення критеріїв, стандартів виконання та підзвітності для національних систем країн-партнерів у сфері державного фінансового управління, системі закупівель, гарантій і природоохоронних оцінок відповідно до широко визнаних успішних практик, а також забезпечення їхнього швидкого й широкого застосування⁶.

Загальне визначення міжнародної технічної допомоги (МТД) звучить як форма допомоги, яка надається менш розвинутим країнам міжнародними організаціями, такими як Організація Об'єднаних Націй, Світовий Банк, Організація економічного сприяння розвитку, Європейський Союз та інші, окремими урядами, фондами, благодійними організаціями з метою передачі цим країнам знань, навичок та умінь необхідних для забезпечення їх довгострокового соціально-економічного розвитку⁷. На практиці найчастіше

⁶Про приєднання України до Паризької декларації щодо підвищення ефективності зовнішньої допомоги: Указ Президента України від 19.04.2007 р. за № 325/2007. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/325/2007#Text>

⁷Суть МТД. Державна і регіональна політика МТД: цикл семінарів. URL: http://umo.edu.ua/images/content/institutes/imp/struktura/kaf_upravl_proekt/phd/disc/3_%D0%A0%D0%9F%D0%9D%D0%94_%D0%A3%D0%9F%D0%9C%D0%A0_%D0%91%D1%83%D0%BA%D0%BE%D1%80%D0%BE%D1%81_%D0%91%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%B6%D0%BD%D0%B0.pdf

технічна допомога надається у вигляді розробки програм економічного розвитку, статистики, грошової і бюджетної політики, розвитку регіонів, техніко-економічного обґрунтування окремих проєктів.

Донором міжнародної технічної допомоги є іноземна держава, уряд та уповноважені урядом іноземної держави органи, іноземний муніципальний орган або міжнародна організація, що надають допомогу відповідно до міжнародних договорів. Донори міжнародної технічної допомоги поділяються на двосторонніх та багатосторонніх. Двосторонні донори діють на основі двостороннього співробітництва між країнами та їх урядовими інституціями. Багатосторонні донори – це міжнародні агентства та організації, членами яких є країни-донори. Такий формат передбачає об'єднання ресурсів і знань декількох донорів для розвитку однієї країни-бенефіціара.

Надання міжнародної технічної допомоги здійснюється через реалізацію програм та проєктів. Проєктно-програмний підхід дозволяє донорам та одержувачам допомоги з більшою ефективністю здійснювати планування, реалізацію, моніторинг, а також оцінювати результати та вплив впровадження проєктів⁸.

Усю допомогу, яка надається в рамках проєктів можна розділити на матеріальну – це закупівля обладнання та техніки, товари, ремонтні та будівельні роботи, транспортні засоби. А також нематеріальну – це послуги з організації проведення тренінгів, опитувань, інформаційні кампанії, стратегії, концепції.

МТД потрібно відрізнити від інших форм міжнародної допомоги, зокрема гуманітарної допомоги, яка здебільшого полягає в прямому фінансуванні найбільш вразливих країн світу для задоволення потреб населення життєво необхідними ресурсами (їжа, вода, паливо тощо). На відміну від фінансової допомоги, метою якої є часткова чи повна компенсація нестачі

---

⁸ Шуміло О. М. Правові засади міжнародної технічної допомоги в Україні у сфері охорони довкілля. *Міжнародне екологічне право: Альманах міжнародного права*. Випуск 26. С.57–66. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/items/ff5c0cf8-bc56-4589-ac5e-484c1cf76431>

внутрішніх ресурсів країни-бенефіціара через брак заощаджень і дефіцит іноземної валюти, технічна допомога призначена для доповнення й підвищення рівня знань, необхідних для соціально-економічного розвитку країни, та надається у вигляді консультацій, семінарів, досліджень, спеціалізованих курсів, підготовки та перепідготовки кадрів у країні реципієнті чи за кордоном, обміну спеціалістами, навчання студентів і надання їм стипендій за кордоном, передачі прав користування інтелектуальною власністю, надання обладнання, передових технологій, комп'ютерної техніки, електронних систем обліку й управління, скерування експертів з метою підвищення продуктивності праці і капіталу⁹.

Основними характеристиками міжнародної технічної допомоги сьогодні є:

1. Цільове призначення – допомога може використовуватися лише для тих цілей, які чітко визначені в програмі.

2. Непряма фінансова підтримка – кошти, що надаються в рамках міжнародної технічної допомоги, не надходять безпосередньо у розпорядження країни-реципієнта, а спрямовуються на оплату роботи відповідних спеціалістів та організаційні витрати.

3. Довгострокова орієнтація та розвиток – допомога надається переважно у формі ноу-хау, знань, інформації, технічних ресурсів, а також включає персонал, експертів, консультації, навчання, тренінги, дослідження, обладнання та матеріали.

4. Підтримка соціально-економічного розвитку – допомога покликана доповнювати та підвищувати рівень необхідних знань, виробничих навичок і кваліфікації кадрів у країнах-реципієнтах.

Національне законодавство, що регулює відносини у сфері залучення, використання та надання міжнародної технічної допомоги включає, в першу чергу, Конституцію України, Податковий кодекс України, Митний кодекс

⁹Адамик В., Комар Н. Міжнародна допомога з подолання бідності: теоретичні аспекти, світовий та вітчизняний досвід. *Журнал європейської економіки*. 2008. № 1. С. 57–75. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/handle/316497/28288>

України, Бюджетний кодекс України, Закон України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики».

Спеціальними нормативно-правовими актами про МТД є Закон України «Про ратифікацію Рамкової угоди щодо грантів технічної допомоги між Україною та Міжнародним банком реконструкції і розвитку»¹⁰; Указ Президента «Про приєднання України до Паризької декларації щодо підвищення ефективності зовнішньої допомоги»¹¹; Постанова Уряду «Про створення єдиної системи залучення, використання і моніторингу МТД»¹², якою затверджено Порядок залучення, використання та моніторингу міжнародної технічної допомоги; інших нормативно-правових актів і міжнародних договорів України та Закон України від 24.04.2024 № 3668-IX «Про міжнародне територіальне співробітництво України»¹³.

Поняття МТД визначено вищезазначеною Постановою Уряду і під нею слід розуміти фінансові та інші ресурси і послуги, які відповідно до міжнародних договорів України надаються партнерами із розвитку на безоплатній і безповоротній основі з метою підтримки України. Слід відзначити, що було кілька спроб розроблення проєктів Закону України «Про міжнародну технічну допомогу»¹⁴, але їх відхиляла Верховна Рада України, а Указ Президента України «Про міжнародну технічну допомогу» хоча і був опублікований, але не набрав чинності¹⁵. Таким чином, в Україні не існує

---

¹⁰Про ратифікацію Рамкової угоди щодо грантів технічної допомоги між Україною та Міжнародним банком реконструкції та розвитку: Закон України від 13.05.1999 р. за № 650–XIV.

URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996_013#Text

¹¹Про приєднання України до Паризької декларації щодо підвищення ефективності зовнішньої допомоги: Указ Президента України від 19.04.2007 р. за № 325/2007. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/325/2007#Text>

¹²Про створення єдиної системи залучення, використання та моніторингу міжнародної технічної допомоги: Постанова КМ України від 15.02.2002 р. за № 153. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/153-2002-%D0%BF#Text>

¹³Про міжнародне територіальне співробітництво України: Закон України від 24.04.2024 № 3668-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3668-20#Text>

¹⁴Омельченко А.В. Адміністративно-правові засади використання міжнародної технічної допомоги в Україні. Правове регулювання економіки. 2017. № 16. URL: https://kneu.edu.ua/userfiles/24_11_2015/2017/8_pdf.pdf

¹⁵Про міжнародну технічну допомогу: Указ Президента України від 01.06.1999 р. за № 596/99. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/596/99#Text>

окремого закону, який визначає різноманітні питання надання міжнародної допомоги і міжнародної технічної допомоги.

Варто зазначити, що у 2022 р. Кабінетом Міністрів України були внесені зміни до «Порядку залучення, використання та моніторингу міжнародної технічної допомоги (МТД)»¹⁶, які стосувалися: посилення підзвітності реципієнтів та бенефіціарів щодо використання МТД шляхом обов'язкового оприлюднення інформації про них; підготовки щорічних звітів за новими формами про стан здійснення МТД, результати роботи над проектами; удосконалення процедури залучення та державної реєстрації проектів МТД. Усі ці зміни були обумовлені, в першу чергу, у зв'язку з агресією росії щодо України та загрозою економічної та соціальної кризи в країні і відповідно із збільшенням обсягів МТД та необхідністю жорсткого моніторингу та контролю за їх реалізацією. Хронологію становлення національного законодавства про МТД в Україні відображено в таблиці 1.1.

Таблиця 1.1 – Хронологія становлення національного законодавства про МТД в Україні

<i>Нормативно-правовий акт</i>	<i>Назва документу</i>	<i>Короткий зміст</i>
Указ Президента України від 01.06.1999 р. №596 (не набрав чинності)	Про міжнародну технічну допомогу	Визначено види і форми МТД, передбачено обов'язковість подання реципієнтами запитів на одержання допомоги, режим оподаткування, пільги, привілеї
Постанова Кабінету Міністрів України від 15.02.2002 р. №153	Порядок залучення, використання та моніторингу МТД	Визначено процедуру залучення, використання та моніторингу МТД в Україні
Указ Президента України від 19.04.2008 р. №325	Приєднання до Паризької декларації щодо підвищення ефективності зовнішньої допомоги від 02.03.2005 р.	Визначення національних стратегій розвитку кожної країни-партнера Паризької декларації та забезпечення їх реалізації, поліпшення узгодження зовнішньої допомоги з пріоритетами, системами та процедурами країни-партнера, підвищення рівня відповідальності країн-донорів та країн-партнерів для розробки політичних курсів, стратегій та забезпечення їх виконання

¹⁶Про створення єдиної системи залучення, використання та моніторингу міжнародної технічної допомоги: Постанова Кабінету Міністрів України; Порядок від 15.02.2002 № 153 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/153-2002-%D0%BF#n18>

Продовження таблиці 1.1		
Розпорядження Кабінету Міністрів України від 20.10.2011 р. №1075-р	Концепція планування, залучення, ефективного використання та моніторингу МТД і співробітництва з міжнародними фінансовими організаціями	Удосконалення механізмів залучення і використання МТД та фінансових ресурсів міжнародних фінансових організацій для підтримки розвитку економіки
Розпорядження Кабінету Міністрів України від 11.09.2013 р. №697-р	Стратегія залучення, використання та моніторингу міжнародної технічної допомоги і співробітництва з міжнародними фінансовими організаціями на 2013-2016 рр.	Визначення ключових напрямів, завдань, очікуваних результатів залучення МТД держав-донорів, міжнародних організацій та ЄС і співробітництва з міжнародними фінансовими організаціями
Проект Закону України від 29.11.2013 р. №3725	Про міжнародну технічну допомогу	Визначав правові та економічні засади планування, залучення і використання МТД
Постанова Кабінету Міністрів України від 10.03.2017 р. №129, від 13.09.2017 р. №687, від 25.10.2017 р. №807, № 702 від 29.08.2018, № 725 від 05.09.2018, № 745 від 14.08.2019, № 916 від 06.11.2019, № 1072 від 04.12.2019, № 942 від 09.10.2020, № 933 від 19.08.2022	Удосконалення Порядку залучення, використання та моніторингу міжнародної технічної допомоги	Врегульовано особливості реалізації проєктів МТД, які спрямовані на підтримку розвитку інститутів громадянського суспільства. Розширено перелік випадків для застосування спрощеної процедури проведення перереєстрації МТД. Запроваджено механізм відкриття представництв донорських установ в Україні, посилення підзвітності реципієнтів та бенефіціарів щодо використання МТД шляхом обов'язкового оприлюднення інформації про них; підготовки щорічних звітів за новими формами про стан здійснення МТД, результати роботи над проєктами; удосконалення процедури залучення та державної реєстрації проєктів МТД

Виходячи з аналізу законодавства України, практики залучення, використання та моніторингу міжнародної технічної допомоги в Україні наукова спільнота висловлює необхідність прийняття Закону України «Про міжнародну технічну допомогу». Адже, відповідно до п. 9 ч. 1 ст. 92 Конституції України засади зовнішніх зносин, зовнішньоекономічної діяльності, митної справи визначаються виключно законами України. В Україні вже прийняті Закони України «Про зовнішньоекономічну діяльність»¹⁷, «Про режим іноземного інвестування»¹⁸, «Про гуманітарну

¹⁷Закон України “Про зовнішньоекономічну діяльність” від 16.04.1991 №960-ХІІ

допомогу»¹⁹. Однак, базовий закон про міжнародну технічну допомогу не прийнято, хоча це, по суті, є прямою вимогою ст. 92 Конституції України²⁰.

У більшості міжнародних нормативно-правових документах використовується поняття «міжнародна технічна допомога» (МТД). Необхідно відзначити, що немає точного визначення й самого поняття МТД²¹.

Залежно від донора допомоги можна виділити такі типи МТД:

- а) офіційна допомога від державних установ країн світу;
- б) допомога від міжнародних неурядових організацій;
- в) допомога від приватних осіб.

Залежно від форми зворотності допомоги:

- а) безповоротна МТД;
- б) МТД поворотна у повному обсязі;
- в) МТД поворотна на пільгових засадах²².

Виділено такі **особливості** надання МТД у сучасних умовах для України:

- 1) МТД надається переважно безповоротно;
- 2) міжнародна допомога звільняється від оподаткування (сплати митного збору та податку на додану вартість);
- 3) має цільовий характер; надається виключно з метою досягнення цілей міжнародних програм і проєктів.

Найпоширенішими видами МТД, які використовуються в сучасних умовах, є такі:

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12#Text>

¹⁸Закон України “Про режим іноземного інвестування” від 19.03.1996 №94-96ВР

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/93/96-%D0%B2%D1%80#Text>

¹⁹Закон України “Про гуманітарну допомогу” 22 жовтня 1999 року № 1192-XIV

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1192-14#Text>

²⁰Омельченко А.В. Адміністративно–правові засади використання міжнародної технічної допомоги в Україні. *Правове регулювання економіки*. 2017. № 16 [Електронний ресурс]. URL: https://kneu.edu.ua/userfiles/24_11_2015/2017/8_pdf.pdf

²¹Беззубко Б. Міжнародна технічна допомога для України / *Галицький економічний вісник*, № 3 (64) 2020. С.210–216. URL.: <https://galicianvisnyk.tntu.edu.ua/pdf/64/855.pdf>

²²Беззубко Б. Міжнародна технічна допомога для України / *Галицький економічний вісник*, № 3 (64) 2020. С.210–216. URL.: <https://galicianvisnyk.tntu.edu.ua/pdf/64/855.pdf>

- а) надання технічних засобів;
- б) фінансові ресурси, гранти.

До видів науково-технічної міжнародної допомоги відносяться:

- а) проведення тренінгів, консультацій з метою набуття нових знань і навичок;
- б) передавання прав інтелектуальної власності;
- в) передання нових технологій²³.

Залежно від спрямованості на вирішення конкретних завдань у міжнародній допомозі можливо виділити: гуманітарну допомогу; міжнародну технічну допомогу, яка здійснюється переважно в таких її видах: наукова й технічна.

Міжнародна технічна допомога може залучатись у вигляді:

- майна, необхідного для забезпечення виконання завдань проєктів (програм), яке ввозиться або набувається в Україні;
- робіт і послуг;
- прав інтелектуальної власності;
- фінансових ресурсів (грантів) у національній чи іноземній валюті;
- інших ресурсів, не заборонених законодавством.

Таким чином, проаналізувавши чинне законодавство України, можна дійти висновку, що міжнародна технічна допомога може залучатись у вигляді будь-якого майна, необхідного для забезпечення виконання завдань проєктів (програм), яке ввозиться або набувається в Україні; робіт і послуг; прав інтелектуальної власності; фінансових ресурсів (грантів) у національній чи іноземній валюті; інших ресурсів, не заборонених законодавством, у тому числі стипендій. Проєкти (програми) підлягають обов'язковій державній реєстрації в Мінекономрозвитку. Державна реєстрація проєкту (програми) підтверджується реєстраційною карткою проєкту (програми), складеною за формою згідно з додатком 1 до Порядку залучення, використання та

---

²³Беззубко Б. Міжнародна технічна допомога для України. *Галицький економічний вісник*, № 3 (64) 2020. С.210–216. URL: <https://galicianvisnyk.tntu.edu.ua/pdf/64/855.pdf>

моніторингу міжнародної технічної допомоги, яка підписується заступником Державного секретаря Кабінету Міністрів України чи іншою уповноваженою особою Секретаріату Кабінету Міністрів України, засвідчується печаткою Секретаріату Кабінету Міністрів України та видається заявникові з надсиланням копії бенефіціарові протягом п'яти робочих днів від дати прийняття рішення про проведення державної реєстрації проекту (програми). Державна реєстрація проектів (програм) є підставою для акредитації їх виконавців, а також реалізації права на одержання відповідних пільг, привілеїв, імунітетів, передбачених законодавством і міжнародними договорами України²⁴.

Підсумовуючи вищенаведене, проаналізувавши існуючий стан правового регулювання МТД в Україні підтримуємо позицію науковців про необхідність прийняття Закону України «Про міжнародну технічну допомогу», який би визначив стратегічне бачення основних напрямків МТД в нашій державі, особливо з врахування російської агресії на територію України та забезпечив би чітке розуміння та регулювання пріоритетів для довгострокового розвитку нашої держави та окремих територій.

Також, проекти МТД для країн-бенефіціарів надають якісно нові можливості розвитку та низку переваг. Адже, в рамках проекту МТД держава отримує унікальні ресурси, новітні технології, передовий світовий досвід для розв'язання стратегічних завдань розвитку. По-друге, МТД майже завжди є безповоротним фінансовим ресурсом, який дає змогу зменшити навантаження на державний чи місцевий бюджети. По-третє, МТД відіграє роль інструменту реалізації політики міжнародної інтеграції, пришвидшеного долучення економіки країни-бенефіціара до процесів глобалізації, здійснення структурних реформ і створення ринкової інфраструктури, розв'язання економічних та соціальних проблем. Для країни-донора надання МТД сприяє покращенню свого політичного іміджу і

---

²⁴Омельченко А.В. Адміністративно-правові засади використання міжнародної технічної допомоги в Україні. *Правове регулювання економіки*. 2017. № 16 [Електронний ресурс]. URL: https://kneu.edu.ua/userfiles/24_11_2015/2017/8_pdf.pdf

здобуття прихильності, що сприяє просуванню інтересів країни-донора на міжнародній арені.

1.2 Вплив міжнародної технічної допомоги на розвиток громад: огляд досвіду України та світу

Внутрішні ресурси фінансування в країні обмежуються рамками державного бюджету на поточний рік і здебільшого спрямовуються на підтримку ключових для суспільства секторів економіки. Водночас уряди країн, що розвиваються, активно працюють над залученням додаткових джерел фінансування для стимулювання економічного зростання, реалізації реформ, впровадження соціально-економічних змін та підвищення рівня добробуту населення. Одним із важливих таких ресурсів є міжнародна технічна допомога.

Співпраця з міжнародними організаціями, країнами-донорами та країнами-бенефіціарами у межах надання й використання МТД стала невід'ємною складовою сучасних міжнародних відносин та процесів глобалізації. Проєкти міжнародної технічної допомоги виконують важливу роль у сучасних глобальних та національних програмах розвитку. Вони слугують інструментом зміцнення людського потенціалу, створення сприятливих умов для прискорення темпів розвитку, а також сприяють економічним і соціальним трансформаціям у країнах-реципієнтах²⁵.

Міжнародна технічна допомога (МТД) є важливим інструментом розвитку громад у різних країнах світу. Вона спрямована на підвищення якості життя населення, розвиток інфраструктури, сприяння економічному зростанню, впровадження новітніх технологій та зміцнення місцевого самоврядування. У сучасних умовах МТД відіграє особливу роль для країн,

---

²⁵Антонюк К.І., Антонюк Д.А., Бухаріна Л.М., Шишкін В.О. Дуалізм міжнародної технічної допомоги в контексті соціального, фінансово-економічного розвитку та безпеки споживання в Україні. Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. 2019. Т. 1, №.28. С. 462-471.

що розвиваються, та регіонів, які переживають кризові періоди, зокрема й у контексті воєнних дій, як це відбувається в Україні.

Цей підрозділ розглядає вплив МТД на розвиток громад в Україні та за кордоном, аналізуючи успішні практики, механізми реалізації проектів та їхній соціально-економічний ефект.

Міжнародний досвід показує, що країни, які успішно використовують МТД для розвитку своїх громад, відзначають важливість створення стабільної нормативно-правової бази. Досвід таких країн, як Польща, Грузія, та Балтійські країни, вказує на те, що:

- Польща змогла залучити значну кількість МТД від Європейського Союзу через програми транскордонного співробітництва та підтримки сільських громад. Польський уряд створив механізми прозорого використання допомоги з акцентом на сталий розвиток громад та інфраструктурні проекти.

- Грузія зосередилася на реформах в галузі управління та економіки, використовуючи міжнародну допомогу для модернізації державних інститутів, підвищення прозорості та боротьби з корупцією.

- Латвія, Литва та Естонія використовували МТД для інтеграції в європейські структури та гармонізації свого законодавства з нормами ЄС, що допомогло підвищити рівень життя населення та залучити інвестиції.

- Німеччина в рамках програми LEADER²⁶ створила умови для розвитку сталих сільських територій та забезпечення їх потреб.

На світовій арені МТД демонструє різноманіття підходів до розвитку громад. У країнах Центральної та Східної Європи, які інтегрувалися до ЄС, МТД стала ключовим фактором їхнього економічного та соціального підйому. Наприклад, у Польщі програми фінансування від ЄС допомогли створити нові робочі місця, розвинути транспортну інфраструктуру та підвищити якість муніципальних послуг. В африканських країнах МТД спрямована на подолання бідності, доступ до питної води, освіти та

---

²⁶ Офіційний сайт програми Leader URL: <https://elard.eu/leader-clld/>

медичних послуг. Зокрема, проєкти ЮНІСЕФ у Кенії забезпечили будівництво систем водопостачання, що покращило санітарні умови для мільйонів мешканців. У В'єтнамі та Індонезії МТД активно підтримує розвиток сільських регіонів, зокрема через впровадження програм з управління природними ресурсами та створення стійких джерел доходу для сільських мешканців. У державах, які пережили війни чи кризи, МТД допомагає у відновленні інфраструктури, примиренні та соціальній реінтеграції. Наприклад, у Руанді після геноциду програми міжнародних партнерів сприяли створенню освітніх та соціальних ініціатив для подолання наслідків конфлікту²⁷.

Ефективність МТД значною мірою залежить від механізмів її реалізації. Основними інструментами є: гранти та кредити, навчання та підвищення кваліфікації, партнерство та співпраця. Тому такими важливими для громад є надання фінансової підтримки на конкретні проєкти розвитку, проведення тренінгів для підвищення професійної спроможності громад, налагодження взаємодії між громадами та міжнародними організаціями для досягнення спільних цілей. Ключовим аспектом успішного впровадження проєктів є прозорість, підзвітність та участь громадськості.

В результаті використання МТД необхідно забезпечити реальний прогрес в соціально-економічному розвитку громади, регіону та країни. Для цього існує необхідність проведення якісної та кількісної оцінки спільного прогресу в реалізації зобов'язань щодо використання зовнішньої допомоги.

Численні дискусії щодо можливих методів оцінювання ефективності залучення та використання МТД посилюються через монополію міжнародних організацій у питанні розповсюдження відповідної інформації. Також оцінювання ефективності залучення МТД зазвичай проводиться відразу після закриття проєкту, тому звіти характеризують проміжні короткострокові, а не кінцеві результати, не говорячи вже про їх довгостроковий вплив. Суттєвою перешкодою для оцінювання ефективності

---

²⁷ Офіційний сайт національної комісії єдності та примирення в Руанді URL: <http://www.nurc.gov.rw/>

МТД є розрізненість усіх проєктів, навіть у межах одного донора, що свідчить про відсутність у проєктах єдиних, уніфікованих показників. Також відсутня загальна оцінка, яка б дала змогу поєднувати між собою всі програми та проєкти в рамках здійснення їх комплексного чи порівняльного аналізу²⁸.

Існуючі методи оцінювання ефективності допомоги можна умовно згрупувати за порядком рівня аналітичної спроможності:

– експертно-описові (експертний метод, метод конкретної оцінки ефективності);

– методи визначення потенціалу поліпшення ефективності (бенчмаркінг одиничних витрат та порівняльний аналіз інших показників часткової ефективності, метод відстежування витрат, фінансовий аналіз, порівняльний рейтинг зацікавлених сторін);

– методи порівняння ефективності всіх утручань (аналіз витрат і отриманої вигоди, метод ефектів, аналіз ефективності витрат).

У світовій практиці одним із основних індикаторів ефективності МТД є створені на її основі товари та послуги, які продовжать існувати після завершення проєкту.

При аналізі сучасного стану МТД потрібно враховувати жорстокі реалії нашого сьогодення – а саме російську агресію на наші території, яка розпочалася не 24 лютого 2022 року, а ще в далекому тепер для нас 2014 році. Тому і напрями реалізації більшості проєктів МТД за останні 10 років були і є спрямовані на відповідні сфери життєдіяльності нашої держави.

Так, ключовими секторами, куди міжнародні донори спрямовували допомогу, були і залишаються: демократизація та адвокація, національна

---

²⁸Васильєва М. О. Нова парадигма ефективності зарубіжної допомоги розвитку. Актуальні проблеми міжнародних відносин. 2010. Вип. 93. Ч. 1. С. 103–107.

безпека і оборона, ядерна безпека, урядування та громадянське суспільство, охорона здоров'я, освіта і наука, енергетика та енергоефективність, банківський та фінансовий, аграрний сектори, регіональний розвиток, відновлення декупованих територій, підтримка ВПО, релокованого бізнесу тощо²⁹.

Найбільшими донорами для України є Сполучені Штати Америки³⁰. Іншими – Канада³¹, ФРН³², Японія³³, Данія³⁴ і т. д., а також ЄС³⁵ та організації системи ООН³⁶, ЄБРР³⁷.

В Україні МТД займає важливе місце у стратегіях розвитку громад. Завдяки програмам Європейського Союзу (наприклад DESPRO³⁸ і т.і.), міжнародних фінансових організацій (Світового банку³⁹, ЄБРР⁴⁰ і т.д.) та фондів ООН⁴¹, українські громади отримують доступ до ресурсів, що сприяють реалізації локальних ініціатив.

З 2014 року Україна стала на шлях реалізації реформи децентралізації, що є одним із прикладів ефективного впливу МТД. Органи місцевого самоврядування отримали відповідальність за соціально-економічний розвиток громад. Місцеві ради та виконавчі органи управління займаються керівництвом підпорядкованими підприємствами та установами, відповідають за втілення соціальних, культурних та інших проєктів, а також

²⁹ Головні іноземні донори державного бюджету України в 2022 році. Графіка Центру економічних стратегій, звіт від грудня 2022 року

URL: <https://ces.org.ua/economy-of-ukraine-during-the-war-december-amndhe-results-of-the-year/>

³⁰ Про гранти посольства США в Україні

URL: <https://ua.usembassy.gov/uk/education-culture-uk/grants-opportunities/>

³¹ Гранти посольства Канади URL: <https://www.canada.ca/en/services/youth/canada-service-corps/grants.html>

³² Гранти посольства ФРН URL: <https://ukraine.diplo.de/ua-uk/service/menschenrechte/1279024>

³³ Гранти людської безпеки “Кусаноне” від Посольства Японії

URL: https://www.ua.emb-japan.go.jp/itpr_uk/ua_oda.html

³⁴ Допомога українцям від Данії URL: <https://eef.org.ua/dopomoga-ukrayintsyam-vid-daniyi/>

³⁵ Офіційний сайт ЄС URL: <https://eef.org.ua/dopomoga-ukrayintsyam-vid-daniyi/>

³⁶ Представництва ООН в Україні URL: <https://ukraineun.org/>

³⁷ Офіційна сторінка ЄБРР URL: <https://www.ebrd.com/home>

³⁸ Офіційна сторінка DESPRO URL: <http://despro.org.ua/>

³⁹ Офіційна сторінка Світового банку URL: <https://www.worldbank.org/uk/country/ukraine>

⁴⁰ Офіційна сторінка ЄБРР URL: <https://www.ebrd.com/home>

⁴¹ Представництва ООН в Україні URL: <https://ukraineun.org/>

здійснюють розподіл бюджетних коштів, приймаючи рішення на свій розсуд і власну відповідальність.

Реформа поклала на органи місцевого самоврядування повну відповідальність за розвиток соціально-економічної привабливості громади та розкриття її потенціалу. Це включає створення сприятливих умов для стимулювання економічних процесів, зокрема залучення інвестицій і ресурсів як від держави, так і від міжнародних донорів.

Найбільш цікавим для дослідження є економічний аспект децентралізації, питання – яким чином децентралізація може вплинути на стимулювання економічного розвитку територіальних громад в Україні. Від успішного вирішення цього питання залежить вихід країни з кризи, рівень соціально-економічної стабілізації та темпи економічного зростання добробуту місцевих громад, успіх регіонального розвитку в цілому. Така постановка проблеми свідчить про вагоме теоретичне та практичне значення дослідження впливу децентралізації на стимулювання економічного зростання територіальних громад в Україні⁴².

Соціально-економічний розвиток територіальних громад завжди був і буде виділений з усієї сукупності державних інтересів як актуальний і пріоритетний напрямок, оскільки, будучи частиною єдиної держави, вносить свій вклад в його історію, внутрішнє політичне, економічне, культурне життя, досягнення певних результатів на міжнародній арені. А організація господарської діяльності територіальних громад за допомогою взаємодії продуктивних сил своїх територій становить єдиний господарський комплекс країни. Саме активізація економічного життя в регіонах визначає тенденції економічного зростання всієї країни⁴³.

---

⁴²Патока І.В. Фінансове забезпечення сталого розвитку об'єднаних територіальних громад як складова ефективної децентралізації влади в Україні. Ефективна економіка. № 11. 2015. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4582>

⁴³Патока І.В. Фінансове забезпечення сталого розвитку об'єднаних територіальних громад як складова ефективної децентралізації влади в Україні. Ефективна економіка. № 11. 2015. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4582>

Для громад важливим є вміння приділяти значну увагу пошуку додаткових джерел фінансування для розвитку економіки громади, одним з яких є міжнародна технічна допомога.

Іншим важливим напрямом є екологічні проекти, такі як енергоефективність та боротьба зі змінами клімату. Завдяки програмам, таким як «Енергетичний міст»⁴⁴ та гранти Глобального екологічного фонду (GEF)⁴⁵, громади запроваджують відновлювані джерела енергії, зменшують викиди CO₂ та підвищують енергетичну незалежність.

Однак, незважаючи на позитивний вплив, впровадження МТД в Україні стикається з обмеженнями й викликами, такими як низький рівень управлінської спроможності на місцях, бюрократія та корупція. До них належать: залежність від донорів, що може послаблювати самостійність громад; ризик невідповідності цілей проектів реальним потребам громад, недостатня комунікація між донорами та бенефіціарами.

Для подолання цих викликів важливо розвивати спроможність громад, удосконалювати місцеве самоврядування та впроваджувати інноваційні підходи до управління ресурсами.

Отже, МТД є потужним інструментом підтримки розвитку громад, сприяючи їхньому економічному, соціальному та інфраструктурному зміцненню. Досвід України та інших країн свідчить про те, що за умови належного планування, прозорості та активної участі місцевого населення ці проекти можуть суттєво змінити якість життя громадян.

Проте, соціально-економічний розвиток характеризується двома основними напрямками – економічний та соціальний. Якщо економічний розвиток полягає у зростанні добробуту, економічного багатства та ресурсів країн чи регіонів, та характеризується показниками виробничого процесу,

---

⁴⁴ Про проведення конкурсу для здійснення державно-приватного партнерства щодо реалізації проекту «Енергетичний міст «Україна – Європейський Союз» URL: <https://me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=c889ba72-8f78-4f6e-9ebb-fea48cf46b18&title=OgoloshenniaProProvedenniaKonkursuZViznachenniaPrivatnogoPartneraDliaZdiisnenniaDerzhavnoprivatnogoPartnerstvaSchodoRealizatsiiProektunengetichniiMistukrainavropeiskiiSoiuz>

⁴⁵ Офіційна сторінка GEF URL: <https://www.thegef.org/>

напрямами та обсягами торгівлі товарами і послугами, які відбуваються в країні, рівнем ВВП, доходами/видатками бюджету, рівнем безробіття, зайнятістю населення тощо, то соціальний розвиток – це процес спрямований на структурну перебудову соціальних інститутів таким чином, щоб сприяти зменшенню бідності, покращенню системи освіти та охорони здоров'я, рівномірному розподілу доходів, зменшенням темпів та обсягів міграції, та характеризує рівень задоволення населення певної країни, забезпечення кожного окремого громадянина відповідними соціальними благами, які необхідні для відтворення фізичних і духовних якостей особи⁴⁶.

Тому, не можливо не відзначити важливу роль соціальної складової МТД, яка направлена в першу чергу на підвищення якості життя населення, а саме гідний рівень надання соціальних, освітніх, медичних, культурних та інших послуг населенню, забезпечення безпечного середовища в середині країни, підтримка малого та середнього підприємництва, цифровізації тощо. Існує переконання, що донори надають допомогу країні-реципієнту з метою розбудови інституцій та інфраструктури до рівня, що відповідає рівню країни-донора. Практика реалізації деяких проєктів МТД в нашій країні свідчить саме про перевагу соціальної складової, яка забезпечує не тільки якісний та кількісний показник, який має чітко виражений результат, але й сталий економічний розвиток певної території чи країни в цілому.

Для України, яка переживає складний період війни, МТД стає ще більш важливим ресурсом, що сприяє відновленню та створенню основ для сталого розвитку в майбутньому.

1.3 Роль міжнародних організацій в наданні технічної допомоги для соціально-економічного розвитку громад України

Соціально-економічний розвиток громад України є важливим аспектом загального розвитку держави, особливо в умовах децентралізації та

---

⁴⁶Томнюк Т. Л. Фактори забезпечення економічного зростання в Україні. Ефективна економіка. 2018. № 6.
URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6399>

реформування місцевого самоврядування. Україна має заключені договори, протоколи та меморандуми про співробітництво в різних галузях з багатьма країнами та міжнародними організаціями, ось неповний перелік, що був проаналізований магістранткою на основі сайту Міністерства закордонних справ України⁴⁷ (Додаток А) .

Громади стикаються з низкою викликів: економічні труднощі, слабка інфраструктура, відсутність достатнього фінансування, обмежені можливості для розвитку бізнесу. В цьому контексті міжнародні організації відіграють важливу роль, надаючи технічну допомогу, яка сприяє підвищенню інституційної спроможності місцевих органів влади, створенню робочих місць, модернізації інфраструктури та впровадженню сучасних технологій.

Міжнародні організації допомагають громадам України за різними напрямками. Економічний розвиток є одним із основних напрямів роботи. Сюди входить підтримка для малих та середніх підприємств, що є ключовим для створення нових робочих місць та посилення місцевої економіки. Наприклад, програми з розвитку підприємництва від USAID⁴⁸ та інших партнерів сприяють залученню інвестицій і розвитку бізнесу в регіонах.

Не менш важливим напрямом роботи є інфраструктурні проекти, які включають в себе реконструкцію та будівництво критичної інфраструктури, такої як водовідведення та водопостачання, медичні заклади, освітні заклади. Європейський Союз у межах програми U-LEAD з Європою⁴⁹ забезпечує фінансування проектів для покращення інфраструктури, що підвищує якість життя у громадах та робить їх більш привабливими для інвесторів.

Програма U-LEAD з Європою охоплює широкий спектр заходів, спрямованих на підтримку децентралізації в Україні. Зокрема, завдяки фінансовій підтримці ЄС було створено Центри надання адміністративних послуг (ЦНАПи) у малих громадах, що дозволило забезпечити жителів

---

⁴⁷Вкладка “Двостороннє співробітництво” на офіційному сайті Міністерства закордонних справ України URL: <https://mfa.gov.ua/dvostoronnnye-spivrobitnictvo>

⁴⁸ USAID. Економічний розвиток URL: <https://www.usaid.gov/uk/ukraine/economic-growth>

⁴⁹ Офіційний сайт «U-LEAD з Європою» URL: <https://u-lead.org.ua/>

якісними адміністративними послугами. Створення таких центрів підвищує довіру населення до місцевої влади, а й значно покращило рівень сервісу⁵⁰.

Також спостерігається активність серед підтримки громадських ініціатив та соціальних проєктів міжнародними організаціями, саме такі проєкти спрямовані на соціальну згуртованість та інтеграцію внутріньо-переміщених осіб в громаду. В таких проєктах передбачено культурні, освітні заходи, що сприяють згуртованості, новим знайомствам, зміцненню зв'язків між місцевими жителями та внутрішньо переміщеними особами.

Не менш важливим є напрямок **підвищення інституційної спроможності місцевого самоврядування**. Програми, які організовують ОБСЄ⁵¹, ПРООН⁵² та інші, включають тренінги з управління проєктами, стратегічного планування та ефективного використання ресурсів. Завдяки цим заходам працівники місцевих органів влади отримують нові знання та навички, що дозволяють їм краще виконувати свої обов'язки.

Часто громади скаржаться на бюрократичні вимоги міжнародних організацій щодо процедури звітності значно можуть затримувати реалізацію проєкту. Для подолання цих труднощів громадам необхідно створювати спеціальні відділи або команди, які відповідатимуть за реалізацію міжнародних проєктів та забезпечення виконання всіх необхідних процедур.

Неважко передбачити, що наступні роки, після справедливої Перемоги над агресором, будуть роками активного та довгострокового відновлення територій та реконструкції, адаптації економіки до реалій післявоєнного життя і буде логічним, що усі проєкти МТД матимуть відповідне спрямування та напрямки.

---

⁵⁰ Покращення якості надання адміністративних послуг для населення Програми «U-LEAD з Європою» URL: <https://decentralization.ua/cnap/prohrama-u-lead-z-yevropoiu-f>

⁵¹ ОБСЄ Україна URL: <https://www.osce.org/uk/special-monitoring-mission-to-ukraine-closed>

⁵² Офіційний сайт програми ПРООН в Україні URL: <https://www.undp.org/ukraine>

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ РОЛІ МІЖНАРОДНОЇ ТЕХНІЧНОЇ ДОПОМОГИ В СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОМУ РОЗВИТКУ ГОРОДЕНКІВСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

2.1 Городенківська міська територіальна громада: коротка характеристика соціально- економічного розвитку

У 2023-2024 роках у Городенківській міській територіальній громаді активно розроблялися стратегічні документи, зокрема стратегія розвитку громади, інвестиційний паспорт, агроекономічний паспорт та концепція туристичної привабливості. Ці документи створювалися в рамках проєктів за підтримки партнерських організацій.

Інвестиційний паспорт громади, підготовлений українською⁵³ та англійською⁵⁴ мовами, було реалізовано в межах проєкту з Програмою «U-LEAD з Європою», що фінансується ЄС та державами-членами Німеччиною, Польщею, Швецією, Данією, Естонією і Словенією для підтримки України у зміцненні місцевого самоврядування. Інвестиційні документи розміщені на сайті, доступні до ознайомлення та завантаження⁵⁵. Стратегію розвитку громади та План заходів до 2027 року команда громади готувала упродовж дев'яти місяців також за підтримки експертів «U-LEAD з Європою»⁵⁶. Агроекономічний паспорт українською розроблено в рамках проєкту

---

⁵³ Інвестиційний паспорт громади українською мовою URL:

https://rada.info/upload/users_files/04054292/27b2db9324355aeb7be3d17ade58b9d0.pdf

⁵⁴ Інвестиційний паспорт громади англійською мовою URL:

https://rada.info/upload/users_files/04054292/56bc15bc01d7e7f4e41b5073a4dbe8bd.pdf

⁵⁵ Розділ “Інвестиції та релокації” на сайті Городенківської міської ради URL: <https://hth.gov.ua/biznes-i-gromada-13-13-34-08-10-2021/>

⁵⁶ Про затвердження Стратегії розвитку Городенківської міської територіальної громади на період до 2027 року: рішення сесії від 21.01.2024 №1872-32/2024 URL: <https://hth.gov.ua/strategiya-rozvitku-gromadi-14-54-44-24-12-2021/>

«Німецько-український агрополітичний діалог»⁵⁷, а концепція туристичної привабливості⁵⁸ – спільно з ГО «Покутський офіс розвитку територій» у рамках проєкту Київської школи економіки⁵⁹. за підтримки Національного фонду демократії (NED)⁶⁰.

Станом на кінець січня 2024 року завершився процес розробки Стратегії розвитку громади, до якого долучилися посадові особи місцевого самоврядування, фахівці з різних галузей управління та громадськість Городенківської громади. Магістрант та авторка цієї роботи також входила до робочої групи, що готувала Стратегію. Вся інформація, статистичні дані та графіки отримані в процесі службової діяльності є достовірними, відкритими та об'єктивними, адже ці дані є основою стратегічного документу, який підлягає обов'язковому оприлюдненню, обговоренню та затвердженню міською радою.

На сьогодні зазначені стратегічні документи є вкрай необхідними для розвитку громади: їх активно використовують у плануванні роботи відділів, підрозділів та комунальних закладів, а також для залучення додаткових фінансів шляхом подання грантових заявок⁶¹.

Нижче висвітлений профіль громади сформований на основі аналізу офіційного вебсайту громади⁶², змісту Стратегії розвитку Городенківської міської територіальної громади⁶³ та інших стратегічних документів.

Профіль громади. Городенківська територіальна громада займає площу 622 км² і складається з адміністративного центру – міста Городенка та

---

⁵⁷ Агroeкономічний паспорт громади URL:

https://rada.info/upload/users_files/04054292/3151f1dd8c367a00b2d548f4efdb5702.pdf

<https://hth.gov.ua/biznes-i-gromada-13-13-34-08-10-2021/>

⁵⁸ Про затвердження Концепції туристичної привабливості Городенківської міської територіальної громади:

рішення сесії від 06.06.2024 № 2049-35/2024 URL:

https://rada.info/upload/users_files/04054292/53328b89069a6b346652fc369c3ed933.pdf?fbclid=IwY2xjawGfXXZIeHRuA2FlbQIxMAABNHXpbvmvl2RXzL0sT9_7p2H6QuylnI-pn0oPD07CNaQ_94rKZq3Zroeaimg_aem_LCi5V6N1xFSavBEtUzpz6Cw

⁵⁹ Київська школа економіки URL: <https://kse.ua/ua/>

⁶⁰ Офіційна сторінка NED URL: <https://www.ned.org/>

⁶¹ Офіційний сайт Городенківської міської ради / URL: <https://hth.gov.ua/>

⁶² Там само

⁶³ Там само

26 старостинських округів. Населення громади станом на 01.01.2024р. складає 44264 осіб, зокрема в місті Городенка проживає 8722 особи.

Городенківська громада має вигідне географічне положення, розташована на південному заході України, східній частині Івано-Франківської області. Громада межує з Обертинською, Підгайчиківською, Гвіздецькою, Заболотівською, Снятинською, Чернелицькою громадами Коломийського району та Олешанською громадою Івано-Франківського району Івано-Франківської області, Веренчанською громадою Чернівецького району Чернівецької області, Заліщицькою, Товстенською та Золотіцькою громадами Чортківського району Тернопільської області.

Територією громади пролягають 3 автодороги загального користування державного значення (Р-24 Татарів - Кам'янець-Подільський, Р-20 Снятин – Тязів та Т-09-04 Озеряни – Кути) і 25 автодоріг загального користування місцевого значення.

По території громади проходить залізнична колія сполученням Коломия – Заліщики, функціонують 1 залізнична станція Городенка-завод та 5 зупинних пунктів (с.Вікно, с.Острівець, с.Хвалибога, с.Ясенів-Пільний та Городенка-місто), які приймають поїзди приміського сполучення. Щоденно курсує поїзд сполученням Київ-Ворохта.

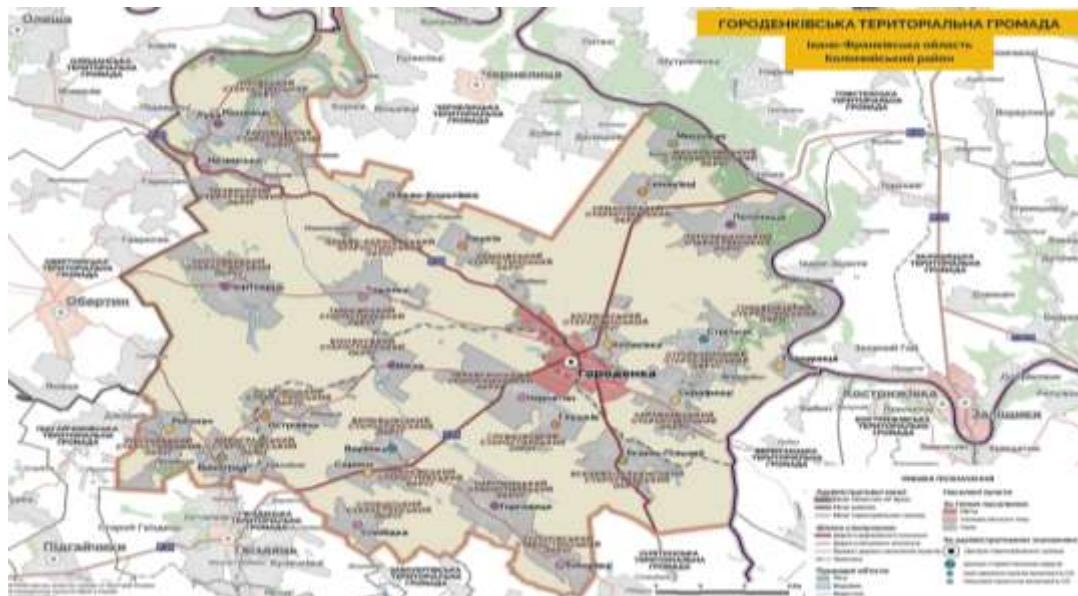
Відстань від адміністративного центру (м.Городенка) до районного центру (м.Коломия): по шосе – 42 км, залізницею – 38 км, відстань до обласного центру (м.Івано-Франківськ): по шосе – 72 км, залізницею – 87 км.

Городенківська громада має надзвичайно сприятливі умови для розвитку міжнародних транспортно-логістичних зв'язків, так як відстань до кордону з найближчими Європейськими країнами складає: до пункту пропуску «Шегині-Медика» (Польща) – 277 км, до пункту пропуску «Порубне» (Румунія) – 112 км.

Городенківська міська територіальна громада в сучасному форматі (далі – Городенківська МТГ або Городенківська громада) створена відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України від 12.06.2020р.

№714-р «Про визначення адміністративних центрів та затвердження територій територіальних громад Івано-Франківської області»⁶⁴ шляхом об'єднання міської та двадцяти шести сільських рад з адміністративним центром у місті Городенка. Перші вибори в громаді відбулись 25 жовтня 2020 року.

Територія Городенківської громади згідно з адміністративно-територіальним устроєм України входить до складу Коломийського району Івано-Франківської області. За адміністративним поділом Городенківська МТГ включає 1 міський та 39 сільських населених пунктів, зокрема: м.Городенка, с.Вербівці, с.Виноград, с.Хвалибога, с.Вікно, с.Глушків, с.Городниця, с.Передівання, с.Котиківка, с.Лука, с.Монастирок, с.Уніж, с.Михальче, с.Білка, с.Незвисько, с.Воронів, с.Олієво-Королівка, с.Олієво-Корнів, с.Новоселівка, с.Острівець, с.Рогиня, с.Поточище, с.Раковець, с.Семенівка, с.Рашків, с.Якубівка, с.Росохач, с.Прикмище, с.Семаківці, с.Серафинці, с.Слобідка, с.Сороки, с.Стрільче, с.Пробабин, с.Тишківці, с.Топорівці, с.Торговиця, с.Чернятин, с.Чортовець, с.Ясенів-Пільний (рис. 2.1).

Рис. 2.1– Карта Городенківської міської територіальної громади

⁶⁴ Розпорядження Кабінету Міністрів України від 12.06.2020р. №714-р «Про визначення адміністративних центрів та затвердження територій територіальних громад Івано-Франківської області»
URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/714-2020-%D1%80#Text>

Громада є густонаселеною, щільність наявного населення упродовж останніх трьох років коливається в межах 71-74 особи на 1 км².

Населення громади станом на 01.01.2024 рік становить 44264 особи. Діти віком до 18 років – 6135 осіб, що становить 13,9 % від кількості всього населення громади. Даний показник нижчий від середнього показника по Україні, який становить 15%.

В зв'язку з російським військовим вторгненням та викликану ним еміграцією скоротилась чисельність працездатного населення України у 2023 році на 39,2% порівняно з 2021 роком – з 17,4 млн до 12,5 млн, а у 2024-2032 роках вона може знизитися до 11,7 млн. осіб. Щодо Городенківської громади на сьогодні статистика говорить про наступне, працездатне населення громади – 27928 осіб, що складає 63,1 % від кількості всього населення громади.

Хоча ця інформація і є основною на яку спирається громада, але в час війни з росією ніхто не робив перепису населення, тому ми робимо висновок, що реальна інформація про кількість населення може коливатися в межах 30% відсотків як і по державі, а зважаючи, що в громадах, що знаходяться на Заході України, міграційні процеси завжди були доволі високими, у відсотковому відношенні ця цифра може бути і вищою.

Осіб старшого та похилого віку в громаді проживає 10968, або 24,8% всього населення громади. Цей показник також є нижчим, ніж середній показник по Україні, який становить 27 %.

Статеву структуру населення громади характеризується перевагою жінок у її загальній чисельності. На 1 січня 2024р. чисельність жінок становила 26050 осіб (58,9% від загальної кількості постійного населення). Загалом по громаді кількість жінок переважає у сільській місцевості.

Від початку повномасштабного вторгнення на території громади зареєстровано біля 5 тис. внутрішньо переміщених осіб. Станом на 01.10.2024 року в громаді офіційно проживає 579 ВПО.

Структура земельного фонду територіальної громади подано в табл. 2.1.

Таблиця 2.1 – Структура земельного фонду територіальної громади

Категорія земель на території Городенківської громади	Площа, га	%
Площа всього, в тому числі:	61702,4	100
- сільськогосподарські угіддя	51558,0	83,5
- ліси та інші лісовкриті площі	3936,4	6,4
- забудовані землі	2594,1	4,2
- ставки	365,6	0,6
- інші землі	3248,3	5,3

Найбільшим багатством Городенківської громади є земельні ресурси, які відіграють ключову роль у розвитку економічного потенціалу краю. Площа сільськогосподарських угідь, які станом на 1 січня 2024р. займають площу 51558 га, що становить 83,5% території громади або 8,3% сільгоспугідь Івано-Франківської області. Із загальної кількості сільгоспугідь 82,5% припадає на ріллю.

Структура посівних площ представлена зерновими та технічними культурами (рис. 2.2).

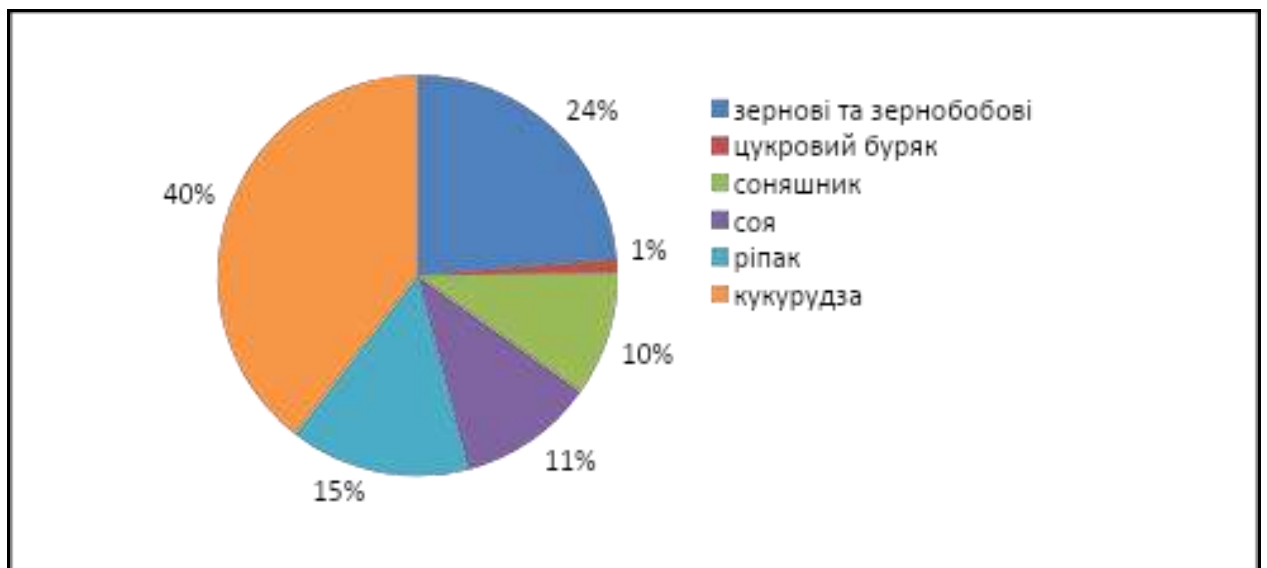

Рис. 2.2 – Структура посівних площ територіальної громади

Як видно з представленою у табл. 2.1 та на рис. 2.2, структура земель Городенківської міської територіальної громади свідчить про сільськогосподарський профіль громади (83,5% території – землі аграрного призначення), що створює необхідність врахування в розвитку громади комплексу проектів для підтримки та розвитку сільського господарства.

Водні ресурси громади представлені поверхневими та підземними водами. На території громади протікає 12 річок. Основною і найбільшою водною артерією є річка Дністер, що протікає з північного заходу на південний схід через територію десяти сільських населених пунктів громади протяжністю понад 60 км. Поверхневі води також концентруються в ставках – налічується 69 водойм загальною площею 365,6 га.

Важливою складовою довкілля громади є лісові землі, площа яких складає 3936,4 га (майже 6,4% території). Масиви лісів на території громади тяжіють до басейну річки Дністер та відносяться до лісів першої групи, мають ґрунтозахисне, водоохоронне, санітарно-гігієнічне та рекреаційне значення.

Мережа природно-заповідного фонду громади нараховує 45 об'єктів загальною площею 8442 га, що складає 13,7% від площі громади, у тому числі регіональний ландшафтний парк «Дністровський» площею 8181,5 га, ботанічна пам'ятка природи загальнодержавного значення – урочище «Масьок», заказники та заповідні урочища.

На території Городенківщини перебуває 55 пам'яток культурної спадщини місцевого значення, а 3 об'єкти внесено до Державного реєстру нерухомих пам'яток України.

У 2021 році Городенківська громада стала ініціатором підписання найбільшого в Україні Договору про міжмуніципальне співробітництво між 33 Придністерськими громадами Івано-Франківської, Чернівецької, Тернопільської та Хмельницької областей в рамках реалізації спільного проекту з розвитку туризму «ДНІСТРОВСЬКИЙ КАНЬЙОН». Наші громади об'єднують багато спільних викликів, в тому числі екологічного характеру –

питання чистоти довкілля та самого Дністра, місцевого економічного розвитку та особливо розвитку туризму. Метою реалізації Проекту є збереження та розвиток як туристичного об'єкту пам'ятки природи – Дністровського каньйону.

Ці фактори є важливими аспектами, які можна розцінювати як потенціал громади в розвитку МТД у сфері зеленого туризму і відпочинку, в тому числі – з використанням міжмуніципального співробітництва з іншими громадами.

Мінерально-сировинна база громади має значні перспективи для розвитку добувної промисловості та створення належних умов для залучення інвестицій у розробку родовищ та обробку каменю.

Надра Городенківської громади багаті на сировину для виробництва наступних видів будівельних матеріалів: цегли, керамічних виробів, будівельного каміння, вапняку, гіпсу будівельного, піску будівельного, щебеню і піщано-гравійних сумішей, облицювального каміння.

На сьогоднішній день суб'єктами господарювання укладено 14 договорів оренди земельних ділянок, наданих для розробки частини родовищ, загальна площа яких становить 50,51 га. Однак, на ділянках в с.Раковець, та в с.Глушків розробка корисних копалин так і не розпочата.

Крім того, в наукових джерелах згадується Незвиське родовище фосфоритів, яке розташоване на правому березі р.Дністер біля с.Незвисько. Фосфоритний шар залягає серед відкладів сеноманського ярусу і складається з двох шарів – верхнього і нижнього. Дослідження показують, що Незвиські фосфорити вигідно розробляти і використовувати у вигляді вапняково-фосфоритного борошна шляхом розмелювання без збагачення. Для початку розробки потрібно залучити інвестора.

Наявні також джерела мінеральних вод, зокрема, природна питна вода ТМ «Корона Карпат» – сульфатно-гідрокарбонатна кальцієва, що піднімається з глибини 150 м самовитоком та має низьку мінералізацію. Є

розроблене джерело з водою без специфічних компонентів і властивостей в с.Семаківці.

Основним джерелом доходів мешканців громади є заробітна плата в бюджетній сфері, доходи від підприємницької діяльності та доходи, отримані за виконання сезонних робіт за межами громади та України. Оскільки в громаді в основному сільське населення, а м. Городенка невелике, то майже всі домоволодіння (близько 90%) мають підсобне господарство та земельні ділянки, де вирощують городину, ягоди та садовину. У громаді є цілі села, які спеціалізуються на одноосібному вирощуванні певного виду овочів та фруктів.

Упродовж останніх років спостерігався ріст середньомісячної заробітної плати працівників, зайнятих на підприємствах, в установах, організаціях, однак згідно даних Головного управління статистики в Івано-Франківській області залишається нижчою ніж показники по області. Найвищі нарахування заробітної плати зафіксовано в поштової та кур'єрській діяльності та сфері надання інших видів послуг.

Середня заробітна плата найманих працівників за 2020-2022 роки наведена у табл. 2.2.

Табл. 2.2. – Середня заробітна плата працівників за 2020-2022 роки

Регіони	2020	2021	2022
Громада	9618	9928	10347
Область	10594	10768	11827

Основними промисловими підприємствами, які здійснюють діяльність на території громади, є ПАТ «Городенківський сирзавод», ТОВ «Виробниче об'єднання «Укріндик», ТОВ «Городенківський цегельний завод», ТОВ «Поточищенський консервний завод», ТОВ «УПГ-ІНВЕСТ», Городенківське ТОВ «Шляховик», ПП «Укршляхсервіс», ТОВ «Шляхбудіндустрія», ТОВ «Альт-Енерго», ТОВ «Альт-Енергія», ТОВ «Альт-Енержі», ПП «Тепла Оселя-57», ПП «Савчук», ПП «Дажбог», ТОВ «Ласощі».

Розподіл електричної енергії в громаді забезпечує філія «Східна» АТ «Прикарпаттяобленерго», газу – Городенківське УЕГГ Івано-Франківської філії ТОВ «Газорозподільні мережі України».

Табл. 2.3. – Структура промислового виробництва громади

Вид економічної діяльності	Кількість юридичних осіб
Сільське, лісове та рибне господарство	76
Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	4
Переробна промисловість	22
Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	7
Водопостачання, каналізація, поводження з відходами	2
Будівництво	14
Оптова і роздрібна торгівля: ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	14
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	37

В структурі обсягу реалізованої продукції основну частку займає переробна промисловість – виробництво харчових продуктів. Обсяг реалізованої промислової продукції змінювався не динамічно – в 2021 році становив 273852 тис.грн. і спостерігалось збільшення в порівнянні з 2020 роком на 82051,9 тис.грн., а в 2022 році навпаки зменшився на 84811,4 тис.грн. в порівнянні до попереднього 2021 року.

Позитивна динаміка спостерігалася в обсязі експорту-імпорту. Значна частку загального обсягу експорту товарів припадає на країни Європи. Основними експортерами в громаді є ФГ «ЕКО-БЕРРІ», ТОВ «Ласощі», ФГ «Геліос» та ФГ «Геліус».

Стабільний розвиток підприємництва є запорукою становлення конкурентоспроможної економіки громади та держави загалом, що є основою успішного суспільства та вимагає сприятливого ділового клімату.

Табл. 2.4. – Кількість суб'єктів господарської діяльності у громаді

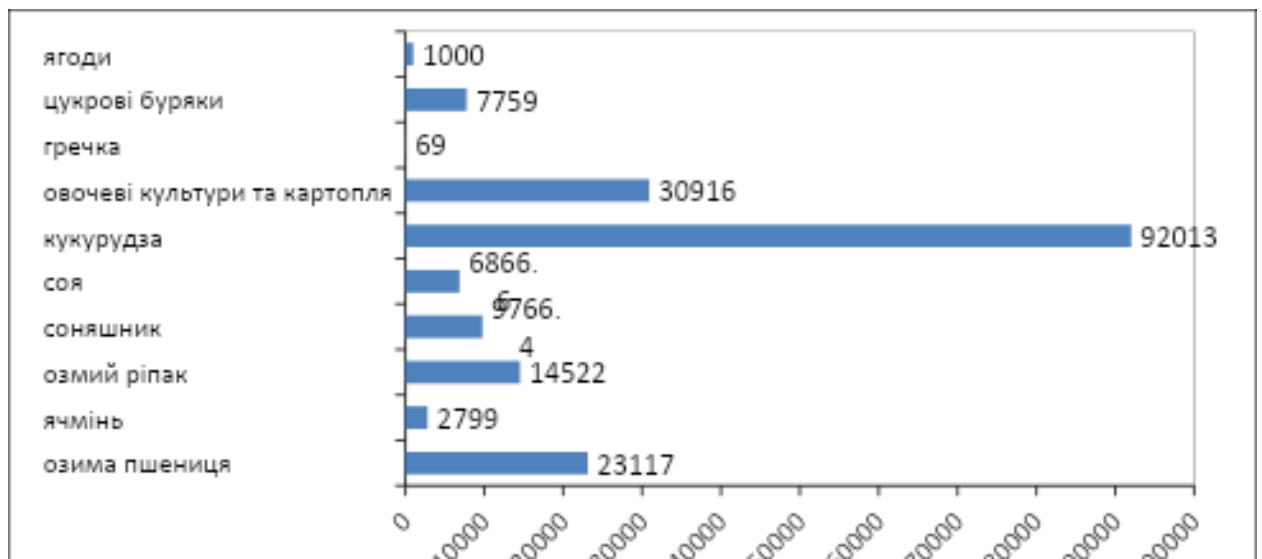
Роки	2020	2021	2022	2023
Всього платників на обліку, в т.ч.:	1934	1961	1979	2054
- юридичні особи	577	584	612	636
- фізичні особи-підприємці	1357	1377	1367	1418

Аналізуючи надану інформацію в таблиці 2.4, можна спостерігати незначну позитивну динаміку в процесі реєстрації нових суб'єктів господарської діяльності та фізичних осіб-підприємців.

Найбільшу частку від загального обсягу реалізованої продукції за видами економічної діяльності у сфері підприємництва громади складають сільське господарство та роздрібна торгівля.

Сільське господарство має вагомий вплив на розвиток та стабільне функціонування економіки громади, забезпечує населення продуктами харчування, а промисловість – сировиною.

Загалом аграрним виробництвом займаються 74 сільськогосподарських підприємства (з них 61 – фермерські господарства) та майже 12,5 тис. особистих селянських господарств.

Табл. 2.5. – Обсяги вирощеної в 2023 році продукції, тонн:

Серед сільськогосподарських підприємств громади переважають фермерські господарства, які спеціалізуються на вирощуванні зернових, бобових та технічних культур.

Найбільшими агропромисловими підприємствами громади, які мають значну частку у загальному обсязі валового виробництва продукції сільського господарства є: ФГ «Поточище», СВК ім. Т.Г.Шевченка, Філія «Перспектив» ПАТ «Зернопродукт МХП», ТОВ «МРІЯ ФАРМІНГ КАРПАТИ», ДП «ОБРІЙ», ФГ «ЕКО БЕРРІ».

На території громади функціонують 3 великі підприємства, які мають елеватори для зберігання зерна (одні з найбільших у Західному регіоні України) загальною потужністю зберігання 240 тис. тонн, зокрема, ППА «Вільхівці», ТОВ «Контінентал Фармерз Груп» та Філія «Перспектив» ПАТ «Зернопродукт МХП».

В 4 господарствах громади розвинене тваринництво, зокрема, у ПФГ «Поточище» налічується 975 голів ВРХ (в т.ч. корів – 351), 10 свиней та 16 коней; у СВК ім. Т.Г.Шевченка – 495 голів ВРХ (в т.ч. корів – 181), 100 овець та 15 свиней; у ТОВ «ВО «УКРІНДИК» (с.Ясенів-Пільний) – 20 тис. індиків та у ТОВ «УПГ-ІНВЕСТ» (с.Вербівці) – 50 тис. індиків.

Сільськогосподарські підприємства працюють над залученням внутрішніх та зовнішніх інвестицій до територіальної громади. Нижче наведено кілька успішних кейсів.

ТОВ «УПГ-ІНВЕСТ» в с.Вербівці – одне із найпотужніших виробничих підприємств по вирощуванню птиці, в яке вкладено більше 100 млн. грн. інвестицій. Підприємство реконструювало приміщення колишнього свинокомплексу, що були майже повністю зруйновані. Тепер кожен пташник обладнаний сучасними автоматичними системами для підтримки температурного режиму, годування птиці, тож потребує мінімум людського втручання. Процес розвитку індиків проходить під пильним наглядом провідних спеціалістів у сфері птахівництва та ветеринарії. Підприємство розвиває виробництво, сплачує податки та збори до місцевого бюджету.

ФГ «ЕКО БЕРРІ» в с.Тишківці – провідна українська компанія, що спеціалізується на вирощуванні, переробці та заморожуванні ягід та лісових продуктів. Територія оброблювальних полів становить 300 га. Це сертифіковане підприємство, що має можливість вирощувати органічні ягоди відповідно до вимог сертифікату Organic Standard. Завдяки залученим інвестиціям завод оснащено високотехнологічним сучасним обладнанням від світових виробників, що гарантує надійну обробку, заморожку, сортування та фасування продукції.

Підприємство забезпечує роботою значну кількість працівників, а також надає супровід та фінансову підтримку одноосібним домогосподарствам у вирощуванні органічних ягід.

В громаді функціонує 2 промислові сонячні електростанції загальною потужністю 6,6 МВт, збудованих за рахунок коштів приватних інвесторів, зокрема:

- ТОВ «Хутіренергоінвест» (с.Торговиця) – наземна сонячна електростанція потужністю 4,6 МВт, яка введена в експлуатацію в 2019 році (за підсумками 2022 року електростанцією вироблено 4,779 млн. кВт·год електроенергії);

- ТОВ «Альтернативна сонячна енергія» (м.Городенка) – наземна сонячна електростанція потужністю 2,33 МВт, яка введена в експлуатацію в 2019 році (за підсумками 2022 року на електростанції вироблено 1,117 млн. кВт·год електроенергії).

Крім цього, до електричних мереж АТ «Прикарпаттяобленерго» приєднано 268 приватних домогосподарств громади. Їх сумарна потужність становить близько 7,8 МВт.

Однією із ключових переваг створення громади стало істотне зростання доходів місцевого бюджету. Так, до загального фонду бюджету Городенківської МТГ за 2021 рік зараховано доходів з урахуванням міжбюджетних трансфертів на суму 320560,31 тис.грн., за 2022 рік на суму 339293,29 тис.грн. за 2023 рік на суму 389302,6 тис.грн. З них власних

надходжень (загальний фонд) до міського бюджету надійшло 131654,02 тис.грн. за 2021 рік, 156775,39 тис.грн. за 2022 рік, та 181947,6 тис.грн. за 2023 рік, що становить відповідно 102,0% (або +2630,8 тис.грн.), 106,7% (або +9837,6 тис.грн.) та 103,6% (або +6514,4 тис.грн.) до плану на відповідний період.

Табл. 2.6. – Власні надходження до загального фонду бюджету Городенківської громади у 2021-2023 рр., тис. грн.

Вид надходжень	2021 рік	2022 рік	2023 рік
Податок та збір на доходи з фізичних осіб	80627,9	106498,2	113773,0
Плата за землю	14742,3	16097,7	22589,4
Єдиний податок	23187,05	23741,8	28781,0
Акцизний податок	7274,9	4260,3	8958,6
Податок на нерухоме майно	2479,9	2074,1	3809,8
Державне мито	136,6	114,6	199,5
Плата за надання адміністративних послуг	1710,1	2213,2	1992,9
Інші надходження	583,3	167,6	436,4
Інше	911,97	1607,89	1407,0

Офіційних трансфертів по загальному фонду до міського бюджету за 2021 рік надійшло 188906,3 тис.грн, за 2022 рік - 182517,9 тис.грн., за 2023 рік - 182517,9 тис.грн.

Табл. 2.7. – Трансферти до загального фонду бюджету Городенківської громади у 2021-2023 рр., тис. грн.

Вид трансферту	2021 рік	2022 рік	2023 рік
Базова дотація	49088	51703,3	79440,4
Дотація з місцевого бюджету на здійснення переданих з державного бюджету видатків з утримання закладів освіти та охорони здоров'я	8761,4	2447,6	2900,6
Освітня субвенція	117064,6	119723,8	120427,4
Інші надходження	13992,3	8643,2	4586,6

До спеціального фонду міського бюджету в 2021 році надійшло 6412,1 тис.грн., в 2022 році – 10043,6 тис.грн., а в 2023 році – 15974,9 тис.грн.

Табл. 2.8. – Надходження до спеціального фонду бюджету Городенківської громади у 2021-2023 рр., тис . грн.

Вид надходжень	2021 рік	2022 рік	2023 рік
Власні надходження бюджетних установ	5270,4	9765,3	13089,3
Екологічний податок	64,5	48,9	58,0
Кошти від продажу землі	1075,4	225,0	2820,8
-Інші надходження	1,8	4,4	6,6

Офіційних трансфертів по спеціальному фонду за 2021 рік надійшло 4232,2 тис.грн., за 2022 рік – 650,0 тис.грн. за 2023 рік – 987,7 тис.грн.

На цей час з бюджету Городенківської громади фінансується 125 комунальних закладів, установ та підприємств, в тому числі: · заклади освіти (44 установи); заклади культури (70 установи); · заклади охорони здоров'я (2 установи); житлово-комунальна сфера (2 підприємства); сфера соціального захисту (1 установа); органи управління (4 установи); сфера фізичної культури та спорту (1 установа); місцева пожежна (1 установа).

Табл. 2.9. – Фінансові показники бюджету Городенківської громади у 2021-2023 рр., тис. грн.

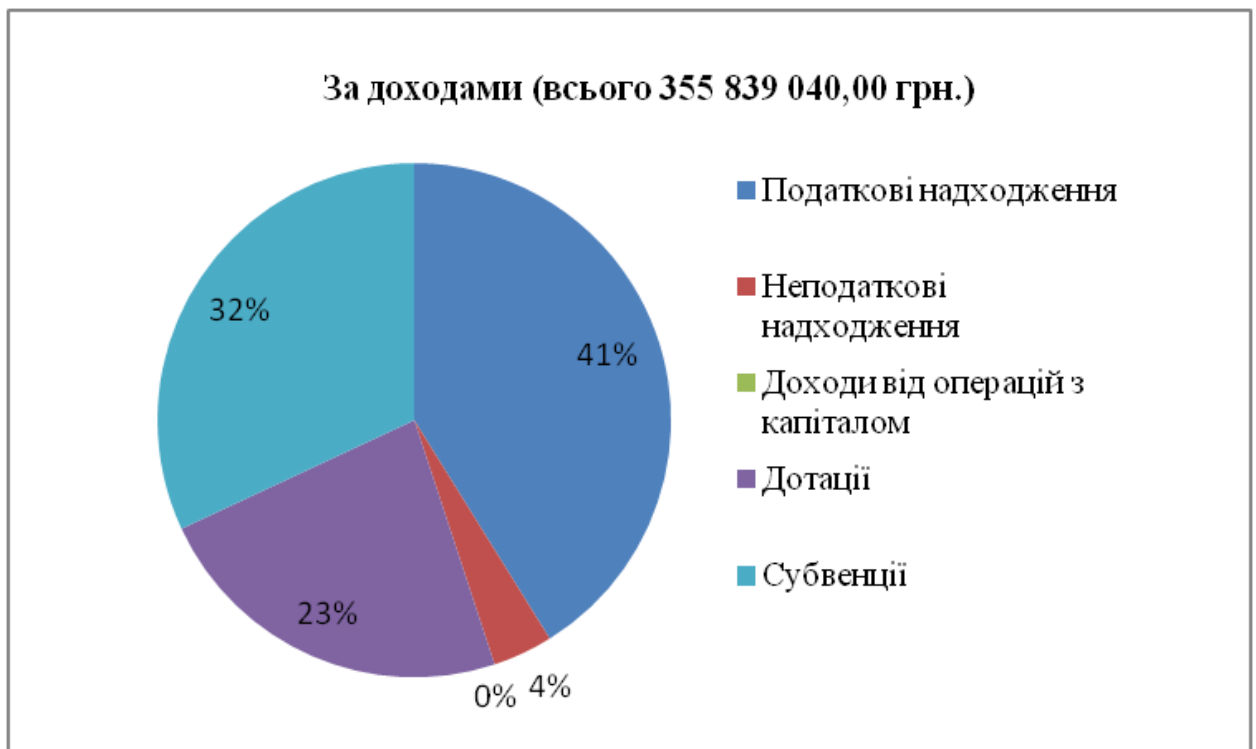
	2021 рік	2022 рік	2023 рік
Доходи загального фонду на 1-го мешканця, грн.	2972,9	3594,0	4110,5
Видатки загального фонду на 1-го мешканця, грн.	6890,9	7255,0	7995,0
Капітальні видатки на 1-го мешканця, грн.	344,4	177,0	1000,9
Видатки на загальну середню освіту на 1-го учня, грн.	39025,4	39436,8	43087,1
Рівень дотаційності бюджетів, %	27,2	30,3	33,9
Співвідношення видатків на утримання апарату управління із сумою доходів загального фонду, %	23,6	18,0	21,6
Питома вага заробітної плати у видатках загального фонду, %	79,0	77,3	71,7
Питома вага місцевих податків і зборів у доходах загального фонду, %	30,7	26,7	30,8

Прогноз податку на доходи фізичних осіб на майбутні бюджетні періоди передбачає збільшення надходжень, що обумовлене щорічним

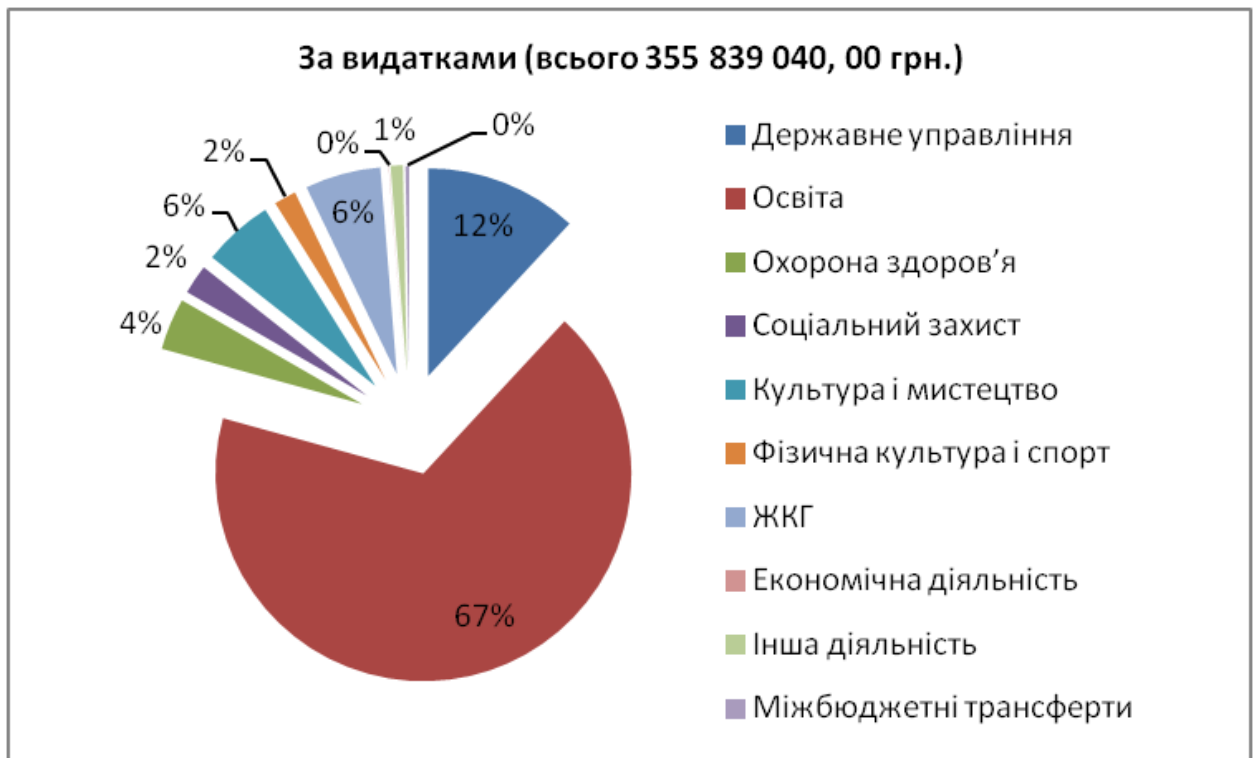
зростанням середньомісячної заробітної плати, у тому числі мінімальної заробітної плати, яка встановлюється Законом України «Про державний бюджет» (на відповідний рік) та положеннями Податкового кодексу України щодо правил нарахування та сплати податків і обов'язкових платежів, а також перспективами розвитку ринку праці та збільшення кількості працевлаштованого населення.

Розвиток суб'єктів малого підприємництва має прямий вплив на формування дохідної частини бюджету, в першу чергу, завдяки обов'язковим фіксованим платежам у вигляді єдиного податку з фізичних осіб та юридичних осіб, що нараховується та сплачується або з нормативно встановлених показників відповідно до діючого законодавства, або від фактично отриманого доходу. Зростання надходжень від сплати єдиного податку фізичними та юридичними особами за 2023 рік становить 21,2%.

Структура бюджету Городенківської міської територіальної громади за 2023 рік наступна.

Рис. 2.3 – Структура бюджету Городенківської територіальної громади за доходами на 2023 рік

Рис. 2.4. – Структура бюджету Городенківської територіальної громади за видатками на 2023 рік

Найбільшими платниками податків до бюджету Городенківської МТГ є: філія ПрАТ «Зернопродукт МХП «Перспектив», ТОВ «МРІЯ ФАРМІНГ КАРПАТИ», ТОВ «Городенківський сирзавод», СВК ім. Т.Г.Шевченка, ПФГ «Поточище», ДП «ОБРІЙ».

Підсумовуючи проведений аналіз економічних показників Городенківської територіальної громади можна виокремити такі основні проблеми:

- аварійний стан очисних споруд та каналізаційно-насосних станцій у громаді;
- зношеність мереж водопостачання та водовідведення у громаді;
- посилення демографічного та міграційного скорочення населення громади;
- безробіття, особливо серед сільського населення;
- виїзд кваліфікованої робочої сили, в тому числі молоді, за кордон у зв'язку російською агресією та з низькою заробітною платою в Україні;

- незадовільний стан доріг на території громади, у тому числі державних доріг загального користування;
- відсутність іноземних інвестицій;
- відсутність інфраструктури підтримки мікро– та малого бізнесу (бізнес-центрів, бізнес-інкубаторів тощо);
- екологічні проблеми (забруднення, недосконала система збору, переробки та утилізації твердих побутових відходів, відсутність інформаційної забезпечення важливості сортування твердих побутових відходів, деградація ґрунтів, зменшення біорізноманіття на берегах річки Дністер);
- нереалізований туристичний потенціал в громаді, в тому числі нерозвиненість супутньої туристичної інфраструктури та недостатня кількість сформованих туристичних продуктів.

В той же час, можна визначити і ряд місцевих потенціалів, на яких в подальшому можна базувати розвиток громади:

- велика питома вага ріллі сільськогосподарських угідь (найбільше багатство громади – це земельні ресурси, 83% з яких становлять чорноземні сільськогосподарські угіддя);
- сприятливі природно-кліматичні умови для виробництва особливо важливих сільськогосподарських культур та продукції тваринництва;
- розвинений агропромисловий комплекс, харчова та переробна промисловість;
- вигідне географічне розташування (Городенківська громада розміщена на межі трьох областей України – Тернопільської, Чернівецької та Івано-Франківської, через її територію проходять дороги державного значення Р-20 «Тязів – Снятин» та Р-24 «Татарів – Кам’янець-Подільський», а також протікає одна з великих річок України – Дністер);
- наявність в громаді залізничної колії, що сполучає громаду з сусідніми областями, зокрема, з вузловими станціями Стефанешти

(Чернівецька обл.) та Заліщики (Тернопільська обл.), сприяє розвитку логістики з переміщення пасажирів та вантажів;

- функціонування на території громади Городенківського професійного ліцею, що дає можливість готувати фахівців сільськогосподарської сфери під існуючі потреби ринку;

- розміщення на території громади одних з найбільших елеваторів в Західній Україні;

- наявність вільних виробничих площ та земельних ділянок, придатних для розміщення інвестицій;

- значний потенціал та позитивна динаміка розвитку відновлювальної енергетики у промислових масштабах та приватному секторі;

- потенціал для створення сміттепереробного та сміттєспалювального заводу (підписано меморандум із 5-ма громадами області в рамках проекту APENA 3);

- відсутні великі забруднюючі об'єкти, що є досить позитивним фактором для збереження екологічного стану території, природо-заповідних об'єктів, питної води та сприяє залученню інвестицій.

- наявність загальнопоширених корисних копалин;

- наявність природних ресурсів для розвитку місцевої будівельної індустрії;

- водні ресурси (річка Дністер із протяжністю понад 60 км по території громади, 69 водойм);

- наявність природно-заповідного фонду;

- туристично привабливі місця.

Такі вагомні переваги дають можливість формувати на території громади транспортно-логістичний вузол з відповідною обслуговуючою інфраструктурою, будувати переробні підприємства сільськогосподарської продукції.

По території громади протікає одна з ключових водних артерій країни річка Дністер, її наймальовничіша ділянка – Дністровський каньйон. 10 населених пунктів громади межують з Дністровським каньйоном: с. Незвисько, с. Лука, с. Уніж, с. Монастирок, с. Раковець, с. Семенівка, с. Михальче, с. Поточище, с. Передівання, с. Городниця.

Дністровський каньйон – справжній музей під відкритим небом з унікальними пам'ятками живої і неживої природи, який є привабливий для туристів. Туристи мають різноманітні можливості для розваг. Сплав на туристичних катамаранах, плотах, байдарках річкою Дністер - є однією із найцікавіших подорожей і щодо привабливості не поступається навіть таким регіонам, як Карпати чи Крим. Традиційно сплави організуються на байдарках, катамаранах, рафтах, плотах, SUP-дошках.

Городенківщина може по праву вважатися одним із наймальовничіших районів Прикарпаття, адже її озера, карстові печери, прадавні городища, Дністер, овіяні легендами численні замки, церкви та костели створюють неповторний культурний ландшафт. Проте Городенківщина ще чекає на своїх відкривачів, бо, незважаючи на велику кількість історичних та культурних місць, не всі вони відомі широкому загалові. У громаді знаходяться: пам'ятки археологічних культур, пам'ятки природи, печери, замки, пам'ятки архітектури, музейні заклади, заклади харчування, заклади розміщення.

Культурна спадщина населених пунктів, що межують з територією Дністровського каньйону багата пам'ятками архітектури XVII-XIX століть, витворами мистецтва минулих століть, що частково зберігаються в музеях регіону. Однак ця культурна спадщина належно та повноцінно не використовується. Вона могла б слугувати основною базою для створення експозиційних оглядових площадок, а згодом і відкриття унікальних і єдиних у західному регіоні України історико-культурних центрів.

Важливим чинником розвитку є також залучення мешканців та бізнесу до розвитку Придністерських територій. У межах населених пунктів, що

межують з територією Дністровського каньйону, відзначається найбільша концентрація з переважанням сільського, в основному, безробітного населення. Залучення місцевого населення у сферу обслуговування дасть можливість підвищити соціальний статус населення (із безробітних у трудове (зайняте) населення), їх родинний економічних статок. Сплата податків від суб'єктів сфери обслуговування підвищить економічний рівень громади. Людські ресурси, високий рівень освіченості місцевого населення є потужним потенціалом громади, та можуть бути рушійною силою для розвитку як малого підприємства, так і для промислових об'єктів територіальної громади.

Таким чином, здійснений аналіз соціально-економічного розвитку Городенківської територіальної громади дає підстави для позитивного прогнозу щодо наявності потенціалу, актуальних керунків та ресурсів для залучення матеріально-технічної допомоги в громаду та можливість її реалізації.

2.2 Вплив міжнародної технічної допомоги на соціально-економічний розвиток Городенківської територіальної громади

Залучення міжнародної технічної допомоги є одним із ключових напрямків співпраці Городенківської територіальної громади з міжнародною спільнотою, а також стабільним джерелом фінансування для довгострокових проєктів соціально-економічного розвитку. Цей напрям не лише сприяє впровадженню структурних реформ, але й відкриває доступ до передового міжнародного досвіду, стандартів і практик. Завдяки такій підтримці громада отримувати можливості для впровадження сучасних підходів до управління та розвитку, що наближає її до високих європейських стандартів.

На сьогодні міжнародна технічна допомога дозволяє Городенківській громаді реалізовувати комплексні програми з модернізації інфраструктури,

розвитку освіти, охорони здоров'я та збереження довкілля. Це є важливим кроком до стабільного розвитку та інтеграції в міжнародне співтовариство. Впроваджуючи найкращі світові практики та еталони, громада збагачує місцевий досвід і створює умови для покращення життя мешканців, підвищення конкурентоспроможності регіону та стійкості до викликів сьогодення.

Формування та реалізація місцевої політики з питань залучення, використання, реалізації проєктів МТД, здійснення їхньої координації покладено на першого заступника міського голови Городенківської міської ради, а безпосередній супровід та реалізацію таких проєктів покладено на конкретний структурний підрозділ, а саме відділ проєктів, міжнародного співробітництва, молоді та туризму управління економічного розвитку, комунального господарства, транспорту, підтримки аграрного сектора, інвестицій та проєктів місцевого самоврядування апарату міської ради. Варто зауважити, що з моменту створення громади розвиток проєктного менеджменту став пріоритетним завданням для керівництва громади, тому даний відділ в громаді було створено на початку 2021 року.

Відразу після створення відділу громада підключилася до платформи електронної демократії E-DEM⁶⁵, яка фінансується в рамках швейцарсько-української програми «Електронне урядування задля підзвітності влади та участі громади» (EGAP), що реалізується Фондом Східна Європа у партнерстві з Міністерством цифрової трансформації України та фінансується Швейцарією, та впровадила партисипативний бюджет для залучення громадськості до створення проєктних ініціатив та їх реалізації⁶⁶. У перший рік подано 28 проєктів, в голосуванні за які взяло участь 25% населення громади, та успішно реалізовано 4 проєкти⁶⁷. Залучення жителів до участі у ініціативі «Громадський бюджет» стимулювало розвиток

---

⁶⁵ Платформа електронної демократії E-DEM. Городенка URL: <https://e-dem.ua/2621610100>

⁶⁶ Громадський бюджет URL: <https://hth.gov.ua/gromadskij-bjudzhet-11-25-49-04-02-2021/>

⁶⁷ Перелік проєктів, поданих у 2021 році на «Громадський бюджет». URL: <https://budget.e-dem.ua/2621610100/projects>

компетенцій проектного менеджменту не тільки у працівників міської ради, а й у жителів громади. На жаль, у 2022 році жоден із поданих 32 проєктів громадського бюджету не був втілений через повномасштабне вторгнення росії на територію нашої держави, та досі не відновлено програму Громадського бюджету.

Впродовж 2021-2024 років у громаді реалізовано понад 10 твердих та 20 м'яких проєктів в різних сферах життєдіяльності громади, включаючи критичну інфраструктуру, безпеку, освіту, медицину, соціальну сферу, культурну спадщину, туризм тощо.

Свій перший грантовий договір, який став основою для формування навичок роботи з проєктами МТД, Городенківська міська рада підписала з Українським культурним фондом в рамках програми “Культура. Туризм. Регіони” на суму 623 446 грн. У рамках даної програми було реалізовано проєкт “Інноваційний культурно-туристичний маршрут “Пінзель. RETURN”. Проєктом було передбачено впровадження нового культурно-туристичного маршруту на території Городенківщини, багаті природними, археологічними, історико-культурними пам'ятками національного та європейського значення. Дев'ять унікальних локацій Покуття було об'єднано в новий туристичний маршрут. Серед них костел Святого Михайла у селі Михальче, церква Святого Миколая Чернецького у селі Семаківці, Дністровський каньйон, розташований на межі Івано-Франківської, Тернопільської, Чернівецької та Хмельницької областей, а також низка об'єктів у місті Городенка: другий за віком міст-віадук, Велика синагога, церква Успіння Пресвятої Діви Марії, Вірменський костел. Серцем маршруту став Костел Непорочного Зачаття Діви Марії разом з монастирськими келіями та унікальною фігурою Діви Марії, яку створив Георг Пінзель.

Довоєнний етап, який охоплює період від 2020 року, коли Городенківська міська територіальна громада була офіційно сформована, до 24 лютого 2022 року – моменту початку повномасштабної агресії Росії проти України, був доволі продуктивним у залученні МТД. У цей час основний

акцент міжнародної співпраці робився на довгострокових проєктах розвитку, спрямованих на становлення громади, створення нових можливостей для економічного зростання та посилення місцевого самоврядування.

Другий етап розпочався з березня 2022 року і триває досі. У відповідь на складну соціально-економічну ситуацію в Україні та зростаючі потреби громади, пріоритети МТД істотно змінилися. Основну увагу було приділено гуманітарним проєктам, покликаним швидко реагувати на кризові обставини, що спричинила війна. З часом громада поступово налагоджувала співпрацю з міжнародними партнерами, які стали адаптувати свої програми до нових реалій, зокрема, надаючи підтримку ініціативам, спрямованим на стійке відновлення та подолання наслідків військових дій.

Структура цього розділу буде побудована відповідно до згаданої хронології, що дозволить висвітлити трансформацію підходів у рамках МТД та продемонструвати її важливу роль у підтримці життєздатності громади в умовах постійних викликів.

Розглянемо коротко проєкти міжнародної технічної допомоги, які дозволили залучити в економіку громади фінансові ресурси та забезпечили інституційну підтримку ключових сфер місцевого управління. Ці проєкти сприяли зміцненню економічної стабільності, розвитку інфраструктури та підвищенню професійного потенціалу управлінських структур.

Зокрема, у 2021 році у громаді успішно реалізовано ряд проєктів, в тому числі «Переробка сільськогосподарської продукції як інструмент сталого розвитку громади» (бюджет проєкту 350 тис. грн.), «Чисте русло річки Чортовець, як захист від шкідливої дії вод та комплексний протиаводковий захист» (бюджет проєкту 395 тис. грн.)⁶⁸, «Покращення умов для відпочинку туристів на р. Дністер» (бюджет проєкту 340 тис. грн.).

---

⁶⁸ Посилання на розпорядження голови №151 URL: <https://hth.gov.ua/2021-rik-14-15-17-10-01-2022/>

В рамках проєктів оголошених АОМС «Євро регіон Карпати - Україна» громада реалізувала проєкт «Збереження та популяризація Вірменського костелу в м. Городенка як частини історико-культурної спадщини Карпатського регіону»⁶⁹. Вартість проєкту 700 тис. грн.

У 2021 році громада також брала участь у пілотному проєкті з розробки системи оцінки ефективності територіальних громад в рамках Програми USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE)⁷⁰. Розробка системи оцінки ефективності територіальної громади здійснювалася в 3 визначених напрямках: вода, освіта, побутові відходи.

Саме у 2021 році Городенківська громада розпочала довгострокову співпрацю із Фондом Міжнародної Солідарності (Польща), подавши заявку на участь у проєкті «Вогнеборці. Вдосконалення цивільного захисту в Україні на місцевому рівні»⁷¹ та успішно його реалізувавши. В рамках проєкту була передбачена всебічна підтримка формування добровільної пожежної команди в громаді, допомога у розробці програми покращення місцевої безпеки та участь у навчальному візиті представників громад, головних управлінь ДСНС України у відповідних областях громад-учасниць проєкту для вивчення польського досвіду у вказаній сфері.

За час реалізації проєкту 2021-2023 рр. сформовано добровільну пожежну команду, надано допомогу у розробці програми покращення місцевої безпеки. Громада отримала спорядження на близько 770 тис. грн., відкрито добровільну пожежну команду (ДПК)⁷², її члени пройшли навчання за кошти Фонду Солідарності⁷³ та додаткове навчання щодо надання домедичної допомоги у м. Львів. У жовтні 2022 році після всіх етапів реалізації проєкту відбулося офіційне відкриття ДПК і цього року вона вже

---

⁶⁹ У Вірменському костелі в Городенці відремонтували дах. URL: <https://zbruc.eu/node/109826>

⁷⁰ Програми USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE). URL:

<https://pdp.nacs.gov.ua/providers/prohrama-usaid-detsentralizatsiia-prynosyt-krashchi-rezultaty-ta-efektyvnist-dobre>

⁷¹ Вдосконалення цивільного захисту в Україні. «Вогнеборці» URL: <https://solidarityfund.org.ua/spivpraczya-z-rozvytku/czyvilnyj-zahyst/vogneborczy-vdoskonalennya-czyvilnogo-zahystu-v-ukrayini-na-miszcevomu-rivni/>

⁷² Городенківська громада отримала першу поставку бойового одягу URL:

<https://hth.gov.ua/news/1640685458/>

⁷³ Навчання добровільної пожежної команди URL: <https://hth.gov.ua/news/1663764142/>

відсвяткувала свій другий рік діяльності⁷⁴. За цей час команда виїхала вже більше як на 54 пожежі та надзвичайні ситуації.

Особливістю даного проекту є підписаний тристоронній меморандум співпраці з Фондом міжнародної солідарності (Польща), бізнесом та владою.

У 2023 році для громад учасниць проекту «Вогнеборці» Фондом міжнародної солідарності організовано внутрішній конкурс малих грантів. Городенківська громада також стала переможцем грантової програми «Конкурсу мікрогрантів – Україна 2023/UA-CP» та реалізувала одразу 2 проекти, як продовження програми «Вогнеборці. Вдосконалення цивільного захисту в Україні на місцевому рівні», що фінансується Фондом Солідарності (Польща), а саме:

- «Створення класу безпеки у Росохацькому ліцеї як елемент популяризації добровільного пожежного руху» на суму 177,992 тис. грн. Даний проєкт актуальний для громади, оскільки основною проблемою для навчального закладу була відсутність наочного обладнання для інтерактивного навчання школярів Росохацького ліцею та популяризації добровільного пожежного руху. В рамках проєкту придбано обладнання для класу безпеки, а ремонт здійснено за кошти відділу освіти, проведені уроки в класі безпеки, зустрічі з членами ДПК та членами гуртка «Юний пожежник». Наданий момент розроблено графік проведення занять в класі безпеки для дітей, що навчаються Росохацькому ліцеї та дітей сусідніх навчальних закладів. Це перший клас безпеки в області, що облаштований за кошти іноземних донорів.

- «Покращення матеріально-технічної бази місцевої добровільної пожежної команди с. Росохач та створення умов для порятунку під час надзвичайних ситуацій» на суму 520,592 тис. грн.

---

⁷⁴ Репортаж на інтернет ресурсах медіа Шо там? та Суспільне Івано-Франківськ про діяльність ДПК URL: [https://www.facebook.com/watch/?v=283040704697430&__cft__\[0\]=AZU2FhPcxNStwMdzcR4EGsLSeEv2oTKJrRzpbntQ6JLyCLWaH0ZxhKCPz5k9-rMgf3lOYFQWltAi0mdpr_vrFa3nXsDdceCVARRwHataaBwoqiDhItpE_82c1PWUEJlq8Z9maVonzgfftV86XtkS108V](https://www.facebook.com/watch/?v=283040704697430&__cft__[0]=AZU2FhPcxNStwMdzcR4EGsLSeEv2oTKJrRzpbntQ6JLyCLWaH0ZxhKCPz5k9-rMgf3lOYFQWltAi0mdpr_vrFa3nXsDdceCVARRwHataaBwoqiDhItpE_82c1PWUEJlq8Z9maVonzgfftV86XtkS108V) https://suspilne.media/624639-ak-na-frankivsinii-pracue-rosohacka-dobrovolna-pozezna-komanda/?fbclid=IwAR1641NUkzZUw_kWSM_eMP5SQP4vV3mnOivZMUjSBjv5DPX371FdjdyhVLo

Проект виник через певний час діяльності місцевої ДПК, вони стикнулися з проблемою частих випадків затоплення територій населених пунктів (в зв'язку з частими дощами річка Чорнява, що протікає частиною населених пунктів, де знаходиться добровільна пожежна команда, часто виходить з берегів і затоплює прилеглі території, що чинить шкоду, як землевласникам, так і мешканцям населених пунктів.). Обладнання та спеціалізованого обмундирування для такого виду надзвичайних ситуацій команда не мала. Тому спільно з ДПК було вирішено підготувати проект на цей конкурс. Серед найбільших потреб команди було придбання водонепроникного спорядження для роботи під час ліквідації повеней та затоплень, обладнання для відкачування води, човнів та додаткових інструментів для роботи.

Отже, в рамках проекту нам вдалося закупити човни, жилети, насос, забродні костюми та спеціалізоване взуття, рації. Додатково також ДПК облаштували необхідною побутовою та комп'ютерною технікою та підвели інтернет мережу для потреб ДПК, було проведено навчання для членів Добровільної пожежної команди та дітей з гуртка «Юний пожежник».

Результативність діяльності команди проектного відділу громади була відзначена Фондом міжнародної солідарності, який оцінив роботу проектних менеджерів на «10» з «10».

У 2022 році з метою зміцнити спроможність місцевих рад у провадженні адміністративної діяльності та обміну досвідом у використанні добрих практик врядування «Добре самоврядування», Фонд міжнародної солідарності організував стажування для українських службовиць в органах місцевого самоврядування Польщі. Магістрантка пройшла конкурс, та восени 2022 року стала однією з 20 представниць ОМС України, взявши участь у пілотному проєкті. Стажування тривало 2 місяці та проходило у м. Кельце Свєнтокшиського воєводства у Польщі⁷⁵. Цьогоріч керуюча справами

---

⁷⁵Стаття на офіційному сайті Фонду міжнародної солідарності щодо стажування (з коментарем магістрантки) URL: <https://solidarityfund.org.ua/novyny/cziyeyi-oseni-21-predstavnycz-z-ukrayinskyh-gromad-projshly-60-denne-stazhuvannya-v-polskyh-gminah/>

виконавчого комітету міської ради Галина Дідич також пройшла всі конкурсні етапи, та була учасницею 1-місячного стажування у гміні Прущ Гданський Поморського воєводства у Польщі⁷⁶.

Завдяки співпраці з Фондом у травні 2022 року Городенківська громада отримала 11 тонн гуманітарної допомоги серед якої: продукти харчування, побутова хімія, шприци, системи для внутрішньовенного введення медикаментів, стійки для крапельниць, дефібрилятори, дитяче харчування та підгузки, засоби гігієни, 10 генераторів⁷⁷.

Цьогоріч для продовження співпраці в напрямку цивільного захисту підготовлено та подано три проєктні ідеї до Фонду, що передбачають облаштування та ремонт укриттів та влаштування централізованої системи оповіщення. Також відділом подано заявку для долучення до програми «Підтримка децентралізації: підвищення компетенцій громад у сфері соціальних послуг. Випуск II» на 2025-2026 рр , яка дозволить співпрацювати з Фондом також у соціальному напрямку⁷⁸.

Городенківська громада активно співпрацює з різними донорами, громадськими формуваннями, бізнесом, агенціями регіонального розвитку для покращення добробуту мешканців громади, особливо вразливих категорій населення, модернізації інфраструктури, енергетичної та екологічної безпеки в громаді.

У рамках міжнародного співробітництва у серпні 2021 року підписано угоди про партнерську співпрацю з повітами Польщі Бжег та Славно. Наразі

---

⁷⁶Допис на фейсбук сторінці міської ради URL: <https://www.facebook.com/share/p/6PCKduqCmByQ6Nqm/>
<https://www.facebook.com/share/p/FqGKbycspAkUc86t/>

⁷⁷Гуманітарна допомога для України. Офіційна сторінка Фонду міжнародної солідарності. URL: <https://solidarityfund.org.ua/gumanitarna-diyalnist/gumanitarna-pidtrymka-tg/gumanitarna-dopomoga-dlya-ukrayiny/>

⁷⁸ «Підтримка децентралізації: підвищення компетенцій громад у сфері соціальних послуг. Випуск II» URL: <https://solidarityfund.org.ua/novyny/zaprosuyemo-gromady-do-uchasti-u-proyekti-pidtrymka-deczentralizacziyi-pidvyshhennya-kompetenczij-terytorialnyh-gromad-u-sferi-soczialnyh-poslug-vypusk-ii/>

налагоджує громада співпрацю із гміною Каньчуга, що в Підкарпатському воєводстві⁷⁹.

Співпраця Городенківської міської ради з U-LEAD з Європою у 2021-2024 році є плідною, насиченою та багатогранною. У 2021 році в рамках співпраці з регіональним офісом «U-LEAD з Європою» представники громади пройшли навчання у рамках проєктів «Підтримка громад у формуванні спроможної освітньої мережі» та «Просторове планування та аудит землі у громадах».

У рамках конкурсу проєктів міжмуніципального співробітництва громада з проєктами: «Покращення екологічної ситуації на р. Дністер шляхом вирішення проблем водопостачання та очистки стоків в Придністерських громадах» та «Вдосконалення системи вивезення та поводження з твердими побутовими відходами із запровадженням роздільного збору сміття в Городенківській та Чернелицькій ТГ» пройшла 2 етапи конкурсу та консультивання міжнародними експертами, але програма заморожена в зв'язку з повномасштабним вторгненням.

Городенківська громада увійшла до мережі українських партнерів в рамках співпраці з данським муніципалітетом Гульборгсунн за сприяння програми «U-LEAD з Європою». В рамках ініціативи «Двостороння співпраця з Данією»⁸⁰, яка є невід'ємною частиною данської програми для України з розширення прав і можливостей на місцевому рівні, підзвітності та розвитку «U-LEAD з Європою», у 2021 році відбувся відбір 9 – ти українських громад, а саме по 3 громади з Івано–Франківської, Закарпатської та Чернівецької областей.

За підсумками співбесід та аналізу потенціалу громад, Городенківська міська територіальна громада успішно пройшла відбір та стала учасником

---

⁷⁹ Делегація Городенківської громади здійснила візит до польської гміни Каньчуга URL:

<https://www.facebook.com/horodenka.official/posts/pfbid02X8VpmyMn7ze4C9hofD6zE3Nwp8EX4MYC7NQkcv2RqaiqHWDQLNitm4XQh3pQLbBQI>

⁸⁰ Двостороння співпраця між данським та українськими муніципалітетами продовжує розвиватись. Офіційний сайт U-LEAD з Європою. URL: <https://u-lead.org.ua/news/136>

проєкту щодо налагодження двосторонньої співпраці між Данським муніципалітетом Гульборгсунн та українськими громадами.

У ході реалізації проєкту данський муніципалітет Гульборгсунн ділився досвідом з українськими громадами для посилення ефективності місцевого самоврядування, а саме ефективними методами управління комунальним майном, культурою поводження з ТПВ, публічних онлайн-слухань щодо освоєння бюджету, практикою впровадження автоматизованих засобів самообслуговування, успіхами данських колег в управлінні муніципалітетом та залучення мешканців до ухвалення рішень у громаді, тощо⁸¹.

Двостороннє партнерство дало змогу поділитися практичними знаннями Данії в застосуванні цифрових платформ та підвищення прозорості місцевого управління. Децентралізація має йти пліч-о-пліч з посиленою підзвітністю та доброчесністю на місцевому рівні та більшою прозорістю, і саме у цьому досвід Гульборгсунна був корисним⁸².

Інструментами впровадження проєкту є онлайн навчання та практичні візити українських громад до муніципалітету. Станом на вересень 2024 року проєкт, в рамках якого здійснено 4 навчальних поїздки у Данію, три з яких для відповідних за певну сферу управління спеціалістів 9-ти органів місцевого самоврядування, а 1 поїздка – для голів громад.

З початком повномасштабної агресії Росії проти України, донори проєкту додали новий компонент – ініціативу «Мости довіри». У її рамках данський муніципалітет Гульборгсунн надав гуманітарну допомогу дев'ятьом територіальним громадам із Закарпатської, Івано-Франківської та Чернівецької областей. Загалом було доставлено 6,7 тонн продуктів харчування тривалого зберігання вартістю 13 500 євро. Фінансування

---

⁸¹ Представники українських громад стажувалися в муніципалітетах Данії та вивчали їхній досвід. Офіційний сайт U-LEAD з Європою. URL: <https://u-lead.org.ua/news/214?fbclid=IwAR3zP8ZCA3b-7A8zj60J8-gEvB2G-НlQrRTuxnHW3G36NymEZbkmjmCuXio>

⁸² Данський муніципалітет поділиться досвідом з українськими громадами / УКРІНФОРМ. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-regions/3215968-danskij-municipalitet-podilitsa-dosvidom-z-ukrainskimi-gromadami.html>

забезпечено згідно з Угодою про співпрацю між Міністерством закордонних справ Данії та муніципалітетом Гульборгсунн. Данська громадська організація «SydhavsøernehjælperUkraine» (англійською «Lolland–FalstersupportUkraine») сприяла зберіганню продуктів, а їх перевезення до України забезпечила команда U-LEAD⁸³.

У 2023 році додатковим компонентом проєкту в рамках співпраці між данським муніципалітетом Гульборгсунн та мережі українських громад за підтримки Програми «U-LEAD з Європою» є реалізація проєкту «Співпраця задля впровадження систем енергоменеджменту в територіальних громадах Івано-Франківської, Чернівецької, Закарпатської областей». Управляла даним проєктом Місцева асоціація органів місцевого самоврядування «Агенція розвитку ОТГ Прикарпаття»⁸⁴.

Для підвищення енергоефективності, зменшення витрат на споживання енергії в муніципальному секторі та раціонального використання альтернативних джерел енергії в громадах-учасниках проєкту впроваджено систему енергетичного управління. Вона передбачає якісну підготовку місцевих енергоменеджерів, розробку програм енергоефективності на рівні громад, інвентаризацію викидів CO₂, визначення шляхів їх зниження, а також моделювання енергетичних балансів територій з урахуванням нових умов.

Протягом шести місяців реалізації проєкту по 2 представники громад-учасниць пройшли навчання, успішно здали тести та отримали сертифікати енергоменеджерів. Їхні ключові завдання тепер включають впровадження місцевих програм енергоефективності, проведення інвентаризації викидів CO₂, впровадження заходів для їх зменшення, а також моделювання енергетичних балансів громад з урахуванням сучасних умов.

---

⁸³Офіційний сайт U-LEAD з Європою. 9 українських громад отримали гуманітарну допомогу від данського муніципалітету Гульборгсунн // URL: <https://u-lead.org.ua/news/62>

⁸⁴ В трьох громадах Івано-Франківщини запровадять систему енергетичного менеджменту. ВЕРСІЇ / URL: <https://versii.if.ua/novunu/v-troh-gromadah-ivano-frankivshhyny-zaprovadyat-systemu-energetychno-menedzhmentu/>

Проектом проведено навчання 2 енергоменеджерів в громаді, закуплено сучасні меблі та технічне оснащення, зокрема принтер і ноутбук, та встановлено спеціалізоване програмне забезпечення, яке дозволить здійснювати енергетичний моніторинг ефективно.

Важливим матеріально-технічним елементом проекту стали закуплені «валізи енергоменеджерів». Ці комплекти дозволяють сертифікованим фахівцям здійснювати якісний енергомоніторинг, що сприяє ефективному управлінню енергоресурсами та зниженню витрат на їх споживання.

Варто зазначити, що даний проект завершився восени 2024 року. Успішне завершення співпраці з данськими партнерами стало важливим етапом, що відкриває нові перспективи для обміну кращими практиками з ЄС, зміцнюючи міжнародний імідж громади, а також покращило управлінські навички працівників місцевого самоврядування, налагодило нові партнерські зв'язки серед української мережі громад та впровадило сучасних підходів до управління. Отриманий досвід став важливою основою для подальшого розвитку громади та реалізації нових ініціатив⁸⁵.

Впродовж 2023 року чотири команди громади були відібрані та успішно завершили навчальні курси «Кроки для спеціалістів» від експертів U-LEAD з Європою, а саме «Просторове планування та управління природними ресурсами», «Управління комунальним майном», «Розробка стратегії розвитку територіальної громади» та «Управління проектним циклом»⁸⁶. У жовтні 2023 року керуючий справами міської ради Галина Дідич спільно з представниками громад Львівщини та Івано-Франківщини в рамках візиту з обміну досвідом «Інструменти формування стійкості громад в протидії викликам, пов'язаних з війною», організованого U-LEAD,

⁸⁵ Минулого тижня начальник відділу проектів та міжнародного співробітництва Марія Здріла з навчальною поїздкою відвідала муніципалітет Гульборгсунн в Данії. Допис на фейсбук сторінці Городенківської міської ради URL: <https://www.facebook.com/horodenka.official/posts/pfbid0Ve7YStGDDLMEiq33YWicri7GPjwBvyAz3oDLS9jDr0oxKzz4X96hMrKZj5WfsUQql>

⁸⁶ 225 українських громад відібрано для участі у навчальній програмі ULEAD з Європою / ULEAD with Europe. Допис на фейсбук сторінці ULEAD з Європою в Івано-Франківській області URL: <https://www.facebook.com/horodenka.official/posts/pfbid02CHJcuGTm9CyLpVoqnhztiUYFoG3gASaNVFK7JK3uBtBGDcV7jS6KtjupAdVECAHl>

відвідали Чернівецьку область⁸⁷. А у листопаді Городенківська громада поділилася добрими практиками роботи комунальних підприємств та установ з головами та заступниками голів територіальних громад Рівненщини та Тернопільщини – учасниками візиту з обміну досвідом, організованого «U-LEAD з Європою». Досвідом управління майном поділилась комунальна установа «Фонд майна». Також розповіли про своєрідне ноу-хау щодо виокремлення бюджетів для старостинських округів для робіт з благоустрою. На завершення візиту гості завітали до комунального закладу оздоровлення та відпочинку «Перлина Придністров'я» в самому серці Дністровського каньйону⁸⁸.

Першочерговим завданням для громади є також організація культури поводження з твердими побутовими відходами. Городенківська громада відібрана для реалізації пілотного проєкту APENA-3. Це проєкт міжнародної технічної допомоги «Посилення спроможності регіональних та місцевих органів влади для впровадження та застосування законодавства ЄС у сферах захисту навколишнього середовища, протидії кліматичним змінам та розвитку інфраструктурних проєктів», який фінансується ЄС та має на меті допомогти Україні в наблизенні екологічного законодавства до міжнародних стандартів. Метою проєкту є побудова на території громади підприємства для сортування та переробки твердих побутових відходів. І у 2023 році громада підписала меморандум про створення сміттєпереробного кластеру на території Івано-Франківської області, куди ввійшло 5 громад регіону. В рамках проєкту в громаді передбачено будівництво заводу з переробки та сортування. А загалом модель передбачає будівництво одного центрального об'єкта поводження, в якому відходи використовуватимуть як паливо для

⁸⁷ За підтримки «U-LEAD з Європою» представники територіальних громад Прикарпаття стали учасниками навчального візиту у Чернівецьку область. Допис на фейсбук сторінці ULEAD з Європою в Івано-Франківській області URL: <https://www.facebook.com/ulead.if/posts/pfbid0GY7xwkhgXhGJBnoLsezTBUXCx47cEUFqSD7YBRKjXPpcrFhp1td6wVb9RqAYK8nHI>

⁸⁸ Фінальний день візит з обміну досвідом «Ефективна діяльність комунальних інституцій в громадах» на Івано-Франківщині, організований U-LEAD, учасники провели у Городенківській громаді. Допис на фейсбуксторінці U-LEAD з Європою в Івано-Франківській області URL: <https://www.facebook.com/ulead.if/posts/pfbid0tPbBVWyFmvqxWN5tBVeeoy1f67oYioCx4NKMfG7753wzJzs2c6Lc2nlp47wuR79Bl>

виробництва електроенергії, а також п'ять малих об'єктів, на яких сортуватимуть, подрібнюватимуть тверді побутові відходи та компостуватимуть органічні відходи, щоб отримати біогаз.

Важливим напрямом розвитку Городенківської міської ради у розвитку МТД є співпраця із ПРООН (Програма розвитку ООН) в Україні⁸⁹.

У 2021 році громада стала переможцем у конкурсі програми ПРООН в Україні з проєктом «Підвищення рівня доступності адміністративних послуг для вразливих верств населення Городенківської громади», в рамках якого отримано для ЦНАПу мобільний кейс (близько 90 тис. грн.), а в рамках співфінансування придбано електронну чергу для ЦНАПу⁹⁰.

У рамках проєкту «Посилення стійкості громад в Івано-Франківській області», що реалізується ООН в Україні за фінансової підтримки уряду Великої Британії, наданої через посольство уряду Великої Британії в Україні, та у партнерстві з Івано-Франківською ОДА Городенківська громада протягом 2021-2023 років отримала сучасні меблі, комп'ютерну техніку для покращення надання адміністративних послуг⁹¹. Завдяки допомозі ПРООН та зусиллям громади у 2023 році вдалося відкрити новостворений «Дія.Центр»⁹² у місті Городенка загальною площею 484,2 м² за адресою м.Городенка, вул.Богуна Івана, 13, яку у травні 2023 року Кабінет Міністрів України передав з державної у комунальну власність громади. Отож, міська рада невідкладно розпочала капітальний ремонт цього приміщення з заміною вікон та дверей, встановленням системи опалення та переобладнанням приміщення із забезпеченням безбар'єрного доступу для потреб ЦНАПу громади. На капітальний ремонт приміщення використовувалися кошти з

---

⁸⁹ Офіційний сайт ПРООН в Україні. United Nations Development Programme. / URL: <https://www.undp.org/uk/ukraine>

⁹⁰ Допис про отримання мобільного кейсу на офіційній фейсбук сторінці Городенківської міської ради URL: <https://www.facebook.com/horodenka.official/posts/pfbid02S7LuetsiviNeKC1kuwC5trQ1PYrs8umYtr435jiURjJCQ9S49rhfscvyDRLyULuBl>

⁹¹ Дія.Центр відтепер у Городенці: мешканцям доступні 310 адмінпослуг. ІНФОРМАТОР URL: <https://kl.informator.ua/2023/11/02/diya-czentr-vidteper-u-gorodenczi-meshkanczyam-dostupni-310-adminposlug/>

⁹² У місті Городенка на Івано-Франківщині відкрили новий Дія.Центр. УКРІНФОРМ URL: <https://photonew.ukrinform.com/stock-photo/u-misti-gorodenka-na-ivanofrankivschiyni-vidkryly-novyuy-diyacentr-71334.html>

міського та обласного бюджету, а на кошти МТД облаштовано приміщення меблями та технікою⁹³.

Також у 2023 році в рамках програми «Посилення стійкості громад в регіонах України» від ПРООН вдалося реалізувати важливий проект «Підтримка місцевого економічного розвитку Городенківської громади шляхом покращення матеріально-технічної бази СОК «Покутська пасіка», в рамках якого було закуплено необхідне обладнання (промислові медогонки, сушильні шафи та столи для розпечатування і подальшої відкачки меду, станок для віджиму забрусу, вулики з пінополіуретану) для сільськогосподарського обслуговуючого кооперативу, дозволив розширити пасіку та збільшити можливості переробки та зберігання продуктів бджільництва. В рамках проекту СОК «Покутська пасіка» прийняв на роботу двох сезонних працівників, що полегшило догляд за пасікою⁹⁴.

«Завдяки підтримці проекту «Посилення стійкості громад в регіонах України» ми отримали можливість покращити матеріально-технічну базу кооперативу. Це допомогло досягти нам збільшення медозбору та продуктивності праці, а також дозволяє зберегти та переробити такі види бджолоїної продукції, як пилок і перга. В подальшому маємо намір запуснути лінію по фасуванню меду в стіках та популяризувати продукти бджільництва з Дністровського каньйону», – зазначив керівник Василь Штайнбах.

Городенківська громада вже третій рік є пілотною громадою в проекті «Німецько-український агрополітичний діалог»⁹⁵, який є інструментом двостороннього технічного та політичного обміну досвідом, перспективами та політикою між Німеччиною та Україною в контексті переходу до стійких, сталих продовольчих систем. Спільними цілями обох країн є: сприяння

---

⁹³ У Городенківській громаді урочисто відкрили нове приміщення ЦНАПу. Західний кур'єр URL: <https://kuryer.if.ua/u-gorodenkivskij-gromadi-urochysto-vidkryly-nove-prymishhennya-cznapu/>

⁹⁴ Допис про результати впровадження проекту «Посилення стійкості громад в регіонах України» на Міжрегіональному форумі у Львові на фейсбук сторінці департаменту економічного розвитку, промисловості та інфраструктури Івано-Франківської ОДА <https://www.facebook.com/udcentral.if/posts/pfbid0UREf1MSUhWabsfMcSEy7SguHPnVhcp7kpwv4BiciWd4exTJerqFYw994YuTz5fnFl>

⁹⁵ Офіційний сайт проекту «Німецько-український агрополітичний діалог» <https://www.apd-ukraine.de/ua/>

реалізації права людини на харчування, кліматичної справедливості та розвитку сільськогосподарської та харчової економіки, яка створює продовольчу безпеку та робочі місця. Україна і Німеччина обидві мають потужний аграрний сектор, інтегрований у глобальні ланцюги постачання, різноманітні сільськогосподарські структури, активне громадянське суспільство та високий науковий потенціал. Представники сектору обох країн зацікавлені у розвитку відкритого та фахового діалогу, оскільки проблеми у сфері продовольчої та аграрної політики дедалі більше виникають на регіональному рівні та є глобально взаємопов'язаними і можуть бути вирішені лише у співпраці та взаєморозумінні.

У рамках реалізації проекту в Україні визначено 8 пілотних громад сільськогосподарського спрямування. На Івано-Франківщині це – Городенківська та Заболотівська громади, на Вінничині – Іллінецька, на Київщині – Узинська, на Полтавщині – Лохвицька та Чорнухинська, на Одещині – Городненська та Катлабузька (колишня Суворівська), які проходять навчання з проєктного менеджменту, розробки брендуння територій, стратегічного планування та прийняття рішень, розробки агроекономічного паспорту, ведення переговорів та внесення змін у діючі Стратегії розвитку громад щодо компоненту агро.

В рамках даного проєкту громади побували з ознайомчим візитом в різних регіонах реалізації проєкту для обміну досвідом, стали учасниками 2 фахово-інформаційних поїздок до Німеччини для обміну досвідом і напрацювання ідеї для співпраці між німецькими муніципалітетами та українськими громадами, а також ознайомилися з організацією та структурою адміністративної системи в секторі сільського господарства та розвитку сільських територій, підходами до формування політики сільського розвитку та прикладами реалізації успішних проєктів, зокрема проєктів

LEADER⁹⁶. Представники пілотних громад АПД презентували власні громади та обговорили спільні проблеми та виклики⁹⁷.

Крім цього, в вересні 2024 року громади стали учасниками аудиту поточного стану, контролю та оцінки ходу реалізації проєкту. Аудит проводився на замовлення Федерального міністерства сільського господарства Німеччини, незалежним аудитором (Іспанія) Гартвігом Бретренітцем, який має за своїми плечами великий досвід з реалізації проєктів та фахову експертизу. Під час аудиту, протягом двох днів з учасниками проєкту було проведено ряд інтерв'ю та бесід, в яких вони мали максимально активну позицію та відкрито висловлювали своє враження від участі в ньому. По завершенню процедури аудиту на засіданні Координаційної ради було підведено підсумок і надано від експерта рекомендації щодо продовження актуальної фази реалізації проєкту на 2025 рік. Важливо зауважити що оцінка проєкту була як «дуже успішний проєкт», «найважливіший проєкт двосторонньої програми співпраці між Україною та Німеччиною», «значущий внесок до такого успіху вносять дуже мотивовані українські громади-партнери, а також дуже активна команда проєкту»⁹⁸.

Також в рамках візиту представники громад взяли участь у конференції німецьких проєктів та мали можливість виступити на панелі по відбудові України для врахування досвіду громад. В рамках візиту відбулась зустріч з керівником регіонального центру Підкарпатського регіону, який відповідає за контроль діяльності кооперативів в рамках ЄС. Як відомо Польща одна з країн Європи в якій дуже розвинута система кооперації. І дійсно, станом на сьогодні, в Польщі створено 9000 кооперативів, які здійснюють свою

⁹⁶ Допис про проєкти LEADER як вибраний інструмент фінансування інноваційних проєктів у сільській місцевості на офіційному сайті Федерального міністерства продовольства та сільського господарства Німеччини <https://www.bmel.de/DE/themen/laendliche-regionen/foerderung-des-laendlichen-raumes/eu-foerderung/leader-eip-agri.html>

⁹⁷ Допис про фахово-інформаційну поїздку до Німеччини на офіційній сторінці проєкту АПД-Україна <https://www.facebook.com/APDUkraine/posts/pfbid02wXKD1Xx59aoie5MvUyaJZZkTNcfzxNKLg8VNuTpKqRDz7EXa1ML7aGirLdun5XWzI>

⁹⁸ Офіційний сайт Катлабузької селищної ради <https://suvotg.gov.ua/news/1727178830/>

діяльність у різних галузях економіки, 15% з яких це сільськогосподарські кооперативи, які отримують від доданої вартості 9 мільярдів доларів доходу. Про розвиток одного з таких кооперативів («ФАРМЕР») і як цьому сприяв вступ Польщі до ЄС, учасники дізналися більш детально. За рахунок участі Кооперативу в програмах підтримки від ЄС було залучено за період з 2013 року по 2023 рік інвестицій на 29 млн. злотих, дотації на 11,5 млн. злотих і власного внеску на розвиток Кооперативу 5 млн. злотих. Інвестиції було залучено за сприянням та підтримки дорадчої служби, яка допомагала писати та оформлювати необхідну документацію. За рахунок залученого фінансування було побудовані елеватори, сушарки, силосі, встановлено сонячні панелі, придбано земельні ділянки, побудована власна лабораторія, придбано техніку і наразі планується встановлення власної біо – установки. Таким чином можна зробити висновки щодо переваг створення кооперації.

Кооператив:

- має можливість спільного фінансування та консолідації ресурсів;
- має доступ до інформації через дорадників;
- працевлаштування;
- кооператив має вищу ціну за продане зерно;
- має можливість зберігати та сушити врожай;
- має меншу ціну на закупівлі добрив;
- в кооперативі зберігаються кошти з високим відсотком дивідендів;
- є можливість участі в резервному фонді(кредитування)⁹⁹.

Також, українська делегація відвідала індустріальний науково-технологічний парк «AEROPOLIS» в Жешуві. Ознайомлення та презентація про діяльність парку була презентована представником Регіональної агенції розвитку Жешува, яка безпосередньо займається управлінням та розвитком території парку. На території парку ведеться наукова та дослідна діяльність,

---

⁹⁹ Офіційний сайт Катлабузької селищної ради <https://suvotg.gov.ua/news/1727178830/>

виробнича діяльність, а також створено бізнес – інкубатор для розвитку малого та середнього бізнесу¹⁰⁰.

Ініціатором створення індустріальних парків в Польщі належить до Національної агенції промислового розвитку, яка має всі повноваження щодо ініціалізації, підготовки необхідної документації та формування пільгових умов на території парку. Для створення парку «AEROPOLIS» було об'єднано земельні ділянки трьох громад з часткою землі державної власності, яка наразі має загальну площу 165 га. Повноваження щодо управління парком належать до регіональної агенції Жешува, яка займається залученням інвесторів, залученням фінансування для розвитку території, підтримкою інфраструктури та її обслуговуванням. Сьогодні на території парку створено три Зони, на території яких працює 45 компанії. Для розвитку кожної із зон агенцією було залучено інвестиції в рамках Оперативної програми «Розвиток Східної Польщі» від ЄС на загальну суму 163 мільярда злотих, з яких частка співфінансування склала 18.3 мільйона злотих. Реалізація цього проекту дала можливість забезпечити 4,5 тисячі робочих місць для мешканців регіону. Громади в свою чергу отримують 19% від сплати ПДВ, сплату оренди за земельні ділянки та податку на нерухомість. Також кожного року випускається біля 15-20 стартапів, які мають можливість розвиватися на території парку. Важливо те, що Агенція регіонального розвитку зацікавлена в партнерстві з українськими громадами, які мають бажання створити індустріальні парки і готові разом працювати в цьому напрямку¹⁰¹.

За цей складний період в Городенківській громаді реалізовано ряд інфраструктурних проектів в рамках МТД. У соціальній сфері в рамках проекту “Право на сім'ю” створено Центр підтримки сім'ї та дітей в м. Городенка” за підтримки Міжнародної благодійної організації «Благодійний фонд СОС Дитячі Містечка» Україна за підтримки

---

¹⁰⁰ Офіційний сайт Підкарпатського науково-технологічного парку “АЕРОПОЛІС” URL: <https://aeropolis.com.pl/en/>

¹⁰¹ Офіційний сайт Жешувського агенства регіонального розвитку URL: <https://rarr.rzeszow.pl/>

Федерального Міністерства економічного співробітництва та розвитку Німеччини (BMZ)¹⁰².

У сфері освіти впроваджено проєкт “Створення Цифрового освітнього центру на базі Центру дитячої та юнацької творчості Городенківської міської ради” за підтримки фонду Save The Children на суму понад 2 млн. грн.¹⁰³.

У 2024 році відповідно до Меморандуму розпочалася співпраця між Городенківською міською радою та громадською організацією «Розвиток громадянських компетентностей в Україні» щодо впровадження швейцарсько-українського проєкту DECIDE¹⁰⁴. Організовано літній клуб Summer Clubs 2024 «Ми вдома – в Україні» в Городенківському лицейі № 1 ім. Івана Данилюка. Громада зайняла I місце та перемога у двох номінаціях: «Єдина країна — рідна Україна» та «Активна молодь — серце громади» з 27 громад - учасниць.

У цьому році розпочато втілення у Городенківській громаді проєкту «Community of Unity: STEAM Reintegration» у співпраці з БО «БФ “Вірні» за фінансування Управління закордонних справ, Співдружності та розвитку Великої Британії. Мета проєкту полягає в облаштуванні інтеграційного простору та запровадженні курсів з електроніки, робототехніки та штучного інтелекту для ветеранів, внутрішньо переміщених осіб та дітей громади. В рамках проєкту передбачається активності, які сприятимуть створенню сприятливого середовища для взаємодії та спілкування ветеранів, навчання та психологічного розвантаження учасників проєкту. Бюджет проєкту становить 70 тис. фунтів. Співфінансування Городенківської міської ради

¹⁰² Надихаючі новини з Івано-Франківщини! Допис на фейсбук сторінці організації СОС Дитячі Містечка Україна” <https://www.facebook.com/sos.cv.ua/posts/pfbid02p8LYngzSMUzZQYGYuP2hUVU1aTLKf5qrWnqQN2BQXTonJAhUHLDSs6jsUPXkG8Rl>

¹⁰³ Відкриття Цифрового навчального центру в м. Городенка. Допис на фейсбук сторінці Городенківської міської ради. URL: <https://www.facebook.com/horodenka.official/posts/pfbid02uWMJ2UdSsEQTDQrD5WPsN3EdD5fvo4NCGd1d858FrSkCxQ2hNNuxZ3iHZZ2aFdqpl>

¹⁰⁴ Офіційний сайт Швейцарсько-українського проєкту DECIDE – «Децентралізація для розвитку демократичної освіти». URL: <https://decide.in.ua/>

становить 300 тис. гривень. Проект знаходиться в стадії реалізації. На днях відбулося відкриття інтеграційного простору¹⁰⁵.

У Городенківській громаді активно діє місцева громадська організація “Покутський офіс розвитку територій”, яка створена у 2021 році і має чималий досвід реалізації проектів у громаді. Магістрантка та авторка цієї роботи є співзасновницею та членкинею Правління організації. Ось декілька успішних спільно реалізованих проектів.

2022 рік - проект “Shelter Ukraine”, в рамках якого підготовлено 450 продуктових пакетів для ВПО Городенківської та Чернелицької громади, сформовано базу осіб, що потребують допомоги та визначено основні потреби внутрішньо переміщених осіб, створено з числа ВПО активну спільноту волонтерів. Бюджет проекту становить 200 тис. грн.

2022 рік - проект «Ігротека. Простір для молоді» за підтримки UNHCR та ГО “КримSOS”, в рамках якого активізувано молодь, створено умови для інтеграції ВПО у середовище Городенківської громади. В рамках проекту проведено ряд заходів: спільно організовані настільні ігри, перегляди фільмів, тренінги та майстер-класи. Бюджет проекту становить 70 тис. грн.

2023 рік - проект в рамках програми підтримки жіночих ініціатив СИЛА ЖІНОК на суму 72 тис. грн., в рамках якого закуплено 180 комплектів постільної білизни для ВПО та одиноких людей, що мешкають в центрі соціального обслуговування.

2023 рік – проект “Стратегія розвитку туризму Городенківської громади як елемент сталого місцевого економічного зростання” від ГО “Інститут Київська Школа Економіки” за підтримки NED на суму 180 тис. грн. Кінцевий продукт після реалізації проекту було затверджено на сесії Городенківської міської ради.

---

¹⁰⁵ Відкриття Центру інтеграційного простору у Городенці. Стаття на офіційній сторінці Городенківської міської ради у Facebook URL: <https://www.facebook.com/horodenka.official/posts/pfbid0EhCmk7BDpDWpjffozN7PT2dBi6LzP5ztZ7qdxxJsGd1WhYRwNjuggXU8LSE5uqKv1>

2023 рік – проекту “Простір нових можливостей «OpenEcoFriendlySpace» від МБФ “Карітас України”, в рамках якого створено умови для інтеграції вимушено-переміщених осіб з числа дітей та молоді через співпрацю з молодіжною радою в Городенківській громаді завдяки дозвіллю, спілкуванню, обміну ідеями та розвитку лідерських якостей молоді. Вартість проекту становила 80 тис. грн. В проекті взяло участь 98 учасників ВПО та 120 місцевих жителів громади.

2023 - проект “AllAgeEngage: медійна школа для жителів та внутрішньо переміщених осіб Городенківської громади” за підтримки UNHCR та ГО “КримSOS”, в рамках якого створено умови та забезпечено доступ до медіаосвіти, підвищення рівня медіаграмотності, стимулювання творчого потенціалу, розвитку та згуртування населення громади та внутрішньо переміщених осіб через проведення спільних активностей. Бюджет проекту становить 180 тис. грн.

2023 - проект “Само.Собою.Наповнення” від Фонду родини Богдана Гаврилишина, в рамках якого виготовлено та передано 70 плакатів в навчальні заклади Городенківської громади та України.

2024 - проект “Pore house. Облаштування мотузкового дитячого майданчика в Городенківському парку” в рамках участі у конкурсі “Час діяти Україно!” за підтримки БО «БФ «МХП – ГРОМАДІ». Метою даного проекту є створення безпечного та привабливого середовища для активного відпочинку дітей, підвищення їхнього фізичного та соціального розвитку шляхом облаштування дитячого майданчика. Вартість проекту становить 201,6 тис. грн.

2024 - Проект «Екопарк: Чернелицький простір природи» Бюджет проекту 91,9 тис. грн, на стадії реалізації.

Проекти міжнародної технічної допомоги, в яких Городенківська міська рада виступає партнером або учасником, відіграють важливу роль у забезпеченні життєдіяльності громади навіть в умовах воєнного стану. Зважаючи на скорочення економічного потенціалу країни та обмеження

фінансування соціально-економічних ініціатив, ці проєкти стають надійною опорою для місцевого розвитку. Вони сприяють зміцненню економічної стабільності, розбудові інфраструктури та покращенню умов життя для мешканців.

Важливо зазначити, що ефект від впровадження таких ініціатив в масштабах всієї країни, особливо у складний період війни, оцінити складно. Проте очевидно, що надана інституційна, фінансова та матеріально-технічна допомога є ключовим чинником сталого розвитку громад, а також фундаментом для їхнього майбутнього відновлення. Завдяки цим проєктам громади мають змогу реалізовувати освітні, соціальні та інноваційні програми, які відповідають на нагальні потреби людей.

Крім того, варто підкреслити, що така підтримка сприяє не лише локальному, але й загальнодержавному прогресу. Вона є важливим кроком до створення стійких, самодостатніх громад, які в умовах війни стають осередками відновлення та розвитку. Саме завдяки таким ініціативам ми не лише захищаємо своє сьогодні, але й наближаємо нашу перемогу, яка стане символом справедливості та відродження.

2.3 Виклики у залученні проєктів/програм міжнародної технічної допомоги

Проєктна діяльність в Україні в умовах повномасштабної війни стала одним із ключових способів залучення ресурсів для відновлення інфраструктури, розв'язання соціальних проблем і стимулювання економіки. Міжнародна технічна допомога (МТД) дає шанс громадам реалізовувати важливі проєкти, але цей процес наштовхується на численні бар'єри. Війна значно посилила традиційні проблеми, такі як бюрократія, кадровий голод, недостатність стратегічного планування та конкуренція за ресурси.

Серед прикладів проблем можна виокремити:

- відсутність чітких стратегій розвитку у багатьох громад. Наприклад, невеликі громади західної України подають гранти на встановлення сонячних панелей, тоді як їхні реальні потреби — відновлення водопостачання або інфраструктури;

- велика кількість внутрішньо переміщених осіб;

- руйнування різного ступеня через військові дії та процеси відновлення;

- нові обмеження у державному бюджеті;

- чітка специфіка проектів, до якої малі громади не були готові. До прикладу, всі інфраструктурні проекти в час військового вторгнення були припинені, а гуманітарні проекти навпаки були відкриті для України, зокрема, надання гуманітарної допомоги, облаштування тимчасових місць перебування ВПО, створення хабів, просторів і т.і.;

- затримки через складність бюрократичних процедур. Так, відомо, що громади сходу України витрачають місяці на узгодження навіть гуманітарних проектів, необхідних для підтримки переселенців;

- обмеження фінансових операцій в умовах воєнного стану згідно з Постановою КМУ №590, що суттєво ускладнює оплату послуг і товарів¹⁰⁶ та створює ряд перепон та колізій у реалізації проектів. До прикладу, реалізація проекту зі співфінансування органу місцевого самоврядування, може створити проблеми в реалізації, через те, що ці кошти йтимуть у другу чергу, що повністю змінює часові рамки реалізації.

Ці проблеми є загальними для великих і малих громад, проте їхня глибина та характер залежать від розмірів, ресурсів та географічного положення громад.

Кадрова проблема є основним викликом для більшості громад. Наприклад:

---

¹⁰⁶Про затвердження Порядку виконання повноважень Державною казначейською службою в особливому режимі в умовах воєнного стану URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/590-2021-%D0%BF#Text>

- У великому місті, як-от Львів, є доступ до кваліфікованих фахівців¹⁰⁷ (там, крім відділу, додатково працює Інститут розвитку міста), але вони часто завантажені одночасним управлінням кількома проєктами. Через це багато міжнародних проєктів реалізуються із затримками або втрачається можливість подати нові заявки.

- У малих сільських громадах Івано-Франківської області часто працює лише декілька спеціалістів, які займаються усіма адміністративними питаннями, від благоустрою до проєктної діяльності. Тому, громада з малим штатом працівників, які мають додаткові функціональні обов'язки, не може вчасно підготувати якісну грантову заявку.

Війна також посилила проблему через міграцію фахівців із зони бойових дій або їхню мобілізацію. Аналіз викликів для великих і малих громад (табл. 2.10).

Табл. 2.10. – Аналіз викликів для великих і малих громад

Тип громади	Виклики	Проблеми	Приклади
Великі громади та міста-мільйонники	Надмірна бюрократія	Складні внутрішні процедури узгодження та звітності між департаментами, затримки реалізації проєктів.	Через тривале узгодження департаментами затримали реалізацію проєкту інноваційного центру, фінансового ЄС.
	Конкуренція за ресурси	Велика кількість заявок на гранти від інших великих міст і громад з подібними потребами.	Подача декількох заявок на фінансування інфраструктурних проєктів, лише частина отримує підтримку через високий рівень конкуренції.
	Надмірне навантаження на кадри	Кваліфіковані фахівці перевантажені роботою через одночасну реалізацію кількох проєктів, що впливає на їх якість і терміни.	До прикладу, громада залучила грант на реконструкцію медичної інфраструктури, але процес затягнувся через брак фахівців, які працювали над іншими проєктами.

¹⁰⁷Інститут міста Львів URL:<https://www.city-institute.org/>

	Кадровий голод	Високий попит на вузькопрофільних спеціалістів (фінансистів, проектних менеджерів, технічних експертів), що обмежує реалізацію складних проєктів.	Значна частина фахівців переходить в приватний сектор, через що громади не можуть забезпечити реалізацію великих проєктів, рівень заробітної плати та команду.
Малі громади (міські, селищні, сільські)	Відсутність кваліфікованих кадрів	Нестача спеціалістів, які володіють навичками проектного менеджменту, знанням англійської мови та міжнародних стандартів підготовки заявок.	Громади мають можливість подати заявку на міжнародні гранти, але через брак досвіду працівники не можуть підготувати якісний проєкт.
	Недостатня обізнаність про можливості	Громади часто не мають доступу до інформації про грантові програми та умови участі.	У сільській громаді не знали про програми відновлення, хоча ця цей грант міг б забезпечити відбудову наприклад, шкіл.
	Обмежені фінансові ресурси	Немає можливості наймати консалтингові компанії чи оплачувати навчання для підвищення кваліфікації кадрів.	Неможливість залучити експертів для розробки заявки на грант.
	Кадровий голод	Відсутність локальних спеціалістів, які можуть займатися аналізом потреб, грантовою заявкою та її реалізацією.	Якщо у маленькій громаді посаду проектного менеджера займає бухгалтер, який не має відповідного досвіду, це призводить до втрати можливостей для залучення фінансування.
Спільні виклики	Вплив війни	Руйнування інфраструктури, міграція населення, включаючи втрату кваліфікованих кадрів.	Громади окупованих територій втратили значну частину спеціалістів через мобілізацію та вимушене переселення.
	Складність міжнародних процедур	Нерозуміння вимог донорів щодо підготовки проектної документації, звітності та дотримання термінів.	Громада може втратити грант від міжнародного партнера через неправильне заповнення чи несвоєчасну подачу звітності.

	Недостатнє стратегічне планування	Громади часто подають заявки на популярні теми, які не відповідають їх реальним потребам.	Наприклад, окупована громада отримала грант на встановлення сонячних панелей, але їх монтаж може стати неможливим через проблеми із зруйнованою електромережею.
	Кадровий голод	Відсутність можливостей для навчання та розвитку професійних кадрів на місцях, що ускладнює створення сталих проєктних команд.	Це громади не змогли запускати проєкт з розвитку через брак знань працівників щодо розробки довгострокових стратегій.

Це далеко не весь перелік проблем та викликів для громад в світлі отримання міжнародної технічної допомоги. Ці виклики є спільними для громад різного масштабу, але їхній вплив варіюється. Великі громади страждають від перевантаження фахівців і конкуренції, тоді як малі — від кадрового голоду та недостатньої спроможності до стратегічного планування. Усі ці проблеми потребують комплексного підходу та системного вирішення для ефективного використання потенціалу МТД.

Програмно-цільовий та проєктний підходи є ключовими вимогами до відновлення та регіонального розвитку на місцевому рівні. По-перше, програми та проєкти місцевого розвитку є основними інструментами стратегічного планування розвитку і відновлення територіальної громади. По-друге, в основі системи фінансування відновлення також будуть проєкти. Крім того, дослідження Transparency International Україна показало, що більшість громадян вбачає органи місцевого самоврядування відповідальними за реалізацію цих проєктів. Отже, якість управління проєктами в громадах напряду пов'язані з якістю відновлення України. При цьому щонайменше 84% громад в Україні в минулому не мали досвіду проєктного менеджменту. У 2021 році 20% опитаних громад не здійснювало проєктну діяльність взагалі, а у 62% громад такою роботою займається голова або ініціативні співробітники¹⁰⁸. Відсутність або низька увага до проєктного підходу на рівні керівництва та команди органів місцевого самоврядування (ОМС) призводить до втрачених можливостей/переваг проєктно-орієнтованого підходу в управлінні громадою.

Співпраця з міжнародними організаціями, доступ до міжнародних програм/проєктів вимагає від проєктних менеджерів систематичного та системного підвищення кваліфікації, вдосконалення знання іноземних мов та вивчення успішно реалізованих кейсів в Україні та світі. Відтак цінною для проєктних менеджерів у громадах є участь в навчаннях, тренінгах, стажуваннях, конференціях.

Попри значні досягнення в напрямі проєктної діяльності та залученню МТД у Городенківській громаді, можемо, резюмуючи практичний досвід, констатувати наявність окремих прогалин, визначених в аналітичних записках¹⁰⁹ Київської школи економіки:

---

¹⁰⁸ Сайт Transparency International Україна URL: <https://ti-ukraine.org/>

¹⁰⁹ Аналітичні записки Київської школи економіки щодо проєктного менеджменту та управління на основі даних в малих та середніх громадах. URL: <https://kse.ua/ua/kse-research/proyektniy-menedzhment-ta-upravlinnya-na-osnovi-danih-v-malih-ta-serednih-gromadah-analitichni-zapiski/>

- хибні очікування голови та інших працівників ОМС, що проєктні менеджери – це мультифункціональні працівники, які зможуть подати і реалізувати стратегічні проєкти без підтримки інших відділів, комунальних установ;
- відсутність спеціалістів у інших відділах ОМС та комунальних закладах, які б займалися проєктною роботою та співпрацювали з проєктними менеджерами в громаді;
- низький рівень навиків фасилітації і комунікації, низький рівень навиків з пошуку довготривалих партнерств та можливостей, недостатнє залучення громадськості;
- невміння розглядати невеликі проєкти як інструмент до вирішення більшої проблеми;
- брак технічних компетентностей (аналітичних навичок та вмінь писати переконливо, труднощі у виборі та зборі даних, низький рівень комп'ютерної грамотності, відсутність інноваційного мислення);
- низький рівень володіння англійською мовою;
- відсутність інституційної пам'яті проєктних менеджерів та команд, оскільки при зміні проєктних команд чи окремих людей часто не відбувається передача отриманого досвіду та інформації. Не відбувається навчання з власного досвіду ОМС.

Підсумовуючи зазначимо, що здійснення заходів із зменшення негативного впливу окреслених факторів на розвиток проєктного менеджменту в громаді, пошук додаткових механізмів професіоналізації у сфері проєктного менеджменту стане запорукою сталого розвитку громади та успішної співпраці із міжнародною спільнотою щодо залучення МТД.

РОЗДІЛ 3

РЕКОМЕНДАЦІЇ З ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЗАЛУЧЕННЯ МІЖНАРОДНОЇ ТЕХНІЧНОЇ ДОПОМОГИ ДЛЯ СОЦІАЛЬНО- ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ГОРОДЕНКІВСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

Міжнародна технічна допомога (МТД) відіграє важливу роль у підтримці економічного і соціального розвитку регіонів, зокрема в Україні. Завдяки МТД громади отримують доступ до ресурсів, необхідних для реалізації інфраструктурних, освітніх, екологічних та інших соціально значущих проєктів. Основними донорами в цій сфері є міжнародні організації, такі як Європейський Союз, Агентство США з міжнародного розвитку (USAID), ООН та інші, які надають грантове фінансування, спрямоване на досягнення Цілей сталого розвитку ООН. Особливістю залучення грантових коштів є вимога до подання обґрунтованих та ретельно підготовлених проєктних заявок.

Для успішного отримання фінансування необхідно відповідати вимогам донора, надаючи чіткий опис проблеми, яку має вирішити проєкт, конкретні цілі, очікувані результати та бюджетні витрати. Важливо також підкреслити довгостроковий вплив та стійкість проєкту. Більшість грантових заявок вимагають обґрунтованих показників ефективності, індикаторів результативності, а також опису ризиків та плану з управління ними, а також стійкість проєкту. Ефективне залучення МТД залежить не лише від якості написання грантових заявок, але й від кадрового та технічного потенціалу громади. Професійні команди з підготовки проєктів повинні володіти навичками у таких сферах, як фінансовий менеджмент, аналіз даних, стратегічне планування та управління проєктами. Крім того, для успішної реалізації проєктів важливим є наявність сучасних технічних ресурсів, таких як системи моніторингу, ІТ-інструменти для управління даними та

комунікаційне обладнання для підтримки зв'язку з міжнародними партнерами. З огляду на сучасні глобальні виклики, українські громади, включаючи Городенківську, мають великий потенціал для реалізації таких проектів, оскільки багато міжнародних донорів готові фінансувати ініціативи, спрямовані на соціально-економічну стабільність, підтримку екологічної сталості та розвиток громадської інфраструктури та «м'які» проекти, які передбачають розробку певних політик або нормативних документів прив'язаних до стандартів ЄС в громаді, проведення навчань, тренінгів та ін.

Аналіз результативності проектів має на меті з'ясувати, наскільки успішно були досягнуті їхні цілі та як ефективно країна-бенефіціар використала надані ресурси. Це дозволяє оцінити доцільність продовження співпраці в майбутньому.

Міжнародна технічна допомога (МТД) може надаватися як у вигляді матеріальних ресурсів – таких, як обладнання, меблі, товари, так і у формі нематеріальних переваг, зокрема навчальних програм, тренінгів та підтримки реформ. Кожен тип проекту вимагає індивідуального підходу для оцінки його результативності та впливу.

Для успішної реалізації проекту треба розуміти наступне:

- які пріоритети в донора, зазвичай вони визначають їх на основі глобальних і локальних потреб, прагнучи створити сталі зміни в громадах, які відповідають ключовим напрямкам розвитку;
- проект має вирішувати чітку проблематику, яка важлива для певної групи населення;
- сучасні тенденції проектного менеджменту орієнтуються на підготовку проектів, використовуючи дизайн-мисленнєвий підхід;
- він має містити всі ключові елементи, які вимагає донор, мати сформульовані мету, завдання, заходи проекту. Всі ці елементи мають бути виміряні за критеріями SMART. Видатки до проекту мають бути чітко обґрунтовані;

- особлива увага звертається на життєстійкість та довгостроковий ефект від проекту;

- якщо це проект транскордонної співпраці важливо мати у партнерах громаду/гміну/муніципалітет з країни на території, якої діє проект. Як от проекти Interreg, у випадку проектів в рамках Interreg Europe¹¹⁰ таких партнерів має бути 7 з різних країн;

Для ефективної діяльності в сфері проектного менеджменту в громадах важливим є створення окремого структурного підрозділу, як створено у Городенківській міській раді. Критеріями потенційної можливості успішно реалізувати проект та освоїти міжнародну технічну допомогу є:

1. управлінський потенціал – гнучке та швидке реагування керівництва громади – від відповідальності за використання коштів та прийняття рішень до фіналізації проекту.

2. стратегічне мислення – проекти, що пропонуються для реалізації мають відповідати чинній стратегії розвитку громади в різних сферах діяльності від інфраструктурних проектів до «м'яких» пов'язаних з впровадження певних політик та навичок.

3. міжнародне співробітництво та партнерство регіонального та державного рівня – налагодження партнерства з міжнародними організаціями, підписання угод з неурядовими організаціями громади, регіону, країни. Налагодження співпраці між громадами. Зокрема, до прикладу, Городенківська громада має заключений меморандум про співпрацю з 33 громадами 3-х областей України, через які протікає річка Дністер – «Дністровський каньйон», метою якого є питання розвитку придністерських громад, покращення екологічного стану річки. Важливим є створення консорціумів з міжнародними та українськими громадами для підготовки грантових заявок на ЄС.

110

Офіційний сайт програми Interreg Europe URL: <https://www.interregeurope.eu/>

4. громадська участь – активне залучення мешканців громади до вирішення питань, які стосуються розвитку громади, участь місцевих жителів у розробці стратегічних документів.

5. фінансові ресурси – потенційна можливість та вміння використовувати грошові ресурси, враховуючи потреби співфінансування міжнародної технічної допомоги для досягнення стратегічних цілей розвитку громади.

6. прозорість – висвітлення діяльності про розвиток громади та використання коштів для збільшення довіри населення та формування позитивного іміджу для донорів.

Всю вище описану теорію, магістрантка хоче підтвердити практично, навівши приклад громади, в якій вона працює зараз. Отже, впродовж 2021-2023 рр. проєктні менеджери Городенківської громади пройшли навчання в рамках доступних програм та проєктів, покращуючи свої компетентності, в тому числі з управління проєктами місцевого та регіонального розвитку, грантрайтингу, ризик менеджменту, міжнародної співпраці для громад, жіночого лідерства, англійської мови, сталого розвитку туризму, молодіжної політики тощо. Магістрантка є випускницею міжнародної сертифікаційної програми DOBRE «Управління територіальними громадами для керівників структурних підрозділів» (сертифікат Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника та Краківського університету економіки, 2021-2022)¹¹¹; пілотної програми обмінів 2022 року «Добре врядування» від Фонду міжнародної солідарності¹¹², Школи проєктного менеджменту від USAID в Міжнародному республіканському інституті (2023), членкинею та грантоотримувачами освітньої грантової програми підтримки «СИЛА ЖІНОК» (2023)¹¹³, освітньої програми для жінок

¹¹¹ Управлінням органів місцевого самоврядування вручено свідоцтва з підвищення кваліфікації в рамках програми DOBRE URL: <https://pnu.edu.ua/blog/2022/12/28/44064/>

¹¹² Цієї осені 20 представниць з українських громад пройшли 60-денне стажування в польських гмінах URL: <https://solidarityfund.org.ua/novyny/cziyeyi-oseni-21-predstavnycz-z-ukrayinskyh-gromad-projshly-60-denne-stazhuvannya-v-polskyh-gminah/>

¹¹³ Сайт програми Сила Жінок URL: https://www.facebook.com/WMNpower.org/?locale=uk_UA

«ЗМІСТ»¹¹⁴, слухачами курсів англійської мови від Eagle Online Academy (2023-2024)¹¹⁵ та низки інших.

У 2023 році команда від Городенківської громади виграла конкурс та взяла участь в проєкті «Доказова політика для спроможності територіальних громад», що впроваджувався Київською школою економіки (KSE) за підтримки Національного фонду демократії (NED)¹¹⁶. У межах цього проєкту чотири представники Городенківської громади та ще 5 громад з різних регіонів України пройшли інтенсивний п'ятимісячний навчальний курс «Ефективне залучення ресурсів та проєктний менеджмент під час війни», в рамках якого розробили 2 проєкти, які презентували на пітчінгу в Києві. За оцінками міжнародних експертів проєкти, представлені командою Городенківської громади зайняли перше та друге місця та на реалізацію одного з них отримали грантове фінансування на формування туристичної стратегії для громади¹¹⁷.

Важливими для здійснення проєктної діяльності на користь громади є стажування в європейських муніципалітетах та університетах. Саме практична діяльність, обмін досвідом у процесі стажування дає можливість забезпечити підготовку грант-менеджерів для проєктів європейських та міжнародних донорів. Упродовж 2022-2024 рр. проєктні менеджери та керуючий справами виконавчого комітету міської ради проходили стажування в м. Кельце в Республіці Польща та німецьких навчальних закладах – Університеті прикладних наук Вайнштефан у Трієсдофі і Школі сільського розвитку та сільських територій у м. Тірхауптені¹¹⁸.

У 2024 році проєктний відділ громади подав до Корпусу миру заявку на отримання віртуального волонтера Корпусу миру, яка була успішно

¹¹⁴ Навчаюсь, щоб перемагати URL: <https://www.zmist.online/>

¹¹⁵ Eagles online academy URL: https://www.linkedin.com/company/eagle-online-academy/?trk=ppro_cprof&originalSubdomain=ua

¹¹⁶ Навчальний курс “Ефективне залучення ресурсів та проєктний менеджмент в час війни” <https://kse.ua/ua/kse-program/navchalniy-kurs-efektivne-zaluchennya-resursiv-ta-proektniy-menedzhment-pid-chas-viyini/>

¹¹⁷ Київська школа економіки URL: <https://kse.ua/ua/kse-program/navchalniy-kurs-efektivne-zaluchennya-resursiv-ta-proektniy-menedzhment-pid-chas-viyini/>

¹¹⁸ Про стажування в навчальних закладах Німеччини. URL: <https://www.apd-ukraine.de/ua/1619-efektivna-koordinatsiya-zaporuka-stalogo-silskogo-rozvitku>

затверджена. Тому, зараз громада в числі 15 громад в Україні успішно співпрацює з волонтером з Нью Джерсі щодо створення проектних пропозицій для іноземних донорів та аналізу попередніх поданих проектів.

У підрозділі 2.3 Розділу 2 магістерської роботи ми визначили основні виклики та проблеми під час залучення коштів для реалізації проектів міжнародної технічної допомоги в громадах України.

В результаті чого можемо зробити висновки та узагальнити рекомендації для покращення залучення міжнародних проектів для різнопланового розвитку Городенківської міської територіальної громади.

Ефективне залучення МТД залежить не лише від якості написання грантових заявок, але й від кадрового та технічного потенціалу громади.

З огляду на сучасні глобальні виклики, українські громади, включаючи Городенківську, мають великий потенціал для реалізації таких проектів, оскільки багато міжнародних донорів готові фінансувати ініціативи, спрямовані на соціально-економічну стабільність, підтримку екологічної сталості та розвиток громадської інфраструктури. Та все ж варто зважати на наступні рекомендації.

Постійне навчання спеціалістів та створення умов для ефективного розвитку. Проектний менеджмент, управління проектами, комунікація в проектах, репутаційні ризики, нові тенденції в написанні проектів, як от теорія «подвійного діаманту» або застосування дизайн-мислення під час розробки проектів потребують додаткових знань та навичок для ефективної роботи. Тому в Городенківській громаді необхідно збільшити штатну кількість працівників відділу проектів, міжнародного співробітництва, молоді та туризму. Зробити відділ окремою юридичною особою з власною бухгалтерією за прикладом гміни Каньчуга Підкарпатського воєводства, для більш ефективного та швидкого управління проектами. Також важливою складовою є навчання та перекваліфікація за

відповідними напрямками у сертифікованих закладах або програмах, які проводять до прикладу U-LEAD з Європою¹¹⁹ або City4City¹²⁰.

Багатовекторність та перевантаження проєктними заявками – досить поширене явище, особливо коли мала кількість працівників намагається одночасно розвивати кілька напрямків або залучити якомога більше фінансування. Це може призводити до розпорошення ресурсів та зниження ефективності виконання окремих проєктів, щоб впоратись із таким навантаженням і водночас зберегти продуктивність необхідно:

- *пріоритезація проєктів* тобто розділ їх за пріоритетністю від більш важливих до менш важливих. Врахування таких критеріїв, як терміновість, очікуваний вплив, ресурси та рівень залучення громади. Можна також скористатись аналізом на основі впливу та зусиль, де кожен проєкт оцінюється за цими показниками, щоб вирішити, які варто завершувати першочергово.

- *оптимізація кадрових ресурсів та управління командами* – розподіл команди таким чином, щоб кожен член працював у своїй зоні компетенцій. Це також передбачає залучення зовнішніх експертів або консультантів для технічно складних завдань. Необхідність формування міждисциплінарних команд для проєктів, де потрібен комплексний підхід.

- *ефективне використання цифрових інструментів*, як-от Gantt Charts¹²¹, Trello¹²², Miro¹²³, Mural¹²⁴, Monday¹²⁵, Microsoft Project¹²⁶ та ін., щоб візуалізувати етапи кожного проєкту, обсяги ресурсів, часові рамки та ризики. Важливо розробити систему звітності, щоб відстежувати прогрес і уникати затримок.

¹¹⁹ Навчальна платформа ULEARN програми U-LEAD з Європою URL: <https://ulearn.org.ua/>

¹²⁰ Навчальна платформа ACADEMY Cities4Cities ініціативи Cities4Cities|United4Ukraine для управлінців українських муніципалітетів. URL: <https://academy.cities4cities.eu/>

¹²¹ Веб сайт “Діаграми Ганта” з інформацією щодо їх створення та використання. URL: <https://www.gantt.com/>

¹²² Веб сайт для керування проєктними процесами Trello URL: <https://trello.com/>

¹²³ Веб сайт онлайн дошки MIRO для презентації, візуалізації та керування проєктними процесами URL: <https://miro.com/>

¹²⁴ Веб сайт візуальної робочої платформи MURAL URL: <https://www.mural.co/>

¹²⁵ Веб сайт віртуального сервісу управління проєктами Monday URL: <https://monday.com/>

¹²⁶ Веб сайт програми управління проєктами Microsoft Project URL: <https://www.microsoft.com/uk-ua/microsoft-365/project/project-management-software>

Ефективна комунікація та побудова партнерств. Розвиток співпраці з іншими організаціями, щоб мати змогу делегувати деякі завдання чи об'єднувати зусилля для масштабних проєктів. Регулярні зустрічі з партнерами допоможуть уникнути подання схожих заявок або конфліктів інтересів.

Аналіз результативності та звітність. Після реалізації кожного проєкту необхідно проводити оцінку ефективності (як кількісну, так і якісну). Така звітність важлива для внутрішнього вдосконалення, а також дає змогу донорам зрозуміти цінність вашої роботи, що підвищить шанси на майбутнє фінансування.

Використання моделі MVP (Minimum Viable Product). Якщо проєкт великий і багатокомпонентний, на початкових етапах необхідно спробувати реалізувати його як мінімальний життєздатний продукт (MVP). Це дозволить протестувати ідею, отримати початковий зворотний зв'язок і переконатися в ефективності проєкту, перш ніж масштабувати його.

Для успішної роботи відділу проєктів, міжнародного співробітництва, молоді та туризму важлива **розробка комунікаційної стратегії**, яка має бути всебічною, орієнтованою на просування громади як відкритої для інвестицій, привабливої для туристів і комфортної для молоді. Стратегія допоможе покращити впізнаваність громади, підвищити залученість і довіру до проєктної діяльності та сприятиме встановленню міцних міжнародних та міжрегіональних партнерств. Для ефективності вищепереліченого необхідно: визначити цільову аудиторію, сформулювати цілі комунікації, вибрати канали комунікації, постійна підготовка контенту, моніторинг та аналіз ефективності.

Нереалізований потенціал для розвитку міжнародного партнерства. Потенціал для розвитку міжнародного партнерства може бути вагомим ресурсом для громади, оскільки дозволяє залучати нові знання, інноваційні практики, додаткові фінансові ресурси та підтримку з боку міжнародних партнерів. Багато міжнародних проєктів передбачають

партнерство з однією або декількома громадами/гмінами/мунципалітетами для проектів транскордонної співпраці INTERREG, Вишеградського фонду і т.і. Городенківська громада тільки почала налагодження співпраці з представникам органів місцевого самоврядування з інших країн. Розвиваючи міжнародні партнерства, громада зможе реалізувати проекти, що покращать рівень життя мешканців, створять нові можливості для молоді та підприємців, а також підвищать репутацію громади на міжнародній арені.

Проблемні питання **використання проектних коштів через постанову КМУ України від 9 червня 2021 р. № 590** «Про затвердження Порядку виконання повноважень Державною казначейською службою в особливому режимі в умовах воєнного стану». А саме, через встановлення черговості фінансування коштів. Навіть міжнародна технічна допомога фінансується за другою чергою, що спричиняє перешкоди у реалізації проектів, їх своєчасного виконання та етапності проведення робіт та заходів, і може вплинути на успішну реалізацію проекту. Це стосується і коштів, які співфінансуються органом місцевого самоврядування.

Отже, для досягнення успіху в розвитку міжнародного партнерства громада має реалізувати комплексний підхід, що включає стратегічне планування, систематичне навчання та підвищення кваліфікації кадрів, а також розвиток довгострокових відносин з міжнародними організаціями та громадами інших країн. Це дозволить не лише залучити необхідні ресурси й інвестиції, а й забезпечить сталий розвиток у різних сферах – від економіки до культури й екології. Постійний обмін досвідом і впровадження найкращих практик сприятиме зміцненню позицій громади на міжнародному рівні, підвищуючи її конкурентоспроможність та життєстійкість.

ВИСНОВКИ

Дослідження ролі та впливу міжнародної технічної допомоги на соціально-економічний потенціал Городенківської міської територіальної громади підтверджують, що вихідну методологію обрано правильно, поставлені завдання виконано, мету магістерської роботи досягнуто. Результати проведеного дослідження дозволили сформулювати висновки:

1. Проаналізовано нормативно-правову базу міжнародної технічної допомоги в Україні. Констатовано, що національне законодавство про міжнародну технічну допомогу включає Конституцію України, Податковий, Митний та Бюджетний кодекси, а також низку спеціальних нормативно-правових актів і міжнародних договорів. Відображено хронологію становлення цього законодавства.

Визначено роль міжнародної технічної допомоги у фінансуванні розвитку громад. Встановлено, що внутрішні джерела фінансування громад здебільшого обмежені обсягом бюджету, тоді як міжнародна технічна допомога (МТД) виступає важливим додатковим джерелом для реалізації проєктів розвитку. Завдяки грантовим коштам громади можуть модернізувати інфраструктуру, покращити якість адміністративних послуг, підтримати цифровізацію, розвивати туристичний потенціал та впроваджувати енергоефективні рішення.

Акцентовано на соціальному вимірі МТД. Підкреслено, що міжнародна технічна допомога спрямована на підвищення якості життя населення. Це включає покращення рівня медичних, освітніх, соціальних, культурних та адміністративних послуг, створення безпечного середовища, а також підтримку малого та середнього бізнесу.

Досліджено кваліфікуючі ознаки міжнародної технічної допомоги. Організаційна форма передачі ресурсів: матеріально-технічна допомога (передача майна) та консультативно-дорадча допомога. Умови надання:

безкоштовність та безповоротність. Цільовий принцип використання: відповідність визначеним у програмі (проєкті) цілям.

Обґрунтовано необхідність законодавчого вдосконалення. Підтримано позицію щодо прийняття спеціального Закону України «Про міжнародну технічну допомогу», який би враховував стратегічні виклики, пов'язані з війною та довгостроковим розвитком країни. Це сприятиме чіткішому регулюванню пріоритетів залучення допомоги.

Визначено процеси залучення та реалізації міжнародної технічної допомоги. МТД може включати майно, послуги, права інтелектуальної власності, фінансові ресурси, гранти та інші ресурси, дозволені законодавством. Проєкти (програми) обов'язково реєструються в Міністерстві економічного розвитку України, що є підставою для акредитації виконавців та отримання пільг, привілеїв та імунітетів.

Надано рекомендації для практичного використання результатів дослідження. Запропоновано активніше використовувати можливості міжнародної технічної допомоги для реалізації довгострокових проєктів, зокрема у сферах енергоефективності, охорони здоров'я, освіти та інфраструктури. Розроблено пропозиції щодо підвищення ефективності взаємодії громад з міжнародними донорами, включаючи створення інституцій для супроводу грантових заявок та моніторингу їх реалізації.

2. Досліджено вплив міжнародної технічної допомоги на розвиток громад: огляд досвіду України та світу. Проаналізовано стан надання міжнародної технічної допомоги Україні. Зважаючи на ситуацію в країні, на основі аналізу праць науковців, згруповано ключові сектори, куди міжнародні донори спрямовували допомогу впродовж 2014-2023 рр.: національна безпека і оборона, ядерна безпека, урядування та громадянське суспільство, охорона здоров'я, освіта і наука, енергетика та енергоефективність, банківський та фінансовий, аграрний сектори, регіональний розвиток, відновлення деукопованих територій, підтримка ВПО, релокованого бізнесу тощо.

Визначено, що найбільшими донорами для України були та залишаються Сполучені Штати Америки та Європейський Союз. Іншими донорами є Канада, ФРН, Швеція, Швейцарія, Японія, Туреччина, Данія, а також організації системи ООН, Світовий банк, ЄБРР, ОЕСР.

Констатовано, що актуальний перелік проєктів міжнародної технічної допомоги, зареєстрованих в Секретаріаті Кабінету Міністрів України, станом на 02.10.2023 налічує 561 проєкти. Загальна сума міжнародної допомоги, яка надійшла до бюджету України з 24 лютого, перевищила 28 млрд дол.

Здійснено детальний аналіз кількох Проєктів, що характеризують досить широкий спектр допомоги.

Наголошено, що після 24 лютого 2022 року сама концепція отримання МТД зазнала об'єктивних змін, а саме: переважна кількість конкурсів відтепер орієнтуються саме на громадські або благодійні організації, що обумовлено спрощеною процедурою переказу та освоєння коштів міжнародних партнерів та менш бюрократизований процес закупівель необхідного обладнання/виконання робіт тощо; змінено підходи до організації конкурсів МТД та терміни подачі заявки; змінено напрямки реалізації міжнародної допомоги.

Підсумовуючи, міжнародна технічна допомога відіграє ключову роль у підтримці соціально-економічного розвитку громад України, особливо в умовах війни та обмеженості внутрішніх ресурсів. Її ефективне використання потребує вдосконалення нормативної бази, підвищення інституційної спроможності громад та активної співпраці з міжнародними партнерами.

3. Виокремлено роль міжнародних організацій в наданні технічної допомоги для соціально-економічного розвитку громад України.

Міжнародні організації відіграють ключову роль у наданні технічної допомоги для соціально-економічного розвитку громад України, виступаючи каталізаторами реформ та локальних ініціатив. Основні аспекти їхнього впливу включають:

- фінансова підтримка, а саме грантові та інвестиційні програми міжнародних організацій дозволяють громадам реалізовувати проекти, які важко було б втілити за рахунок лише місцевих бюджетів;

- інституційний розвиток, тобто програми навчання, обміну досвідом та впровадження сучасних підходів до управління сприяють підвищенню професійності працівників органів місцевого самоврядування;

- інфраструктурні зміни, завдяки яким реалізуються проекти модернізації критичної інфраструктури, такі як енергетичні проекти, відновлення об'єктів соціальної сфери та водопостачання;

- посилення соціальної згуртованості, а саме ініціативи, спрямовані на залучення місцевих мешканців до планування та реалізації проектів, сприяють зміцненню довіри до місцевої влади та активізації громадянського суспільства;

- підтримка в кризових ситуаціях, коли міжнародні організації надають значну допомогу у відновленні громад, постраждалих від наслідків війни, включаючи допомогу внутрішньо переміщеним особам, ветеранам та їхнім сім'ям.

Завдяки партнерству з міжнародними організаціями громади України отримують не лише фінансові ресурси, а й можливість інтеграції до світових стандартів управління, сталого розвитку та інновацій. Це сприяє підвищенню їхньої конкурентоспроможності та життєстійкості у сучасних умовах.

4. Охарактеризовано соціально-економічний потенціал Городенківської міської територіальної громади. Констатовано, що у 2023-2024 роках Городенківська міська територіальна громада активно розробляла стратегічні документи для планування та розвитку, серед яких Стратегія розвитку громади, інвестиційний паспорт, агроекономічний паспорт і концепція туристичної привабливості. Ці документи підготовлені за підтримки міжнародних партнерів, включаючи «U-LEAD з Європою», «Німецько-український агрополітичний діалог», Київську школу економіки та Національний фонд демократії. Розробка стратегічних документів

здійснювалася із залученням місцевого самоврядування, експертів і громади. Вони стали основою для подальшого розвитку та залучення фінансування через грантові програми. На основі цих документів сформовано комплексний профіль громади, який використовується для планування діяльності та розбудови її потенціалу.

Акцентовано увагу на соціально-економічному потенціалі Городенківської міської територіальної громади та виокремлено такі основні проблеми: аварійний стан очисних споруд та каналізаційно-насосних станцій у громаді; зношеність мереж водопостачання та водовідведення у громаді; посилення демографічного та міграційного скорочення населення громади; безробіття, особливо серед сільського населення; виїзд кваліфікованої робочої сили, в тому числі молоді, за кордон у зв'язку російською агресією та з низькою заробітною платою в Україні; незадовільний стан доріг на території громади, у тому числі державних доріг загального користування; відсутність іноземних інвестицій; відсутність інфраструктури підтримки мікро– та малого бізнесу (бізнес-центрів, бізнес-інкубаторів тощо); екологічні проблеми (забруднення, недосконала система збору, переробки та утилізації твердих побутових відходів, відсутність інформаційної забезпечення важливості сортування твердих побутових відходів, деградація ґрунтів, зменшення біорізноманіття на берегах річки Дністер); нереалізований туристичний потенціал в громаді, в тому числі нерозвиненість супутньої туристичної інфраструктури та недостатня кількість сформованих туристичних продуктів.

У той же час, визначено і ряд місцевих потенціалів, на яких в подальшому можна базувати розвиток громади: велика питома вага ріллі сільськогосподарських угідь; сприятливі природно-кліматичні умови для виробництва особливо важливих сільськогосподарських культур та продукції тваринництва; розвинений агропромисловий комплекс, харчова та переробна промисловість; вигідне географічне розташування; наявність вільних виробничих площ та земельних ділянок, придатних для розміщення

інвестицій; значний потенціал та позитивна динаміка розвитку відновлювальної енергетики у промислових масштабах та приватному секторі; потенціал для створення сміттєпереробного та сміттєспалювального заводу; відсутні великі забруднюючі об'єкти, що є досить позитивним фактором для збереження екологічного стану території, природо-заповідних об'єктів, питної води та сприяє залученню інвестицій; наявність загальнопоширених корисних копалин; наявність природних ресурсів для розвитку місцевої будівельної індустрії; водні ресурси; наявність природно-заповідного фонду; туристично привабливі місця та ін.

Підсумовано, що здійснений аналіз соціально-економічного розвитку Городенківської територіальної громади дає підстави для позитивного прогнозу щодо наявності потенціалу, актуальних напрямків та ресурсів для залучення матеріально-технічної допомоги в громаду та переконує, що Городенківська громада є надійним партнером в реалізації проєктів/програм МТД.

5. Проаналізовано стан та досвід залучення МТД та його вплив на життя в громаді на прикладі Городенківської міської територіальної громади, а саме – найвагоміші проєкти МТД, які дали можливість залучити в економіку громади фінансовий ресурс, а також забезпечили інституційну підтримку певних галузей управління громади. Зокрема, пріоритетні з них це:

- Співпраця із Фондом Міжнародної Солідарності (Польща);
- Двостороння співпраця з Данією в партнерстві з U-LEAD та за підтримки Уряду Королівства Данії;
- Співпраця в рамках проєкту «Агрополітичний німецько-український діалог», донором якого є Федеральне Міністерство продовольства та сільського господарства Німеччини (BMEL);
- Проєкти за підтримки ПРООН в Україні;
- Соціальні проєкти у співпраці із організаціями «СОС Дитячі Містечка» та «Save the Children»;

- Проєкт міжнародної технічної допомоги АРЕНА-3 «Посилення спроможності регіональних та місцевих органів влади для впровадження та застосування законодавства ЄС у сферах захисту навколишнього середовища, протидії кліматичним змінам та розвитку інфраструктурних проєктів»;
- Проєкти в рамках конкурсу «Час діяти, Україно»;
- Швейцарсько-український проєкт DECIDE – «Децентралізація для розвитку демократичної освіти».

Підсумовано, що проведений аналіз проєктів МТД, партнером або учасником яких є Городенківська міська рада дозволяє зробити висновок, що навіть в реаліях воєнного стану, при зменшенні обсягів економічного потенціалу держави, обмеження видатків на соціально-економічні цілі громади – суттєвою підтримкою для громади є проєкти МТД. Зауважено, що в межах однієї громади оцінити вклад цих проєктів в соціально-економічних розвиток нашої держави, особливо в час війни, не видається можливим, проте переконані, що надані інституційна, фінансова та матеріально-технічна підтримка в межах цих проєктів є запорукою сталого економічного розвитку громад та соціальному, освітньому розвитку їх мешканців.

6. Виокремлено труднощі у залученні проєктів/програм міжнародної технічної допомоги. Констатовано, що попри значні досягнення в напрямі проєктної діяльності та залученню МТД, резюмуючи практичний досвід, констатовано наявність окремих прогалин у Городенківській громаді: хибні очікування голови та інших працівників ОМС, що проєктні менеджери – це мультифункціональні працівники, які зможуть подати і реалізувати стратегічні проєкти без підтримки інших відділів, комунальних установ; відсутність спеціалістів у інших відділах ОМС та комунальних закладах, які б займалися проєктною роботою та співпрацювали з проєктними менеджерами в громаді; низький рівень навиків фасилітації і комунікації, низький рівень навиків з пошуку довготривалих партнерств та можливостей, недостатнє залучення громадськості; невміння розглядати невеликі проєкти як інструмент до

вирішення більшої проблеми; брак технічних компетентностей (аналітичних навичок та вмінь писати переконливо, труднощі у виборі та зборі даних, низький рівень комп'ютерної грамотності, відсутність інноваційного мислення); низький рівень володіння англійською мовою; відсутність інституційної пам'яті проєктних менеджерів та команд, оскільки при зміні проєктних команд чи окремих людей часто не відбувається передача отриманого досвіду та інформації. Не відбувається навчання з власного досвіду ОМС.

7. Сформовано рекомендації з підвищення ефективності залучення міжнародної технічної допомоги для соціально-економічного розвитку Городенківської територіальної громади. Акцентовано увагу на ключових аспектах та рекомендаціях щодо підвищення ефективності залучення міжнародної технічної допомоги (МТД) для соціально-економічного розвитку Городенківської територіальної громади. Зокрема, таких: ефективне залучення МТД значною мірою залежить від якості підготовки грантових заявок, професійності кадрів та наявності сучасних технічних ресурсів у громаді. Для досягнення високої результативності проєктів необхідно орієнтуватися на пріоритети донорів, які визначаються глобальними й локальними потребами, а також надавати обґрунтовані рішення конкретних проблем громади.

Особливу увагу слід приділяти підготовці фахівців, які володіють навичками у сфері проєктного менеджменту, фінансового управління, стратегічного планування та аналізу даних. Створення окремого структурного підрозділу для роботи над проєктами з міжнародного співробітництва, як у Городенківській міській раді, сприятиме ефективнішій реалізації ініціатив. Важливо також забезпечити навчання співробітників, інтегруючи сучасні підходи, такі як дизайн-мислення, управління проєктами за критеріями SMART та використання цифрових інструментів для моніторингу й управління.

Для підвищення ефективності управління проєктами слід оптимізувати кадрові ресурси, пріоритизувати проєкти за їхньою важливістю та залучати зовнішніх експертів у разі потреби. Важливим компонентом є налагодження міжнародного партнерства та регіональної співпраці, що відкриває доступ до нових ресурсів, знань та практик. Наприклад, Городенківська громада може використовувати свій потенціал для укладання угод з міжнародними організаціями та створення консорціумів для спільної підготовки грантових заявок.

Крім того, важливо розвивати комунікаційну стратегію, яка підвищить впізнаваність громади, залучить більше інвестицій та створить позитивний імідж. Систематична звітність і аналіз результативності проєктів є важливими інструментами як для внутрішнього вдосконалення, так і для зміцнення довіри донорів. Для забезпечення сталого розвитку громади необхідно розвивати довгострокові відносини з міжнародними організаціями, впроваджувати найкращі практики та адаптуватися до сучасних викликів, що сприятиме конкурентоспроможності громади на міжнародному рівні.

Таким чином, реалізація системного підходу до залучення міжнародної технічної допомоги, зокрема стратегічне планування, навчання кадрів та розбудова міжнародних відносин, дозволить Городенківській громаді ефективно використовувати доступні ресурси для забезпечення сталого розвитку в різних сферах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Агроекономічний паспорт громади URL: https://rada.info/upload/users_files/04054292/3151f1dd8c367a00b2d548f4efdb5702.pdf, <https://hth.gov.ua/biznes-i-gromada-13-13-34-08-10-2021/>
2. Адамик В., Комар Н. Міжнародна допомога з подолання бідності: теоретичні аспекти, світовий та вітчизняний досвід. *Журнал європейської економіки*. 2008. № 1. С. 57–75. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/handle/316497/28288>
3. Аналітичні записки Київської школи економіки щодо проєктного менеджменту та управління на основі даних в малих та середніх громадах. URL: <https://kse.ua/ua/kse-research/proyektniy-menedzhment-ta-upravlinnya-na-osnovi-danih-v-malih-ta-serednih-gromadah-analitichni-zapiski/>
4. Беззубко Б. Міжнародна технічна допомога для України. *Галицький економічний вісник*. № 3 (64) 2020. С.210–216. URL: <https://galicianvisnyk.tntu.edu.ua/pdf/64/855.pdf>
5. В трьох громадах Івано-Франківщини запровадять систему енергетичного менеджменту. ВЕРСІЇ / URL: <https://versii.if.ua/novunu/v-troh-gromadah-ivano-frankivshhyny-zaprovadyat-systemu-energetychnogo-menedzhmentu/>
6. Василюєва М. О. Нова парадигма ефективності зарубіжної допомоги розвитку. Актуальні проблеми міжнародних відносин. 2010. Вип. 93. Ч. 1. С. 103-107
7. Вдосконалення цивільного захисту в Україні. “Вогнеборці” URL: <https://solidarityfund.org.ua/spivpraczya-z-rozvytku/cyvilnyj-zahyst/vogneborczi-vdoskonalennya-cyvilnogo-zahystu-v-ukrayini-na-miszhevomu-rivni/>
8. Вебсайт візуальної робочої платформи MURAL URL: <https://www.mural.co/>
9. Вебсайт віртуального сервісу управління проєктами Monday URL: <https://monday.com/>
10. Вебсайт “Діаграми Ганта” з інформацією щодо їх створення та використання. URL: <https://www.gantt.com/>
11. Вебсайт для керування проєктними процесами Trello URL: <https://trello.com/>
12. Вебсайт онлайн дошки MIRO для презентації, візуалізації та керування проєктними процесами URL: <https://miro.com/>

13. Вебсайт програми управління проектами Microsoft Project URL: <https://www.microsoft.com/uk-ua/microsoft-365/project/project-management-software>
14. Відкриття Центру інтеграційного простору у Городенці. Стаття на офіційній сторінці Городенківської міської ради у Facebook URL: <https://www.facebook.com/horodenka.official/posts/pfbid0EhCmk7BDpDWpjffoN7PT2dBi6LzP5ztZ7qdxXJsGd1WhYRwNjuggXU8LSE5uqKv1>
15. Відкриття Цифрового навчального центру в м. Городенка. Допис на фейсбук сторінці Городенківської міської ради. URL: <https://www.facebook.com/horodenka.official/posts/pfbid02uWMJ2UdSsEQTDQrD5WPsN3EdD5fvo4NCGd1d858FrSkCxQ2hNNuxZ3iHZZ2aFdqpl>
16. Вкладка “Двостороннє співробітництво” на офіційному сайті Міністерства закордонних справ України URL: <https://mfa.gov.ua/dvostoronnye-spivrobitnictvo>
17. Головні іноземні донори державного бюджету України в 2022 році. Графіка Центру економічних стратегій, звіт від грудня 2022 року URL: <https://ces.org.ua/economy-of-ukraine-during-the-war-december-amndhe-results-of-the-year/>
18. Городенківська громада отримала першу поставку бойового одягу URL: <https://hth.gov.ua/news/1640685458/>
19. Гранти людської безпеки “Кусаноне” від Посольства Японії URL: https://www.ua.emb-japan.go.jp/itpr_uk/ua_oda.html
20. Гранти посольства Канади URL: <https://www.canada.ca/en/services/youth/canada-service-corps/grants.html>
21. Гранти посольства ФРН URL: <https://ukraine.diplo.de/ua-uk/service/menschenrechte/1279024>
22. Громадський бюджет URL: <https://hth.gov.ua/gromadskij-bjudzhet-11-25-49-04-02-2021/>
23. Данський муніципалітет поділиться досвідом з українськими громадами / УКРІНФОРМ. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-regions/3215968-danskij-municipalitet-podilitsa-dosvidom-z-ukrainskimi-gromadami.html>
24. Делегація Городенківської громади здійснила візит до польської гміни Каньчуга URL: <https://www.facebook.com/horodenka.official/posts/pfbid02X8VpmyMn7ze4C9hoFD6zE3Nwp8EX4MYC7NQkcv2RqaiqHWDQLNitm4XQh3pQLbBQl>
25. Двостороння співпраця між данським та українськими муніципалітетами продовжує розвиватись. Офіційний сайт ULEAD з Європою. URL: <https://u-lead.org.ua/news/136>

26. Дія.Центр відтепер у Городенці: мешканцям доступні 310 адмінпослуг. ІНФОРМАТОР URL: <https://kl.informator.ua/2023/11/02/diya-czentr-vidteper-u-gorodenczi-meshkanczyam-dostupni-310-adminposlug/>
27. ДОДАТКОВА УГОДА № 1 між Урядом України та Європейською Комісією, що діє від імені Європейського Союзу, про внесення змін до Угоди про фінансування «Програма технічного співробітництва 2019» (ENI/2019/041-718) https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_003-21#Text
28. Допис на фейсбук сторінці міської ради щодо стажування Галини Дідич в рамках ініціативи “Добре врядування” URL: <https://www.facebook.com/share/p/6PCKduqCmByQ6Nqm/>, <https://www.facebook.com/share/p/FqGKbycspAkUc86t/>
29. Допис про проекти LEADER як вибраний інструмент фінансування інноваційних проектів у сільській місцевості на офіційному сайті Федерального міністерства продовольства та сільського господарства Німеччини URL: <https://www.bmel.de/DE/themen/laendliche-regionen/foerderung-des-laendlichen-raumes/eu-foerderung/leader-eip-agri.html>
30. Допис про результати впровадження проекту «Посилення стійкості громад в регіонах України» на Міжрегіональному форумі у Львові на фейсбук сторінці департаменту економічного розвитку, промисловості та інфраструктури Івано-Франківської ОДА URL: <https://www.facebook.com/udcentral.if/posts/pfbid0UREf1MSUhWabsfMcSEy7SguHPnVhcp7kpww4BiciWd4exTJerqFYw994YuTz5fnF1>
31. Допис про фахово-інформаційну поїздку до Німеччини на офіційній сторінці проекту АПД-Україна URL: <https://www.facebook.com/APDUkraine/posts/pfbid02wXKD1Xx59aoie5MvUyaJZZkTNcfzxNKLG8VNuTpKqRDz7EXa1ML7aGirLdun5XWzl>
32. Допомога українцям від Данії URL: <https://eef.org.ua/dopomoga-ukrayintsyam-vid-daniyi/>
33. Закон України “Про гуманітарну допомогу” 22 жовтня 1999 року № 1192-XIV URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1192-14#Text>
34. Закон України про зовнішньоекономічну діяльність від 16.04.1991 №960-XII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12#Text>
35. Закон України від 24.04.2024 № 3668-IX “Про міжнародне територіальне співробітництво України”
36. Закон України про режим іноземного інвестування від 19.03.1996 №94-96BP URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/93/96-%D0%B2%D1%80#Text>
37. За підтримки «U-LEAD з Європою» представники територіальних громад Прикарпаття стали учасниками навчального візиту у Чернівецьку область. Допис на фейсбук сторінці ULEAD з Європою в Івано-Франківській

- області URL: <https://www.facebook.com/ulead.if/posts/pfbid0GY7xwkhgXhGJBnoLsezTBUxCx47cEUFqSD7YBRKjXPpcerFhp1td6wVb9RqAYK8nHl>
38. Інвестиційний паспорт громади українською та англійською мовами URL: https://rada.info/upload/users_files/04054292/27b2db9324355aeb7be3d17ade58b9d0.pdf, https://rada.info/upload/users_files/04054292/56bc15bc01d7e7f4e41b5073a4dbebd.pdf, <https://hth.gov.ua/biznes-i-gromada-13-13-34-08-10-2021/>
39. Інститут міста Львів URL: <https://www.city-institute.org/>
40. Київська школа економіки URL: <https://kse.ua/ua/kse-program/navchalniy-kurs-efektivne-zaluchennya-resursiv-ta-proektniy-menedzhment-pid-chas-viyni/>
41. Минулого тижня начальник відділу проєктів та міжнародного співробітництва Марія Здріла з навчальною поїздкою відвідала муніципалітет Гульборгсунн в Данії. Допис на фейсбук сторінці Городенківської міської ради URL: <https://www.facebook.com/horodenka.official/posts/pfbid0Ve7YStGDDLMEiq33YWicri7GPjwBvyAz3oDLS9jDrooxKz z4X96hMrKZj5WfsUQql>
42. Навчальна платформа ACADEMY Cities4Cities ініціативи Cities4Cities|United4Ukraine для управлінців українських муніципалітетів. URL: <https://academy.cities4cities.eu/>
43. Навчальна платформа ULEARN програми U-LEAD з Європою URL: <https://ulearn.org.ua/>
44. Навчальний курс “Ефективне залучення ресурсів та проєктний менеджмент в час війни” URL: <https://kse.ua/ua/kse-program/navchalniy-kurs-efektivne-zaluchennya-resursiv-ta-proektniy-menedzhment-pid-chas-viyni/>
45. Навчання добровільної пожежної команди URL: <https://hth.gov.ua/news/1663764142/>
46. Навчаюсь, щоб перемагати URL: <https://www.zmist.online/>
47. Надихаючі новини з Івано-Франківщини! Допис на фейсбук сторінці організації СОС Дитячі Містечка Україна” URL: <https://www.facebook.com/sos.cv.ua/posts/pfbid02p8LYngzSMUzZQYGYuP2hUVU1aTLKf5qrWnqQNN2B QXTonJAhUHLDSS6jsUPXkG8Rl>
48. Омельченко А.В. Адміністративно-правові засади використання міжнародної технічної допомоги в Україні. Правове регулювання економіки. 2017. № 16. URL: https://kneu.edu.ua/userfiles/24_11_2015/2017/8_pdf.pdf
49. Офіційний сайт Городенківської міської ради / URL: <https://hth.gov.ua/>
50. Офіційний сайт Міжнародного валютного фонду URL: <https://www.imf.org/en/Home>
51. Офіційний сайт національної комісії єдності та примирення в Гуанді URL: <http://www.nurc.gov.rw/>

52. Офіційний сайт ПРООН в Україні. United Nations Development Programme. URL: <https://www.undp.org/uk/ukraine>
53. Офіційний сайт ПРООН в Україні. United Nations Development Programme. / URL: <https://www.undp.org/uk/ukraine>
54. Офіційний сайт U-LEAD з Європою. Двостороння співпраця між данським та українськими муніципалітетами продовжує розвиватись. / URL: <https://u-lead.org.ua/news/136>
55. Офіційний сайт програми Interreg Europe URL: <https://www.interregeurope.eu/>
56. Офіційний сайт ЄС URL: <https://eef.org.ua/dopomoga-ukrayintsyam-vid-daniyi/>
57. Офіційний сайт програми Leader URL: <https://elard.eu/leader-clld/>
58. Офіційний сайт U-LEAD з Європою. Представники українських громад стажувалися в муніципалітетах Данії та вивчали їхній досвід / URL: <https://u-lead.org.ua/news/214?fbclid=IwAR3zP8ZCA3b-7A8zj60J8-gEvB2G-HIQrRTuxnHW3G36NymEZbkmjmCuXio>
59. Офіційний сайт U-LEAD з Європою. 9 українських громад отримали гуманітарну допомогу від данського муніципалітету Гульборгсунн / / URL: <https://u-lead.org.ua/news/62>
60. Офіційний сайт Катлабузької селищної ради URL: <https://suvotg.gov.ua/news/1727178830/>
61. Офіційний сайт Підкарпатського науково-технологічного парку «АЕРОПОЛІС» URL: <https://aeropolis.com.pl/en/>
62. Офіційний сайт програми ПРООН в Україні URL: <https://www.undp.org/ukraine>
63. Офіційний сайт Швейцарсько-українського проєкту DECIDE – «Децентралізація для розвитку демократичної освіти». URL: <https://decide.in.ua/>
64. Офіційна сторінка Світового банку URL: <https://www.worldbank.org/uk/country/ukraine>
65. Офіційна сторінка DESPRO URL: <http://despro.org.ua/>
66. Офіційна сторінка GEF URL: <https://www.thegef.org/>
67. Офіційна сторінка NED URL: <https://www.ned.org/>
68. Офіційна сторінка ЄБРР URL: <https://www.ebrd.com/home>
69. Патока І.В. Фінансове забезпечення сталого розвитку об'єднаних територіальних громад як складова ефективної децентралізації влади в Україні. Ефективна економіка. № 11. 2015. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4582>
70. Перелік проєктів, поданих у 2021 році на «Громадський бюджет». URL: <https://budget.e-dem.ua/2621610100/projects>
71. Платформа електронної демократії E-DEM. Гоороденка URL: <https://e-dem.ua/2621610100>

72. Покращення якості надання адміністративних послуг для населення Програми «U-LEAD з Європою» URL: <https://decentralization.ua/cnarp/prohrama-u-lead-z-yevropoiu-f>
73. Посилання на розпорядження голови №151 URL: <https://hth.gov.ua/2021-rik-14-15-17-10-01-2022/>
74. Постанова КМУ України від 9 червня 2021 р. № 590 «Про затвердження Порядку виконання повноважень Державною казначейською службою в особливому режимі в умовах воєнного стану» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/590-2021-%D0%BF#Text>
75. Представники українських громад стажувалися в муніципалітетах Данії та вивчали їхній досвід. Офіційний сайт U-LEAD з Європою. URL: <https://u-lead.org.ua/news/214?fbclid=IwAR3zP8ZCA3b-7A8zj60J8-gEvB2G-НІQrRTuxnHW3G36NymEZbkmjmCuXio>
76. Представництва ООН в Україні URL: <https://ukraineun.org/>
77. Програми USAID «Децентралізація приносить кращі результати та ефективність» (DOBRE). URL: <https://pdp.nacs.gov.ua/providers/prohrama-usaid-detsentralizatsiia-prynosyt-krashchi-rezultaty-ta-efektyvnist-dobre>
78. Про гранти посольства США в Україні URL: <https://ua.usembassy.gov/uk/education-culture-uk/grants-opportunities/>
79. Про затвердження Концепції туристичної привабливості Городенківської міської територіальної громади: рішення сесії від 06.06.2024 № 2049-35/2024 URL: <https://hth.gov.ua/docs/1705615/>
80. Про затвердження Порядку виконання повноважень Державною казначейською службою в особливому режимі в умовах воєнного стану URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/590-2021-%D0%BF#Text>
81. Про затвердження Стратегії розвитку Городенківської міської територіальної громади на період до 2027 року: рішення сесії від 21.01.2024 №1872-32/2024 URL: https://rada.info/upload/users_files/04054292/10ee09baaa3011af1d67805bce7dbc5b.pdf <https://hth.gov.ua/strategiya-rozvitku-gromadi-14-54-44-24-12-2021/>
82. Про приєднання України до Паризької декларації щодо підвищення ефективності зовнішньої допомоги: Указ Президента України від 19.04.2007 р. за № 325/2007. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/325/2007#Text>
83. Про проведення конкурсу для здійснення державно-приватного партнерства щодо реалізації проекту «Енергетичний міст «Україна – Європейський Союз» URL: <https://me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=c889ba72-8f78-4f6e-9ebb-fea48cf46b18&title=OgoloshenniaProProvedenniaKonkursuZViznachenniaPrivatnogoPartneraDliaZdiisnenniaDerzhavn>

[oprivatnogoPartnerstvaSchodoRealizatsiiProektuenergetichniiMistukrainavropeiskiiSoiuz](#)

84. Про ратифікацію Рамкової угоди щодо грантів технічної допомоги між Україною та Міжнародним банком реконструкції та розвитку: Закон України від 13.05.1999 р. за № 650–XIV. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996_013#Text

85. Про стажування в навчальних закладах Німеччини. URL: <https://www.apd-ukraine.de/ua/1619-efektivna-koordinatsiya-zaporuka-stalogo-silskogo-rozvitku>

86. Про створення єдиної системи залучення, використання та моніторингу міжнародної технічної допомоги: Постанова КМ України від 15.02.2002 р. за № 153. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/153-2002-%D0%BF#Text>

87. Регламент (ЄС) № 232/2014 Європейського Парламенту та Ради від 11 березня 2014 року про створення Європейського інструменту сусідства на офіційному сайті Європейського Союзу URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32014R0232>

88. Репортаж на інтернет ресурсах медіа Шо там? та Суспільне Івано-Франківськ про діяльність ДПК URL: <http://surl.li/brxpid>

89. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 22 квітня 2020 р. № 483-р «Про затвердження перспективного плану формування територій громад Івано-Франківської області». URL: <https://ips.ligazakon.net/document/KR200483?an=342>

90. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 12.06.2020р. №714-р «Про визначення адміністративних центрів та затвердження територій територіальних громад Івано-Франківської області» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/714-2020-%D1%80#Text>

91. Сайт програми Сила Жінок URL: https://www.facebook.com/WMNpower.org/?locale=uk_UA

92. Стаття на офіційному сайті Фонду міжнародної солідарності щодо стажування (з коментарем магістрантки) URL: <https://solidarityfund.org.ua/novyny/cziyeyi-oseni-21-predstavnycz-z-ukrayinskyh-gromad-projshly-60-denne-stazhuvannya-v-polskyh-gminah/>

93. Стратегія розвитку Городенківської міської територіальної громади на період до 2027 року URL: <https://hth.gov.ua/strategiya-zatverdzhena-09-00-42-31-01-2024/>

94. Томнюк Т. Л. Фактори забезпечення економічного зростання в Україні. Ефективна економіка. 2018. № 6. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6399>

95. У Вірменському костелі в Городенці відремонтували дах. URL: <https://zbruc.eu/node/109826>
96. У Городенківській громаді урочисто відкрили нове приміщення ЦНАПу. Західний кур'єр URL: <https://kuryer.if.ua/u-gorodenkivskij-gromadi-urochysto-vidkryly-nove-prymishhennya-cznapu/>
97. У місті Городенка на Івано-Франківщині відкрили новий Дія.Центр. УКРІНФОРМ URL: <https://photonew.ukrinform.com/stock-photo/u-misti-gorodenka-na-ivanofrankivschyni-vidkryly-novyuy-diyacentr-71334.html>
98. Управлінням органів місцевого самоврядування вручено свідоцтва з підвищення кваліфікації в рамках програми DOBRE URL: <https://pnu.edu.ua/blog/2022/12/28/44064/>
99. Фінальний день візит з обміну досвідом «Ефективна діяльність комунальних інституцій в громадах» на Івано-Франківщині, організований U-LEAD, учасники провели у Городенківській громаді. Допис на фейсбук сторінці ULEAD з Європою в Івано-Франківській області URL: <https://www.facebook.com/ulead.if/posts/pfbid0tPbBVWyFmvqxWN5tBVeeoy1f67oYioCx4NKMFG7753wzJzs2c6Lc2nip47wuR79Bl>
100. Шуміло О. М. Правові засади міжнародної технічної допомоги в Україні у сфері охорони довкілля. *Міжнародне екологічне право: Альманах міжнародного права*. Випуск 26. С.57-66. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/items/ff5c0cf8-bc56-4589-ac5e-484c1cf76431>
101. 9 українських громад отримали гуманітарну допомогу від данського муніципалітету Гульборгсунн. Офіційний сайт U-LEAD з Європою.. URL: <https://u-lead.org.ua/news/62>
102. U-LEAD навчає громади України як використовувати інструменти міжнародної допомоги. УКРІНФОРМ. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3499165-ulead-navcae-gromadi-ukraini-ak-vikoristovuvati-instrumenti-miznarodnoi-dopomogi.html>
103. USAID. Економічний розвиток URL: <https://www.usaid.gov/uk/ukraine/economic-growth>
104. Цієї осені 20 представниць з українських громад пройшли 60-денне стажування в польських гмінах URL: <https://solidarityfund.org.ua/novyny/cziyeyi-oseni-21-predstavnycz-z-ukrayinskyh-gromad-projshly-60-denne-stazhuvannya-v-polskyh-gminah/>
- 105.** 225 українських громад відібрано для участі у навчальній програмі ULEAD з Європою / ULEAD with Europe. Допис на фейсбук сторінці U-LEAD з Європою в Івано-Франківській області URL: <https://www.facebook.com/horodenka.official/posts/pfbid02CHJcuGTm9CyLpVoqnhztiUYFoG3gASaNVFK7JK3uBtBGDcV7jS6KtjfupAdVECAHl>

Додаток А

Договори України з міжнародними фінансовими організаціями та країнами в сфері технічної допомоги

Міжнародний донор	Рамкові угоди з донорами
США	<p>Угода між Урядом України та Урядом США про гуманітарне та техніко-економічне співробітництво від 07.05.1992.</p> <p>Угода між Урядом України між Урядом Сполучених Штатів Америки про здійснення програми “Корпус миру США в Україні” від 06.05.1992.</p> <p>Угода між Україною та США щодо надання допомоги Україні в ліквідації стратегічної ядерної зброї, а також запобігання розповсюдженню зброї масового знищення від 25.10.1993.</p>
Канада	Меморандум про взаєморозуміння між Урядом України і Урядом Канади стосовно канадської програми співробітництва від 24.10.1994.
Швейцарія	Угода між Урядом України та Урядом Швейцарської Конфедерації про технічне та фінансове співробітництво від 13.10.1997
Республіка Корея	Угода між Урядом України і Урядом Республіки Корея про грантову допомогу та технічне співробітництво від 20.10.2005
Туреччина	Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Турецької Республіки про технічне і фінансове співробітництво від 14.11.2002.
Австрія	<p>Рамкова угода між Урядом України та Урядом Республіки Австрія про економічне співробітництво з розвитку проєктів від 04.09.2022</p> <p>Меморандум між Міністерством цифрової трансформації та Федеральним міністерством фінансів Австрії про співробітництво у сфері цифровізації від 22.11.2022</p> <p>Меморандум про започаткування співробітництва у сфері навколишнього середовища між Міністерством захисту довкілля та природних ресурсів України та Федеральним міністерством захисту природи, навколишнього середовища, енергетики, мобільності, інновацій та технологій Австрії від 01.02.2023</p>
Королівство Нідерланди	Угода між Урядом України та Урядом Королівства Нідерландів про технічне та фінансове співробітництво від 11.05.1998
Данія	<p>Угода між Кабінетом Міністрів України і Урядом Королівства Данія про технічне і фінансове співробітництво від 09.11.2006.</p> <p>Програму Українсько-Данського енергетичного партнерства (UDEPP) на період 2021-2026 рр., спрямовану на впровадження данських енергетичних рішень та технологій у сфері зеленої енергетики, а також передачу данського досвіду модернізації систем централізованого теплопостачання</p>
Німеччина	<p>Рамкова угода між Урядом України та Урядом Федеративної Республіки Німеччина про консультування і технічне співробітництво від 29.05.1996.</p> <p>Угода (у формі обміну нотами) між Урядом України та Урядом Федеративної Республіки Німеччина про створення місцевих бюро Німецького товариства міжнародного співробітництва ГмбГ (GIZ GmbH) та Кредитної установи для відбудови (KfW).</p>

Швеція	<p>Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Королівства Швеція про загальні умови технічного та фінансового співробітництва від 29.08.2007.</p> <p>Україна була найбільшим одержувачем допомоги в рамках Стратегії співробітництва Швеції в цілях реформ у Східній Європі, Західних Балканах та Туреччині на 2014-2021 рр. Уряд Швеції виступив донором понад 40 проєктів, спрямованих на підтримку незалежних ЗМІ, децентралізації, боротьби з корупцією та впровадження енергозберігаючих технологій в Україні. Серед них слід відзначити «Підтримку регіоналізації суспільного мовлення в Україні», «Місцеве самоврядування та верховенство права в Україні» (у співпраці з Академією Фольке Бернадотта), Фонд Східноєвропейського партнерства з енергоефективності і довкілля (E5P) та низку проєктів у сфері захисту довкілля.</p> <p>У новій Стратегії співробітництва Швеції у сфері проведення реформ з країнами Східної Європи на 2021-2027 рр. Україна залишається найбільшим реципієнтом допомоги</p>
Японія	<p>Угода між Урядом України та Урядом Японії про технічне співробітництво та грантову допомогу від 10.06.2004</p>
Фінляндія	<p>Меморандум про взаєморозуміння між Міністерством транспорту та зв'язку Фінляндії та Міністерством цифрової трансформації України щодо співпраці для сприяння цифровій стійкості та розвитку 19.01.2023</p> <p>Меморандум про взаєморозуміння між Міністерством громад, територій та інфраструктури України та Міністерством навколишнього середовища Фінляндії 10.03.2023</p> <p>Меморандуму про взаєморозуміння між Міністерством захисту довкілля та природних ресурсів України та Міністерством навколишнього середовища Фінляндії 10.03.2023</p>
Польща	<p>Меморандум між Міністерством аграрної політики та продовольства України і Міністерством сільського господарства та розвитку села Республіки Польща щодо підтримки з боку Міністерства сільського господарства і розвитку села Республіки Польща дій України у сфері адаптації аграрного сектору та сільських територій до стандартів ЄС</p>
Румунія	<p>Договір про відносини добросусідства та співробітництва між Україною та Румунією, 22.10.1997</p> <p>Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Румунії про економічне, промислове, наукове та технічне співробітництво, 17.03.2009</p>
Італія	<p>Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Італійської Республіки про технічне співробітництво від 13.03.2003.</p>
Великобританія	<p>Меморандум про взаєморозуміння між Урядом України та Урядом Сполученого Королівства Великобританії і Північної Ірландії стосовно технічної допомоги від 10.02.1993.</p> <p>Меморандум про взаєморозуміння у розвитку інновацій в Україні між Міністерством цифрової трансформації України та Амазон Веб Сервісес ЕМЕА САРЛ від 15.07.2021 в Лондоні</p>

	Меморандум про реалізацію проектів морського партнерства між консорціумом промисловості Сполученого Королівства та Військово-морськими силами Збройних сил України 21.06.2021
Норвегія	Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Королівства Норвегії про співробітництво у сфері ядерної і радіаційної безпеки, зняття з експлуатації Чорнобильської атомної електростанції та перетворення об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему від 30.11.2012. Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Королівства Норвегія про технічне та фінансове співробітництво від 18.10.2016.
ЄС	Рамкова угода між Урядом України і Комісією Європейських Співтовариств від 27.10.2006.
МБРР	Рамкова угода щодо грантів між Україною та Міжнародним банком реконструкції та розвитку від 14.01.1998.
ЄБРР	Рамкова угода між Україною та Європейським банком реконструкції та розвитку стосовно діяльності Чорнобильського Фонду «Укриття» в Україні від 20.11.1997.
ЄІБ	Договір між Україною та Європейським інвестиційним банком про співробітництво та діяльність Постійного представництва ЄІБ в Україні від 15.06.2010.
ОБСЄ	Меморандум про взаєморозуміння між Урядом України і Організацією з безпеки і співробітництва в Європі (ОБСЄ) щодо створення нової форми співробітництва від 13.07.1999.
Рада Європи	Меморандум про взаєморозуміння між Урядом України та Радою Європи стосовно застосування в Україні Офісу ради Європи та його правового статусу від 06.11.2006.
ПРООН	Конвенція про привілеї та імунітети ООН від 13.02.1946. Угода між Урядом України та ООН про заснування Представництва ООН в Україні від 06.10.1992. Угода між Урядом України та Програмою розвитку ООН (ПРООН) від 18.06.1993. Угода між Урядом України та Управлінням ООН з обслуговування проектів (ЮНОПС) про відкриття Офісу ЮНОПС в Україні від 22.11.2016.